

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΕΥΧΟΣ 4

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1900

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ: Τὸ Εἰκόνισμα (δράμα).

ΑΓΓΕΛΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ: Ἡ τέχνη τῆς προσωπογραφίας.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ: Τὰ Πισιρόφια.

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ: Τὰ καράβια (ποίημα).

ΑΔ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ: Ἡ χρυσὴ καδένα (διήγημα· συνέχεια).

ΕΜΜ. Σ. ΔΥΚΟΥΔΗ: Νέαι πηγαὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος (τέλος).

*** Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἰφεν.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: Ἡ γέννησις τοῦ δάσους.

Τὸ Δεκαπενθήμερον ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ.

Γράμματα — Τέχνη — Ἐπιστήμη.

Πινακίδες.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Τὸ "Εἰκόνισμα", σύνθεσις ὑπὸ Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ.

Τρεῖς εἰκόνες ἐκ τοῦ "Εἰκονίσματος",.

Γεώργιος Κάννιγκ.

Φαβιέρως.

Προσωπογραφία ὑπὸ Γ. Ν. ΡΟΪΔΟΥ.

Οἱ Κρῖνοι ὑπὸ Δ. ΓΕΡΑΝΙΩΤΟΥ.

Δύο εἰκόνες ἐκ τῆς δασικῆς ἐορτῆς.

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ

Ὑπὸ Θ. ΑΝΝΙΝΟΥ, ΦΡ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ.

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25.
" δι' εξ μηνας " 13. " δι' εξ μηνας " 13.

— Πάσα αίτησις προς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντίτιμου εις τραπεζ. ή ταχ. επιταγήν, ή τραπεζ. γραμμάτια, έντος συστημένης επιστολής διευθυνομένης: προς τον κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντήν των "Παναθηναίων", οδός Φιλελλήνων 18, Αθήνας,

ή προς την

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

Οδός Αριστείδου 11Α-11Β, Αθήνας.

- Τα χειρόγραφα δημοσιεύμενα ή μη δέν επιστρέφονται.
- Έκαστος τόμος των "Παναθηναίων" αποτελείται εκ 12 τευχών.
- Αί έγγραφα λογίζονται αρχόμενοι από 15 Οκτωβρίου ή 15 Απριλίου.
- Αγγέλλεται πών νέον βιβλίον, του οποίου αποστέλλονται εις τό γραφείον δύο αντίτυπα.
- Τα "Παναθήναια" δημοσιεύουν ειδοποιήσεις εις τό εξώφυλλον και εις πρόσθετα χρωματιστά φύλλα.

Προετοιμάζεται:

ΤΟ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ",

Εις τούς συνδρομητάς και αγοραστάς του τεύχους τούτου προσφέρεται ως δώρον εν φωτοτυπία επί αρίστου χάρτου

Η ΒΑΣΙΛΟΠΗΤΤΑ

νέον έργον του διαπρεπούς ζωγράφου κ. Γ. Ίακωβίδου, σχεδιασθέν ειδικώς διά τὰ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ",.

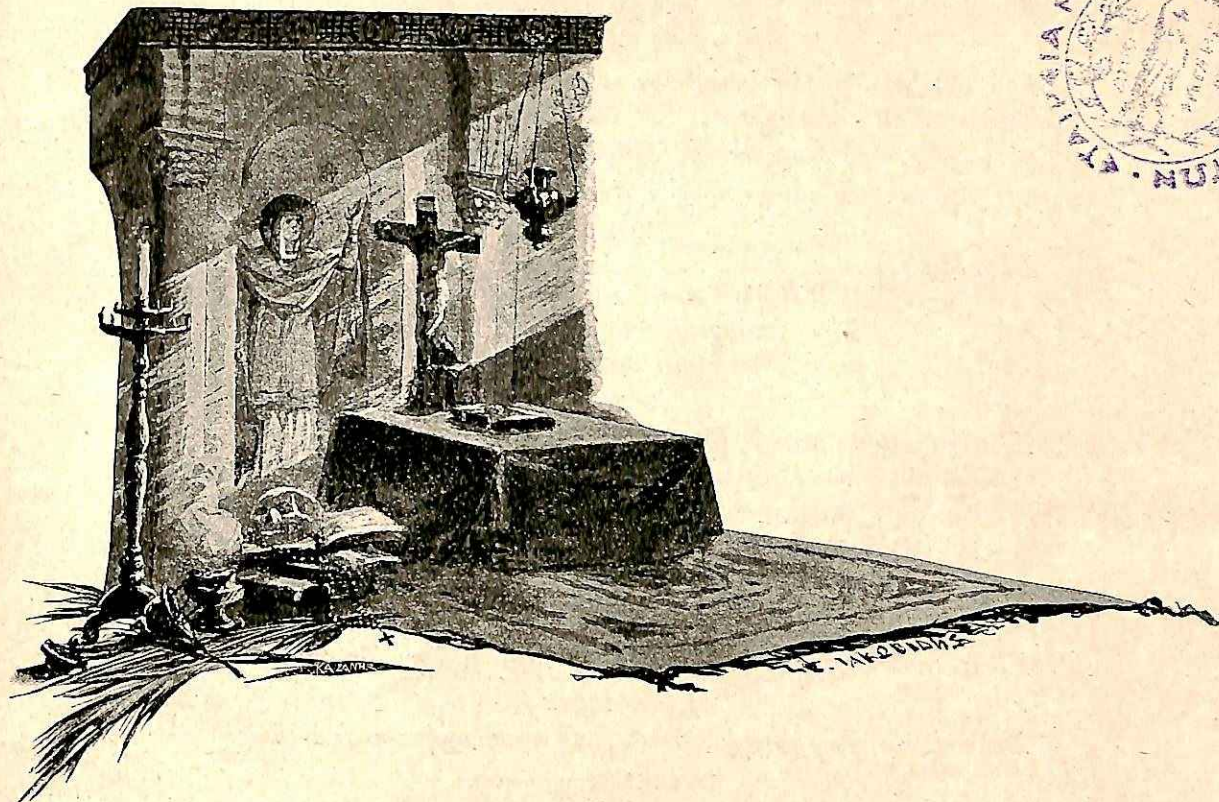
ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Το «Εικόνισμα» του κ. Πολέμη, τό όποιον φέρεται εις την α' σελίδα του τεύχους τούτου ως διδχθέν την 27 Νοεμβρίου, δέν παρεστάθη, απαγορευθείσης της από σκηνης διδασκαλίας του υπό της Αρχής.

Εις τό προσεχές:

Επιστολή εκ Παρισίων του ήμετέρου συνεργάτου κ. Remy de Gourmont.

Τα "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ", πωλούνται κατά φυλλάδια προς δρ. 1.20 έκαστον, εν Αθήναις μόν εις τα βιβλιοπωλεία Έστίας, Βιβλ.περγ. Μπέν και Ι. Κορτέση και τα περίπτερα των πλατειών, εν Πειραιεί δέ εις τα βιβλιοπωλεία Αντ. Χούλιτα και Γ. Αλεξάνη.

Έν Αθήναις Τυπογραφείον "Έστία" Κ. Μάϊονερ και Ν. Καργαδούρη — 2706.

ΤΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

[Έδιδάχθη τό πρώτον εν τῷ Θεάτρῳ των "Ποικιλιών", την 27 Νοεμβρίου 1900].

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ μοναχός
ΚΟΣΜΑΣ μοναχός
ΓΛΥΚΕΡΑ έταίρα βυζαντινή

ΗΘΟΠΟΙΟΙ

Ο κ. Γ. Γεννάδης.
Ο κ. Γ. Πετρίδης.
Η κυρία Αικ. Βερόνη.

Η σκηνη εν Βυζαντίῳ επί των εικονομάχων.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Τό κελλίον του Νεοφύτου, εν ιδιωτική έπαύλει, μεταποιηθείση εις μοναστήριον. Εις τό βάθος, θύρα κεκαλυμμένη διά διπύλλον παραπετάσματος δεξιᾷ της θύρας ταύτης μέγας ξύλινος Σταυρός, έφ' οῦ ὁ Ίησοῦς, αναλόγον μεγέθους, εσταυρωμένος. Αριστερᾷ της θύρας, μεγάλη εικών, παριστώσα την Παναγίαν, με τά ὄμματα τεταμένα προς τον Οὐρανόν, με τάς παλάμας εγειρομένας ως εν δεήσει. Επί της εικόνας ταύτης, ένθεν κάκειθεν της κεφαλῆς, αναγινώσκονται αἱ λέξεις ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ. Πρὸ του Έσταυρωμένου, ως και πρὸ της Παναγίας, ανά μία χρυσή κανδήλα ανημμένη, ιδιαίτερος δέ ή εικών της Παναγίας εἶνε κεκοσμημένη διά ποικίλων και πολλῶν ανθέων. Εις τό μέσον του κελλίου, αναλόγιον, ὅμοιον

Έτος Α' — 4.

πρὸς τὰ τῶν ψαλιῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ διάφορα ἐκκλησιαστικά βιβλία, ἄλλα ἀνοιχτά, ἄλλα κεκλεισμένα. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου, παράθυρον. Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τοίχου, θύρα ἡμιάνοικτος. Ἐσπέρα. — Ἐγειρομένης τῆς ἀδελφῆς, ὁ Κοσμάς, παρὰ τὴν τελευταίαν ταύτην θύραν, νεύει πρὸς τὴν ἔξωθεν Γλυκέραν νὰ εἰσέλθῃ.

ΚΟΣΜΑΣ

Γλυκέρα!...

(Ἡ Γλυκέρα εἰσέρχεται, κρατοῦσα δέμα).

Τὴν ὑπόσχεσι, παρακαλῶ, θυμήσου.

(τείνει τὴν χεῖρά του).

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σ' εὐχαριστῶ, πάτερ Κοσμά... Πάρε τὴν πληρωμὴ σου.

(Δίδει τὸ βαλλάντιόν της εἰς τὸν Κοσμᾶν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

ΚΟΣΜΑΣ (ἀφοῦ ἐμέτρησε τὰ χρήματα).

Διπλᾶ καὶ τριδίπλα ὁ Θεὸς ἄλλοῦ νὰ σ' τὰ πληρώσῃ
κι' ὅ,τι ποθεῖς κ' ἐπιθυμεῖς ἀπόψε νὰ σοῦ δώσῃ.

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐξακολουθοῦσα ν' ἀτενίζει τὴν εἰκόνα).

Κι' ὁ αὐθέντης σου ὁ Νεόφυτος ποῦ μ' ἔχει ξετρελλάνει;

ΚΟΣΜΑΣ

Στὴν ἐκκλησίᾳ μονάχος του τὴν προσευχὴν του κάνει.

ΓΛΥΚΕΡΑ (στραφεῖσα).

Πάντα λοιπὸν θὰ βρίσκεται στὴν πλάνη καὶ στὸ ψέμμα;

(Δεικνύουσα τὴν θύραν τοῦ βάνους).

Αὐτὴ εἶν' ἡ θύρα ποῦ ἔλεγες;

ΚΟΣΜΑΣ

Αὐτή.

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐγχειρίζουσα τῷ Κοσμᾶ τὸ δέμα).

Κρύψε τὸ δέμα.

(Ὁ Κοσμάς, λαβὼν τὸ δέμα, ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάνους).

ΓΛΥΚΕΡΑ (μόνη).

Τὸ τέχνασμά μου ἐπέτυχεν... Γι' αὐτὸν τὸν μισογόννη
Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, Μήτηρ Θεοῦ ἔχω γείνει...
Χά! χά!... Κ' εἶν' ἡ λατρεία του πνευματικὴ καὶ θεία!
Ὡ σκότῃ ὄνειροπλάνευτα καὶ πίστις ἡλιθία!

(τῷ Κοσμᾶ, εἰσερχομένῳ).

Στολίζει τὴν εἰκόνα μου μ' ἄνθη χλωρὰ καὶ φύλλα
καὶ τὴν φωτίζει μὲ χρυσῇ κι' ἀκοίμητη καντήλα
καὶ τὴν δοξολογεῖ καὶ ζῇ γονατιστὸς μπροστὰ της...

(δεικνύουσα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

Νὰ τῶν ὀνείρων του ἡ αὐγὴ, τῶν πόθων του ἡ προστάτις!

ΚΟΣΜΑΣ (πλησιάζων τὴν εἰκόνα).

Σοῦ μοιάζει τόσο ἡ ζωγραφιὰ ποῦ ὅποιος τὴν ᾄδῃ ἀπομένει,
ποιὰ νᾶνε τάχα ἡ ζωντανὴ καὶ ποιὰ ἡ ζωγραφισμένη!
Τὰ μάτια σου εἶνε μάτια της, μορφὴ σου εἶν' ἡ μορφὴ της...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τὴν ἔκανε ὁ καλλιτέρας τοῦ Βυζαντίου τεχνίτης.

Τὸν πλήρως ἀκριβὰ πολὺ γιὰ τὸν κρυφὸ σκοπὸ μου
καὶ τοῦπα: μὲ τὴν ὄψιν μου καὶ μὲ τὸ πρόσωπό μου
παρόμοια κι' ἀπαράλλακτη μιὰ Παναγία νὰ κάνῃς
καὶ θέλω ὅλη τὴ δύναμι τῆς τέχνης σου νὰ βάνῃς,
τόσο νὰ μοιάζουν ὅλα μου καλὰ ζωγραφισμένα,
ποῦ ὅποιος θωρεῖ τὴ ζωγραφιὰ νὰ λέῃ πῶς βλέπει ἐμένα!

ΚΟΣΜΑΣ

Κι' ἀλήθεια, τὸ κατώρθωσε...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ προσοχὴ καὶ κόπο...

Σὰν ἔγεινεν ἡ ζωγραφία, τὴν ἔστειλα μὲ τρόπο
στοῦ Νεοφύτου τὸ κελλί, χωρὶς αὐτὸς νὰ νοιώσῃ
ποιὸς τοῦ τὴν ἔφερεν ἐδῶ καὶ ποιὸς τὴν εἶχε δώσει.
Πιστεύοντας στὰ θαύματα, θαῦμα κι' αὐτὸ νομίζει
καὶ τὴν φιλεῖ μ' εὐλάβεια κ' ἐμπρός της γονατίζει
καὶ χαίρεται κι' ἀγάλλεται κι' ἀπ' τὴ χαρὰ του κλαίει
γιατί πιστεύει ἀληθινὰ καὶ μὲ τὸ νοῦ του λέει
πῶς ἡ Παρθένα εὐδόκησε στὸ λάτρη τὸν καλὸ της
νὰ στείλῃ τὴν εἰκόνα της μὲ κάποιον ἄγγελό της.

ΚΟΣΜΑΣ

Καὶ δὲν σ' ἐγνώρισε ποτέ; δὲν ἔτυχε στὸ δρόμο
νὰ σ' ἀπαντήσῃ, νὰ σὲ ᾄδῃ;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τὸν ἔφευγα μὲ τρόμο!...

Μ' ὅλη τὴν ἀπειρὴ εὐμορφίᾳ ποῦ στὸ κορμί μου νοιώθω,
μ' ὅλη τὴ φλόγα τῆς ζωῆς, μ' ὅλο τὸν ἄγριο πόθο
ποῦ μέσα μου σὰν πύρινο ποτάμι πλημμυρίζει,
εἴξερα πόσο μᾶς μισεῖ καὶ πόσο ξεχωρίζει
ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποῦ μεθοῦν στῶν πόθων τὴν κραυγὰν
εἴξερα πῶς στὰ μάτια του τῶν γυναικῶν τὰ κάλλη
φαίνονται χῶμα καὶ πηλός.

ΚΟΣΜΑΣ

Ἄν σ' ἔβλεπε... ποιὸς ξέρει;

Ἐχεις ἀφρόπλαστο κορμί ποῦ λαχταροῦν κι' οἱ γέροι...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Θὰ μ' ἔβλεπαν τὰ μάτια του, μὰ ὁ νοῦς του, ζαλισμένος
ἀπ' τῶν ὀνείρων τοὺς καπνὸς καὶ μέσ' στὸν κόσμον ξένος,
δὲν θὲ νὰ μ' ἔβλεπε κι' αὐτός!

ΚΟΣΜΑΣ

Ἀλήθεια νύκτα-μέρα

γονατιστὸς προσεύχεται!

ΓΛΥΚΕΡΑ

Κ' ἔπειτα, μιὰν ἑταῖρα,

μιὰ πόρνη...

ΚΟΣΜΑΣ (σταυροκοπούμενος).

Σῶσον, Κύριε!

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ποῦ ζῇ καθὼς εὐρέθην
στὰ πανηγύρια τοῦ ἔρωτος καὶ στῆς ζωῆς τῇ μένῃ,
εἶνε γι' αὐτὸν ἀμάρτημα καὶ μόνο ἂν τὴν κυττάξῃ!

ΚΟΣΜΑΣ

Κι' ὅμως ἂν ἀπεφάσιζε τὸ δρόμο της ν' ἀλλάξῃ...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἐγώ; Μήπως ἐνόμισες, ἀπόβρασμα τοῦ κλήρου,
πῶς τὸν ἀνέντη σου ἀγαπῶ μὲ πόθους καλογήρου;
Χά! χά!

ΚΟΣΜΑΣ

Μ' ἀφοῦ τὸν ἀγαπᾷς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Θέλω κι' αὐτὸς νὰ μάθῃ
νὰ μ' ἀγαπᾷ ὅπως πλάστηκα καὶ μ' ὅλα μου τὰ πάθη.
Γιὰ τοῦτο κι' ἀποφάσισα τῇ ζωγραφιᾷ νὰ στείλω
καὶ τὸ κατώρθωσα.

ΚΟΣΜΑΣ

Θαρρεῖς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἀφοῦ ἀγαπᾷ σὶ ξύλο
τὴν ἐδική μου τὴ μορφή, δὲν θὰ τὴν ἀγαπήσῃ
αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ μορφή σὲ σάρκα ἂν τὴν γνωρίσῃ;

ΚΟΣΜΑΣ

Ὅμως ἀγάπην ἄλλη μᾶς πρόσταξε ἡ θρησκεία
καὶ μόνο ἰδέα λατρεύουμε μέσ' τῇ μορφῇ.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Βλακεία!...

Στ' ἄλλα δίνουμε μορφὴ γιὰ νὰ τοὺς δώσωμ' ὕλη,
κι' ὅταν ἀκούσῃς μιὰ φωνή, φαντάζεσαι καὶ χεῖλη.
Ἡ ἀλήθεια εἶνε χειροπιαστή, κι' ὅσο κι' ἂν προσπαθήσῃς,
δὲν θὰ χωρίσῃς μιὰ στιγμή τὸ πνεῦμα ἀπ' τὰς αἰσθήσεις.
Ἄς ποῦμε — ἂν θῆς καλλίτερα τὸ πνεῦμά σου νὰ κρίνῃ —
πῶς εἶσαι σὺ ὁ Νεόφυτος κ' ἡ Παναγία ἐκείνη.

(δεικνύει τὴν εἰκόνα).

Τὴν προσκυνᾷς, τὴ σέβεσαι, μὲ πίστι τὴν λατρεύεις
καὶ τῆς φιλεῖς γονατιστὸς τὰ πόδια, καὶ πιστεύεις
πῶς τὴν ἰδέα ἀσπάζεσαι.

ΚΟΣΜΑΣ

Ναί, τὴν ἰδέα.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μιὰ μέρα
ἀνοίγει ἡ θύρα σου κρυφὰ καὶ μπαίνω ἐγώ, ἡ Γλυκέρα,
καὶ στὴ μορφῇ μου τὴ μορφῇ τῆς Παναγίας κυττάζεις.

ΚΟΣΜΑΣ

Πίσω μου σ' ἔχω, σατανᾶ! πῶς θῆς νὰ μὲ κολάζῃς!

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σὲ πλησιάζω ἐρωτικά...

(τὸν πλησιάζει).

ΚΟΣΜΑΣ (κατ' ἰδίαν).

Θεέ μου, συγχώρησέ με!

ΓΛΥΚΕΡΑ (περιπατῶς).

Καὶ μὲ γλυκύτατη φωνὴ σοῦ λέγω: φίλησέ με...

ΚΟΣΜΑΣ (τεθορυβημένος).

Κ' ἐγώ... τί κάνω;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ φιλεῖς καὶ παίρνεις τὸ φιλί μου.

Λοιπὸν;

ΚΟΣΜΑΣ (τρονφερώς).

Θέλεις, Γλυκέρα μου, νὰ πᾶμε στὸ κελλί μου;

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐκρηγνυμένη εἰς γέλωτα).

Ὑποκριτὴ! ἐλθσιμόνησες τὸν ἄγιο τὸ Θεό σου!

ΚΟΣΜΑΣ (κλίνων τὴν κεφαλὴν).

Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ ἔλεός σου!

Ἡμαρτον! ἔπεσα τυφλὸς στοῦ πειρασμοῦ τὸ βρόχι!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (εἰρωνικῶς, τύπτονσα ἑλαφρῶς τὸν ὤμὸν του).

Ἐννοια σου, σὲ συγχώρησε!...

(σοβαρῶς).

Θ' ἀργήσῃ ὁ ἀνέντης;

ΚΟΣΜΑΣ

Ὅχι.

Ὅπου κι' ἂν εἶνε θ' ἀκουσθῇ τὸ σιγανό του βῆμα
περίτρομο καὶ ταπεινό, σὺ νὰ πατῇ σὲ μνήμα.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Γιατί σὲ μνήμα;

ΚΟΣΜΑΣ

Στὶς χαρὲς, καθὼς καὶ στὰ δεινά του,
πάντοτε βάζει μέσ' τὸ νοῦ τὴ σκέψι τοῦ θανάτου
κι' ὅλα τὰ βρίσκει πρόσκαιρα καὶ μάταια καὶ χαμένα.
Καταφρονεῖ τὰ πλοῦτη του καὶ τὰ νομίζει ξένα
καὶ τὰ μοιράζει ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἔς ἀρρώστους καὶ ζητιάνους
τοὺς ἀδυνάτους ἀγαπᾷ καὶ συγχωρεῖ τοὺς πλάνους
κι' ὅλους δικούς του κι' ἀδελφούς κι' ἀγαπητοὺς τοὺς λείπει
γιὰ τοὺς καλοὺς, γιὰ τοὺς κακοὺς, γιὰ ξένους πόνοὺς κλαίει.
Ἄφησε στὸ Βυζάντιο τιμὲς κι' ἀρχοντηλίκι
κ' ἔκτισ' ἐδῶ στὴ ἐρημιᾷ, ποῦ ζοῦν μονάχα λύκοι,
τὸ μοναστήρι του. Κλειστὸς ὄνειρα θεῖα ὁφείνει,
νηστεύει καὶ προσεύχεται χωρὶς νὰ ξαποσταίνη,
ταλαιπωρεῖ τὸ σῶμά του, τοὺς πόθους του δαμάζει
καὶ τὴν ψυχὴ του πάντοτε γιὰ ἄλλή ζωὴ εἰσιμάζει.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ὡ μωροσπούδαστη ζωὴ κι' ἀφύσικη καὶ στεῖρα!

[μετὰ τινος ἀησυχίας].

Μοῦ φαίνεται πῶς ἄκουσα ν' ἀνοίξῃ κάποια θύρα...

Κοσμάς
(Γ. Πετρίδης).

ΚΟΣΜΑΣ (ἐλθὼν εἰς τὴν θύραν τοῦ δεξιοῦ τοίχου, τείνει τὸ οὖς).
Ναί, φύγε, κρύψου γρήγορα χωρὶς νὰ βγάλῃς ἄχνα.

ΓΛΥΚΕΡΑ (σπεύσασα παρὰ τὴν θύραν τοῦ βάθους).

Καὶ μοῦ σφίγγει τὴν καρδιά καὶ μοῦ τρυπᾷ τὰ σπλάχνα!
(ἐξέρχεται διὰ τῆς ἀνω θύρας).

Σ Κ Η Ν Η Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α

Ο Κοσμᾶς ἔρχεται πρὸ τοῦ ἀναλογίου καὶ προσποιεῖται ὅτι ἀναγινώσκει προσευχόμενος. Εἰσέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας ὁ Νεόφυτος. Ἐννε μοναχὸς νεώτατος, μὲ ὠραίαν καὶ μικρὰν γενειάδα. Ἡ ἀσκητὴς κεφαλὴ του κοσμεῖται ὑπὸ μακρᾶς καὶ πυκνῆς κόμης, ἥτις κατέχεται ἀπλουμένη ἐπὶ τῆς ράχεώς του. Ἄν καὶ ἡ ἐν γένει ὄψις του εἴνε μελαγχολικὴ, καλοκάγαθον μειδίαμα σοσπᾷ τὰ χεῖλη του.

ΚΟΣΜΑΣ — ΝΕΟΦΥΤΟΣ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Σ' ἐγύρενα, πάτερ Κοσμᾶ...

ΚΟΣΜΑΣ (προσποιηθεὶς ὅτι ἐπρόμαξε).

Τὴν προσευχή μου κάνω...
Στοῦ νοῦ μου τὴν προσήλωσι, στήν ἔκστασί μου ἀπάνω
δὲν ἄκουσα τὸ βῆμά σου στή θύρα νὰ σιμώνῃ.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Μὴν ἀπορῆς· ἡ προσευχή τὸ νοῦ μας ἀνυψώνει
ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ταραχὴ σῶν ἀστρον τῇ γαλήνῃ
μά, πρόδρομος τῆς προσευχῆς, ἡ ἐλεημοσύνη λύνει
τὰ σίδερα τοῦ πειρασμοῦ ποῦ τὸν κρατοῦν δεμένο.

ΚΟΣΜΑΣ

Ὡ γλῶσσα γλυκομίλητη! πόσα ἀπὸ σὲ μαθαίνω!...
Μιλεῖς καὶ μὲ τὰ λόγια σου χορὸς ἀγγέλων ψάλλει.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ὡς νὰ μὴ ἤκουσε, τακτοποιῶν τὰ βιβλία).

Ἐρεῖς ἐκεῖνο τὸ φτωχό, τὸ γέροντα ἀσπρομάλλη
ποῦ ἀσθενικὸς καὶ ἀδύνατος μόλις τὰ πόδια σείνει
καὶ κάθε αὐγὴ στή θύρα μας γυρεύει ἐλεημοσύνη;

ΚΟΣΜΑΣ

Τὸ Βασιλικο θές νὰ πῆς.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (στραφεὶς μετ' ἐνδιαφέροντος).

Τρεῖς μέρες δὲν ἐφάνη...
ἂν ἔμαθες ποῦ κατοικεῖ, σῦρε νὰ ᾄδῃς τί κάνει.

ΚΟΣΜΑΣ (ὑποκλινόμενος μὲ τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ στήθους).

Στίς προσταγές σου πρόθυμος!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Γρήγορα νᾶρθῃς πίσω
καὶ πές μου, ἂν εἴνε ἀνήμπορος, νὰ πάω νὰ ξενυκτήσω.
(ὁ Κοσμᾶς ἐξέρχεται).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (Μόνος. Ἔρχεται πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας ἐν στάσει προσευχῆς).

Πάθη μοῦ δέρνουν τὴν ψυχὴ, πόθοι τὸ νοῦ μου πνίγουν,
καὶ πῶς τολμῶ νὰ σὲ θωρῶ καὶ πῶς τολμοῦν ν' ἀνοίγουν
τὰ βέβηλα καὶ ἀκάθαρτα καὶ ἁμαρτωλά μου χεῖλη
ἐμπρός σου, Κόρη ἀμόλυντη, τοῦ Παραδείσου πύλη;

Ποῦ νὰ προσφύγω ὁ δύστηνος; ποῦ τάχα νὰ προσδράμω;
Τὰ κρίματά μου ἀμέτρητα σὰν τοῦ γιαιοῦ τὴν ἄμμο,
μᾶνε βαθὺς ὠκεανός, ἀνύμφευτη μητέρα,
τῆς μετανοίας τὰ δάκρυα ποῦ χύνω νύκτα-μέρα.
Μὴ τὴν μετῴς τὴν ἄβυσσο ποῦ μᾶς χωρίζει, ὦ Κόρη
παράβλεψε τὰ κρίματα, τὰ δάκρυά μου θώρει!

Στὰ πυκνωμένα σκότη μου τῇ θείᾳ σου λάμπῃ ρίχνε,
ὦ σὺ τοῦ ἀκοίμητου φωτὸς φωτολουσμένε λύχνε
στὴ φλομισμένη μου ψυχῇ τ' ἀρώματά σου χύνε,
ἀμάραντο τριαντάφυλλο καὶ εὐωδιασμένε κρίνε.

Νύμφη τοῦ Ἀπείρου ἀνέγκικτη, τῶν Ἀρχαγγέλων χάρι,
τῶν Ἀποστόλων καύχημα, τῶν Προφητῶν καμάρι,
τῶν Χερουβὶμ βασίλισσα, τῶν Σεραφεὶμ κυρία,
χαῖρε, Παρθένα πάναγνη, τοῦ κόσμου σωτηρία!

(Μένει ἐπὶ τινος στιγμᾶς ἄφωνος ὡς ἐν ἐκστάσει, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας. Αἰφνης ἀνοίγονται τὰ παραπετάσματα τῆς μεσαίας θύρας καὶ εἰσέρχεται ἡ Γλυκέρα, ἐνδεδυμένη ἀπαράλλακτος ὡς ἡ εἰκὼν, μὲ τὰ ὅμματα ὑψωμένα πρὸς τὸν Οὐρανόν, μὲ τὰς παλάμας ἐγειρομένας ὡς ἐν δέήσει, ὅπως εἶνε καὶ εἰς τὴν εἰκόνα. Τὰ ἐνδύματα εἶχεν ἐν τῷ δέματι, μεθ' οὗ τὸ πρῶτον εἰσῆλθε).

Σ Κ Η Ν Η Τ Ρ Ι Τ Η

ΝΕΟΦΥΤΟΣ — ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ Γλυκέρα, ἀπὸ τῆς μεσαίας θύρας, προχωρεῖ τρία βήματα καὶ ἵσταται ἀκίνητος. Ὁ Νεόφυτος, πιστεύων εἰς ὀπτασίαν ἢ εἰς θαῦμα, ὀπισθοχωρεῖ μέχρι τοῦ προσκυνητοῦ.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (συγκινημένος).

« Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου... »

(γονυπετεῖ)

Ὡ Παναγία Παρθένα,
πῶς κατεδέχθηκες νάρθηξ σὶν ταπεινὸν ἔμένα;
Πῶς σὲ θωρῶ ὁ ἁμαρτωλός;

ΓΛΥΚΕΡΑ (τείνουσα τὴν χεῖρα ὡς εὐχομένη).

Εἰρήνη στήν ψυχὴ σου!...
Ἡ ἀγάπη σου μ' ἐκάλεσε, μ' ἔφερε ἡ προσευχή σου...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ποῦ ναῦρω τ' ἄνθη τ' ἄχραντα ποῦ χῶμα δὲν τὰ τρέφει
νὰ τὰ σκορπῶ στὰ πόδια σου ποῦ περπατοῦν σὲ νέφη;
Ποῦ ναῦρω λόγια καὶ φωνὴ γλυκύτερη ἀπ' τὸ μέλι
γιὰ νὰ δοξολογήσω ἐσὲ ποῦ ὑμνολογοῦν ἀγγέλοι;
Μοῦ θάμβωσαν τὰ μάτια μου τὰ λαμπερά σου κάλλη
ποῦ θαύμασεν ὁ Γαβριὴλ ὅταν μὲ κρίνο ἐστάλη
τὸ «Χαῖρε, Νύμφη» νὰ σοῦ πῇ... Τρέμ' ἡ φωνή μου, ἐπνίγη
ἡ ἀναπνοή στὰ στήθη μου καινούργια, θεία ρίγη
μοῦ περιρρέουν τὸ κορμί, τὰ μέλη μου χωρίζουν,
σὰν νὰ περνοῦν ἐπάνω μου καὶ σὰν νὰ μ' ἀερίζουν

Γλυκέρα
(Αἰκ. Βεργῶνη).

ἀγγέλων φτερουγίσματα καὶ βελουδένια χάδια...
Ἀπὸ χαρὰ ἐπλημμύρησε μέσα ἡ καρδιά μου ἡ ἄδεια!

ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζουσα).

Κανένας δὲν μ' ἀγάπησεν ὅπως ἐσύ, τὸ ξέρω·
γι' αὐτὸ κατέβηκα στὴ γῆ κ' ἦλθα γιὰ νὰ σοῦ φέρω
τοῦ Παραδείσου τὴ χαρά...

(λαμβάνουσα τὴν χεῖρά του καὶ ἐγείρουσα αὐτόν).

Σήκω...

(συνεχίζουσα)

Τοῦ Παραδείσου
τὴν ἀνιστόρητη ἡδονὴ ποῦ λαχταρᾷ ἡ ψυχὴ σου.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Σ' εὐχαριστῶ, τρισένδοξη καὶ τρισευλογημένη!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (λησιμονομένη).

Τὸν κόσμον τὸν ἀρνήθηκα... τίποτε δὲν μ' εὐφραίνει...
μηδὲ παλάτια δλόφωτα μωρῶν αὐτοκρατόρων,
μηδ' ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ πλήθη δορυφόρων,
μηδὲ κ' ἡ λάμψη ἡ ἀστραφτερὴ τῶν κεντημένων ῥούχων,

(παραφερομένη)

καὶ πατρικίων ἄρματα καὶ ποταπῶν εὐνούχων
οἱ τόσοι πόθ' οἱ ἀπλήρωτοι, τὰ ὀνείρατα τὰ στεῖρα,
μηδὲ τὰ χρυσοῦφанта μετὰξια στὸ Δαμπτῆρα,
μηδὲ κι' αὐτὸς ὁ Ἰππόδρομος μὲ τοὺς ψηλούς του θόλους
καὶ μὲ τίς γυμνοτράχηλες γυναικὲς του καὶ μ' ὅλους
τοὺς μίμους του ποῦ γαργαλοῦν τὰ νεῦρα ἀσώτου κόσμου...
Τίποτε... τίποτε... νεκρὰ προβάλλον ὅλα ἐμπρὸς μου...

(Ὁ Νεόφυτος τὴν ἀντιβλέπει μὲ τινα ἀπορίαν· ἡ Γλυκέρα, ἀντιληφθεῖσα, συνέχεται ἀποτόμως).

Παντοῦ ἀσωτία ἀκράτητη καὶ φθόνος καὶ κακία.
Ἡ ἀλήθεια ἐτάφη ζωντανή· κατήντησε ἡ θρησκεία
παπάδων μαλλιοτράβηγμα, παιγνίδι μωροσόφων
τὴν πόλιν μου, ἀπ' τὰ θέμελα κι' ὡς τῶν ἐπτά της λόφων
τὴν κορυφή, τὴν ἐπνίξαν ἡ πλάνη κι' ἡ ἀπάτη.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Συγχώρησε τοὺς δούλους σου καὶ τὴν ὀργή σου κράτει!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (τρυφερώς).

Σὰν μελωδία Χερουβὶμ εἶνε γλυκεῖα ἡ φωνή σου!...

(ἔρχεται παρὰ τὸ παράθυρον καὶ τὸ ἀνοίγει).

Ὡ νύκτα πόθων μυστικῶν κι' ὀνείρων παραδείσου!...

(στρεφόμενη πρὸς τὸν Νεόφυτον).

Ἐλα, Νεόφυτε, νὰ ὀδῇς...

(ὁ Νεόφυτος πλησιάζει).

Γύρω, βουβὰ τὰ κάστρα
φρουροῦν τὸν ὕπνο ἀκοίμητα... Μύρια ἀπὸ πάνω τ' ἄστρα
μὲ ἡδονικὸν τρεμούλιασμα τὸν ἔρωτά των δείχνουν
καὶ στοῦ Βοσπόρου τὰ νερά γλυκεῖες ἀκτῖνες ρίχνουν...
Καὶ τὰ μεγάλα κύματα, ποῦ ῥοιζοῦν ἀγάλια-ἀγάλια,
κι' ὁ φλοῖσβος, ποῦ κρυφομιλεῖ στὰ κεντητὰ ἀκρογιάλια,

κ' οἱ κῆποι, ποῦ μωσχοβολοῦν καὶ τὰ πουλιά κοιμίζονται,
κ' οἱ κρήνοι ποῦ ἀναδεδύονται κ' ἡ λεῦκες ποῦ ἀνεμίζονται,
ὅλα μᾶς δείχνουν τὴ ζωὴ καὶ τὴ ζωὴ ὁμορφαίνουν
καὶ μὲ τὸ νῆμα τὸ χρυσὸ τοῦ πόθου τὴν ὑφαίνουν.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τοῦ θείου πόθου.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγάπης, ὅση
ὁ Πλάστης ἀπ' τὰ στήθη του στὰ πλάσματα ἔχει δώσει.
Κ' ἐκεῖνα ὡς ἄγγιγμα γλυκὸ θερμὰ τὰ χεῖλη φέρονουν
καὶ σμίγουν καὶ μοιράζονται τὴν εὐτυχία ποῦ παίρνουν.

(τὸν φιλεῖ ἀπαλῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου).

Πές μου, δὲν ἐννοίωσες ποτὲ τὸ θεῖο ἐκεῖνο πόθο;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (τεθορυβημένος).

Αἰνίγματα τὰ λόγια σου μοῦ φαίνονται δὲν νοιώθω
τί θέλεις...

ΓΛΥΚΕΡΑ (λαμβάνουσα ἀμφοτέρους τὰς χεῖράς του, μετὰ περιπαθείας).

Θέλω, πρὶν σβυστῶ, πρὶν πέσω, πρὶν γεράσω.
τὴν εὐτυχία τῶν πόθων μου μαζὶ σου νὰ μοιράσω,
θέλω, ἡ καρδιά ποῦ κρύβεται στὰ ράσα αὐτὰ τὰ μαῦρα
τρανὸ καμῖνι νὰ γενῇ στῆς ἡδονῆς τὴ λαύρα.

(Ἀνατινάσσουσα τὴν κεφαλὴν της ρίπτει τὸ κάλυμμα ἐπὶ τῶν ὤμων της).

Θέλω νὰ ὀδῇς σπαρταριστὴ κι' ἀσκέπαστη μπροστά σου
τὴν ὀλοζώντανη εὐμορφία ποῦ σοῦ χαρίζω...

(Ὁ Νεόφυτος προσπαθεῖ ν' ἀποσπασθῇ τῶν χειρῶν της).

Στάσου!

Μὴ φύγης, μὴ, Νεόφυτε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἔξαλλος)

Μὰ ποιὰ εἶσαι σύ;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ Γλυκέρα.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετὰ φοβῆς).

Ἐκεῖνη;...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ κοσμαγάπητη καὶ ξακουσμένη εἰσὶν...

Μὴ φύγης, μὴ!... σ' ἐπιθυμῶ μ' ἀχώρταγη λαχτάρα!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀποσπώμενος τῶν χειρῶν της).

Ποιὰ κόλασι σὲ ξέβρασε, ποιὰ φοβερὴ κατάρα
σ' ἄνοιξε δρόμο ἀδιάβατο νάρθης νὰ μὲ κολάσης;

(τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὴν ρίπτει γονυπετῇ).

Κρημνίσου στοῦ Ἄδου τὴ φωτιά, στὰ βάθη τῆς θαλάσσης!
Γίνου καπνὸς καὶ σκόρπισε σὲ μαῦρα νέφη γίνου
σκιά καὶ χάσου ἀνέστη στὴ θεῖα λάμψη Ἐκεῖνου!

(Δεικνύει τὸν Ἐσταυρωμένον).

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐγείρουμένη καὶ ἀπισθοχωροῦσα).

Νεόφυτε!... μὴ μὲ θωρῆς μὲ μάτια ἀγριεμένα!
σ' ἀγάπησα καὶ σ' ἀγαπῶ καὶ σὲ λατρεύω!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετ' ὁρῆς).

Ἐμένα;...

Σῦρε νὰ βοῆς τοὺς ὁμοίους σου, τοὺς κολασμένους! Σῦρε
νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Σατανᾶς ποῦ τὴν ψυχὴ σου ἐπῆρε!...
Πές μου, ποῖος σ' ἔφερεν ἐδῶ τὴν ἁμαρτία νὰ ρίξῃς;
μὲ τί κλειδὶ σατανικὸ κατώρθωσες ν' ἀνοίξῃς
τὴ σιδερένια ἐξώθυρα ποῦ κάθε κρότο πνίγει;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ τῆς ἀγάπης τὸ κλειδὶ ποῦ καὶ καρδιὲς ἀνοίγει!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Κατάρα στὴν ἀγάπη σου ποῦ τὴν γεννᾷ τὸ κοῦμα!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζουσα).

Νεόφυτε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετ' ἀγανακτήσεως).

Κ' ἐφόρεσες τῆς Παναγίας τὸ σχῆμα

στ' ἁμαρτωλό σου τὸ κορμί;... Βγάλε το!...

(Τῆς ἀποσπᾷ μεθ' ὁρῆς τὸν ἐρυθρὸν μανδύαν, ὅστις τὴν καλύπτει. Ἡ Γλυκέρα παρουσιάζεται
οὕτω μὲ τοὺς βραχίονας γυμνοὺς, μὲ τὰ στήθη ἡμίγυμνα. Ὁ Νεόφυτος, πρὸ τῆς θέας, καλύ-
πτει τοὺς ὀφθαλμούς του διὰ τῆς παλάμης καὶ ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον).

Γλυκέρα (Δη. Βερόνη).

Νεόφυτος (Π. Γεννάδης).

ΓΛΥΚΕΡΑ

τὴν εὐμορφίᾳ μου τὴ γυμνή;

Τί; φοβεῖσαι

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀτενίζων αὐτὴν ἀγερώχως).

Κὶ ὁ Σατανᾶς ἂν εἶσαι,

δὲν σὲ φοβοῦμαι! Ἀπόβαλε τῆς νίκης τὴν ἐλπίδα
τὰ βέλη σου δὲν τὴν περνοῦν τὴν ἐδική μου ἀσπίδα!

(*Ερχόμενος πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας).

Ναί, στήλωσέ με, ἀκλόνητη τῆς παρθενίας στήλη,
Παρθένα μου!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζουσα αὐτόν).

Προσκύνα τὴν ἐγὼ τὴν ἔχω στείλει.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μεθ' ὁρῆς ἀναπολῶν τὴν μυστηριώδη προέλευσιν τῆς εἰκόνος).
Ἐσύ;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Κὶ αὐτὴν ὅπου φιλεῖς γιὰ Παναγία Παρθένα,
τεχνίτης τὴν ζωγράφισε κυτιάζοντας ἔμένα.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀτενίζων μετὰ προσοχῆς καὶ φόβου τὴν εἰκόνα).

ὦ! πῶς τῆς μοιάζει ἡ ζωγραφιά!...

(*Φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ βυθίζεται εἰς σκέψεις).

ΓΛΥΚΕΡΑ

Δὲν ξέρεις τί γυρεύεις

λατρεύοντας τὸ εἰκόνισμα τὰ κάλλη μου λατρεύεις.

Ἀλλὰ γιατί νὰ μὲ φιλήῃς ζωγραφιστὴ μονάχα;

Ἄν μὲ φιλήσῃς ζωντανὴ θᾶν ἁμαρτία τάχα;

Τί συλλογίζεσαι; ὁ Θεὸς ποῦ τὸν πιστεύεις τόσο,

μ' ἐφώτισε καὶ μ' ἔστειλεν ἀπόψε νὰ σοῦ δώσω

τὴν ἡδονὴ τῆς εὐμορφίας ποῦ μ' ἔχει αὐτὸς στολίσει...

εἶνε βουβὸ τὸ εἰκόνισμα καὶ δὲν θὰ σοῦ μιλήσῃ,

μηδὲ ζωντάνεψαν παλμοὶ τὰ ξύλινά του στήθια.

Αὐτό, ψευτιά καὶ θάνατος, ἐγώ, ζωὴ καὶ ἀλήθεια!

Γύρνα νὰ δῇς τὴν εὐμορφίᾳ ποῦ καὶ τυφλὸς θανυμάζει,

στρέψε τὰ μάτια νὰ μὲ δῇς...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ὥς νὰ μὴ ἤκουσε τίποτε ἐξ ὧων εἶπεν ἡ Γλυκέρα, στρέφεται μετ'
ἀποφάσεως πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

"Ὁχι, δὲν σ' ἀτιμάζει,

δὲν σὲ μολύνει ἡ ἀναίσχυνη μορφή της!... Τὴ μορφή σου

τὴν στόλισεν ἡ πίστις μου μ' ἐλπίδες Παραδείσου,

τὴν ἁγίασε ἡ λατρεία μου... Καὶ μέσ' στὸ ξύλο ἀκόμα,

μέσα σὲ κάθε σου σκιά, μέσα σὲ κάθε χρῶμα,

ποῦ ἀπλώνεται στὴν ὄψι σου καὶ σ' ἄχραντο κορμί σου,

τὴ θεία σου χάρι αἰσθάνομαι, νοιώθω τὴ δύναμί σου!...

(*Ἰσταται ἄφωνος, μὲ τὰ ὄμματα προσηλωμένα ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας,
μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἡ Γλυκέρα, ὀπισθοχωρήσασα ὀλίγα βήματα,
τὸν ἀτενίζει ἐπὶ τινος συγμᾶς σιωπῶσα).

ΓΛΥΚΕΡΑ (κατ' ἰδίαν).

Ἀσάλευτος καὶ ἀνίκητος!...

(*Σκέπτεται)

Σκύβουν στὸν ἔρωτά μου

στεφανωμένα μέτωπα καὶ προσκυνοῦν... Μπροστά μου

φιλάργγυροι τὰ πλούτη των σκορποῦν ἀρματηλάται

τὰ τρόπαια τῶν θριάμβων των μοῦ φέρνουν στρατηλάται

γονατιστοὶ μὲ λαχταροῦν καὶ μιὰ ματιά μου κλέβουν
ὥς κ' οἱ παρακοιμώμενοι τὴν κλίνη μου ζηλεύουν...
κι' αὐτός;

(Δεικνύει τὸν Νεόφυτον. Μετὰ τινα σκέρην).

Ποῖος ἐθωράκισε τὴ θέλησί του; Οἱ χρόνοι;
μηδὲ ρυτίδ' αὐλάκωσε τὸ μέτωπό του οἱ πόνοι;
δὲν τοὺς ἐγνώρισε ποτέ ὁ χορτασμός; ἀκόμα
μηδὲ φιλή ἐδοκίμασε τ' ἀφίλητό του στόμα...
Δὲν ἔχει σάρκα ἀνθρώπινη; φλόγα ζωῆς δὲν ἔχει;

(Σιωπῇ ἐπὶ τινος στιγμῆς ἀτενίζουσα περὶ ἐαυτήν).

Γιατί φοβοῦμαι;... κρύος ἰδρὼς τὸ μέτωπό μου βρέχει...

(Μικρὰ σιγή).

Σὰν καλαμιὰ στὸν ἄνεμον ὁ νοῦς μου παραδέρνει
κ' ἡ θέλησί μου ἀστήλωτη κλονίζεται καὶ γέρνει
κ' ἡ ζηλεμένη μου εὐμορφία συντρίμματα καὶ κομμάτια
πέφτει, καὶ σάπια φαίνεται στὰ δυὸ κρυφὰ μου μάτια
ποῦ ἀνοίγουν μέσ' στὰ σπλάχνα μου, τυφλὰ ὥς τὰ τώρα. Τί ἄλλο
θᾶχω νὰ δείξω στή ζωή; τί μ' ἀπομένει ἂν βγάλω
τὴν εὐμορφιά μου; τί;

(Γελᾷ).

Χά! χά!... Γελῶ; τί νὰ τὴν κάνω
τὴν εὐμορφιά ποῦ χύνεται καὶ σπάει σὰν κῦμα, ἀπάνω
στὸ βράχο αὐτό;...

(Δεικνύει τὸν Νεόφυτον. Μετὰ τινα σιγήν).

Μὰ ποῦ λοιπὸν βρῆκε τὴ δύναμί του;

(Μικρὰ σιγή, καθ' ἣν τὸν ἀτενίζει μετὰ θαυμασμοῦ).

Εἶν' ὁμορφος σὰν ἄγγελος τριγύρω στὸ κορμί του
καὶ σὰν φῶς σκορπίζεται, σὰν εὐωδία, καὶ σμίγει
μ' ἓνα τραγοῦδι ἀγνώριστο, κι' ὁ νοῦς μου ἀχνὸς ξανοίγει
κάποια ὁμορφιὰν ἀφάνταστη κι' ἀθάνατη... Τὴν ἄλλη
τὴν πνίγουν σκόπη καὶ καπνός.

(Ατενίζουσα μετὰ περιφρονήσεως τοὺς γυμνοὺς τοῦς βραχίονας καὶ τὰ ἡμίγυμνα στήθη της).

ὦ! τιποτένια κάλλη!

(Ἀρπάζει τὸν ἐρυθρὸν μαρτύριον καὶ καλύπτει ἀτάκτως τὴν γυμνότητά της).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐν τῇ ἰδίᾳ στάσει, προσευχόμενος).

Νύμφη τοῦ Ἀπείρου ἀνέγκιτη, τῶν Ἀρχαγγέλων χάρι,
τῶν Ἀποστόλων καύχημα, τῶν Προφητῶν καμάρι,
τῶν Χερουβὶμ βασίλισσα, τῶν Σεραφεὶμ κυρία,
χαῖρε, Παρθένα πάναγνη, τοῦ κόσμου σωτηρία!

(Ἡ Γλυκερά, ἀκούουσα μετὰ τινος τρόμου τοὺς στίχους τούτους τῆς προσευχῆς, ὑποχωρεῖ βαθ-
μὴδὸν μέχρι τοῦ προσκηνίου, προσηλωδὸς διαρκῶς τὸ βλέμμα της ἐπὶ τοῦ Νεοφύτου).

ΓΛΥΚΕΡΑ (κατ' ἰδίαν).

Γιατί φοβοῦμαι καὶ πονῶ;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (στραφεὶς καὶ δεικνύων τὴν θύραν τοῦ δεξιοῦ τοίχου
μετ' ἐπιτακτικῆς ἀταραξίας).

Φύγε!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (βαίνουσα ταπεινῶς μέχρι τῆς ρηθείσης θύρας καὶ σταματῶσα μὲ τὴν
κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω).

Συγχώρησέ με... δὲν τολμῶ νὰ σὲ κυττάξω... Συγχώρησέ με...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τρέμε

τῆς Θείας Δίκης τὴν ὀργή!

(κατ' ἰδίαν).

Καὶ τὴν λυποῦμαι ὥς τόσο!

Ἄν ἡμποροῦσα ἀπ' τὴ φωτιά τοῦ Ἄδου νὰ τὴν σώσω;...

(Σκέπτεται πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ ὕψη τὰ ὁμίματα πρὸς τὸν οὐρανόν).

Δυνάμωσέ με, Κύριε!...

(στρεφόμενος πρὸς τὴν Γλυκεράν).

Ξέρεις ποῦ πᾶς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Δὲν ἔχω

μηδὲ σκοπὸ στὸ δρόμο μου μηδὲ καὶ τέλος. Τρέχω
χωρὶς νὰ ξέρω ποῦ θὰ βγῶ...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Στὴν ἄβυσσο, στὸ κλάμμα

τ' ἀτέλειωτο, στὴ σκοτεινιά, στὸ φλογερὸ τὸ κάμμα,
ποῦ δὲν τὸ σβύνει ὠκεανός... στὴν κόλασι!

ΓΛΥΚΕΡΑ

Νομίζεις

πῶς εἶν' ἀλήθεια ὅσα μοῦ λὲς κι' ὅσα μοῦ ζωγραφίζεις
μὲ τόσο μαῦρα χρώματα;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Στὰ τέταρα τῶν πόνων,

στ' ἀτέλειωτο καὶ φοβερὸ μαρτύριο τῶν αἰώνων,
ναί, τὸ μαρτύριο τῆς ψυχῆς!...

(Πλησιάζων αὐτήν, μυστηριωδῶς).

Θέλεις νὰ κρίνης; Σφάλει

τὰ μάτια αὐτὰ τὰ ψεύτικα...

(Ἡ Γλυκερά κλείνουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρει τὰς παλάμας ἐπ' αὐτῶν).

Φέρε τὰ μάτια τ' ἄλλα,

τοῦ νοῦ τὰ μάτια, στὴ στερνή, στὴ νεκρική σου κλίνη,
στὴν ὥρα τοῦ θανάτου σου... Φρικτὴ ἀγωνία, ὀδύνη
σοῦ πνίγει τὴν ἀναπνοή· στὰ κουρασμένα στήθια.
Τὰ χέρια ἀπλώνεις καὶ ζητεῖς ἀνώφελα βοήθεια,
κι' ὁ ῥόγχος ποῦ βραχνὸς-βραχνὸς ἀναισθητικαὶ βαίνει
τὴν τελευταία ἐλπίδα σου διώχνει, νικᾷ καὶ σβένει...
Γελᾷ στὸ πλάϊ ὁ θάνατος!...

ΓΛΥΚΕΡΑ

ὦ! φρίκη! φρίκη!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἡ ὥρα

ἀργοσημαίνει ἀλύπητα... Φέρε τὰ μάτια τώρα,
τοῦ νοῦ τὰ μάτια, σὲ ὅλη σου τὴν περασμένη νειότη,
στὴν περασμένη σου ζωή... Τί βλέπεις;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σκόπη... σκόπη!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἀκόμα... στένεψε τὸ νοῦ σὴν θέλῃσι...

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐξαντλουμένη).

Τὴ χάνω

τὴ θέλῃσι...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐντείνων τὸ μυστηριώδες ὄφρος του).

Προσπάθησε νὰ ᾄδῃς τὸ φεῖδι, ἀπάνω
στὰ σωριασμένα ἐρείπια ποῦ τὰ σκεπάζ' ἡ ἀράχνη!

ΓΛΥΚΕΡΑ (ὕφισταμένη τὴν ὑποβολὴν του).

Τὸ φεῖδι, ναί...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τυλίγεται, ξαπλώνεται καὶ ψάχνει
νὰ βρῇ δροσιᾶς σταλαγματιὰ καὶ αὐτὴν νὰ τὴν ρουφήσῃ.
Εἴν' ἀπονο καὶ ἀχόρταγο, τίποτε δὲν θ' ἀφήσῃ
στὰ σωριασμένα ἐρείπια.

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετ' ἐνδιαφέροντος).

Τὰ ἐρείπια αὐτά;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἡ ζωὴ σου,

ἡ περασμένη σου ζωὴ!

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετ' ἀποστροφή).

Πυκνὰ σκοτιάδια ἀβύσσου!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐντονώτερον).

Τώρα τὸ φεῖδι ἀκούραστο τοὺς κύκλους του τυλίγει
στὸ σῶμά σου...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μὲ δύσπνοια).

Καὶ πνίγομαι!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

καὶ βγάζει ὀργυνὰ τὴ γλῶσσά του... Τ' ἄχειλο στόμα ἀνοίγει

ΓΛΥΚΕΡΑ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Καὶ σὲ θωρεῖ κατάμματα!

ΓΛΥΚΕΡΑ (περίτρομος).

Μὲ τόση ὀργὴ καὶ λύσσα,
ποῦ πάγωσαν τὰ μέλη μου... καὶ ὅσο τὰ μάτια κλείνω,
τόσο λυσοῦ!... Νεόφυτε, τί εἶνε τὸ φεῖδι ἐκεῖνο;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐν ἀγρίᾳ κραυγῇ).

Ἡ ἁμαρτία!

ΓΛΥΚΕΡΑ (φρίττουσα).

ὦ! σπαραγμοὶ θανάτου!...

(Ἀποκαλύπτουσα καὶ ἀνοίγουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς βιαίως).

Μαῦρος τρόμος
μοῦ συνεπαίρνει τὴν ψυχὴ!... Ποῦ νὰ σωθῶ;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀποσυρόμενος).

Ἕνας μονάχα ἀλάθευτα σὴν σωτηρία μᾶς φέρνει
Ἕνας δρόμος,εἶνε στενὸς καὶ ἀνήφορος, καὶ ὅποιος διαβαίνει, σέρνει
τὰ ματωμένα πόδια του ἔς ἀγκάδια βάτων... ὁμως
σὴν εὐτυχία μᾶς ὁδηγεῖ...

(πλησιάζας αὐτήν).

Τῆς μετανόας ὁ δρόμος!...

ΓΛΥΚΕΡΑ

ὦ! δεῖξέ μου τὸν νὰ σωθῶ!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (δεικνύων τὸν Ἐσταυρωμένον).

Γονάτισε, καὶ χύσε

ὄλα τὰ δάκρυα τῆς ψυχῆς στὰ πόδια του!
(Ἡ Γλυκέρα, κλονιζομένη, προχωρεῖ ὀλίγα βήματα πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ σταματᾷ ἐντρομος).

Φοβεῖσαι;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ναί, δὲν τολμῶ!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Δοκίμασε... γονάτισε...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετὰ νέαν ἀπόπειραν σταματᾷ καὶ πάλιν ἐντρομος στρέφουσα
τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν Νεόφυτον).

Ἀντήσου!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Εἴν' ἔσπλαχνος καὶ συγχωρεῖ... γονάτισε... Θυμήσου
πῶς σπλαχνικὰ ἐσυγχώρησε τὴν πόρνη, ποῦ μὲ θλίβει
ἔφερε μύρα ἀτίμητα τὰ πόδια του ν' ἀλείψῃ,
καὶ χύνοντας τὰ δάκρυα στὰ πόδια αὐτὰ πλημμύρα
μὲ τὰ μαλλιά της σπόγγιζε καὶ δάκρυα καὶ μύρα!...
Γονάτισε!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετὰ μικρὸν διαταγμὸν, ἐκρηγνυμένη εἰς σπαρακτικούς λυγμούς).

Γλυκὲ Ἰησοῦ!...

(Φέρει τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κόμης της, τὴν λύει μετὰ νευρικῆς σπουδῆς καὶ, παράφορος, ὁρμᾷ
καὶ ῥίπτεται, ἐν τελείᾳ ἐξαντλήσει, πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἐσταυρωμένου, καταφιλεῖ αὐτούς,
τοὺς βρέχει μὲ τὰ δάκρυά της καὶ τοὺς σπογγίζει μὲ τὴν κόμην της. Οἱ λυγμοὶ της ἀκούον-
ται ὑπόκωφοι).ΝΕΟΦΥΤΟΣ (δυσωχρήσας μέχρι σχεδὸν τοῦ προσκηνίου, ὑποὶ τὰς παλάμας
καὶ τὰ ὄμματα πρὸς τὸν Οὐρανόν).

Σ' εὐχαριστῶ, Πατέρα!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Εἰσέρχεται ὁ Κοσμάς, ὅσους, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν Γλυκέραν, βαίνει πρὸς τὸν Νεόφυτον).

ΚΟΣΜΑΣ

Ὁ Βασιλίκος πέθανε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (δεικνύων τὴν Γλυκέραν).

Θὰ ζήσῃ αὐτή!

ΚΟΣΜΑΣ (στραφεὶς πρὸς τὴν Γλυκέραν κατάπληκτος).

Ἡ Γλυκέρα!...

(ῥίπτεται γονυκλινής).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο διάσημος γερμανός προσωπογράφος Ουμπερτ Χερκόμερ ωμίλησε πρό τινων έβδομαδων εν τῷ καλλιτεχνικῷ συλλόγῳ τοῦ Ἀμβούργου περί προσωπογραφίας· εν τῇ ὥρᾳ καὶ ενδιαφερούση ταύτῃ διαλέξει εἶπε περίπου τὰ ἐξῆς:

Ἡ συνήθης μέθοδος τοῦ νὰ ἐξερευνήσῃ κανεὶς τὴν ἀτομικότητα ἐνὸς ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ νὰ γευματίσῃ μαζί του. Τοῦτο ὅμως δὲν ὠφελεῖ πάντοτε, διότι ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἀποκαλύπτεται παρὰ τὴν τράπεζαν δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον θὰ ἠθέλωμεν νὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἡ καθιερωμένη φράσις εἶνε ὅτι πρέπει νὰ ζωγραφίσωμεν τὸν ἄνθρωπον «ὅποιος εἶνε», ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ λέγοντες τὴν φράσιν ταύτην παραμελοῦν νὰ προσθέσουν εἰς ποίαν στιγμήν. Διότι ἡ διάθεσις, ὁ καιρὸς, τὸ φῶς, ἡ συμπάθεια ἢ ἡ ἀντιπάθεια, ἡ ὑγεία, ἡ ἡ νόσος, ἡ εὐθυμία, ἢ ἡ δυσθυμία ἐπιδρῶσι τόσον πολὺ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε δὲν εἰμποροῦμεν νὰ διακρίνωμεν τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ φύσιν. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ ν' ἀπεικονίσωμεν ἐκ τῆς εὐνοϊκῆς τοῦ ὅψεως τὸν καθήμενον νὰ προσωπογραφηθῇ. Τινὲς ἐκ τῶν ἀρίστων προσωπογραφῶν εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα μακρᾶς προσδοκίας τῆς καταλληλοτέρας στιγμῆς, τὴν ὁποίαν ὁ ζωγράφος ἐπωφελεῖται ὡς τὴν περισσότερον χαρακτηριστικὴν. Τὸ πρῶτον λοιπὸν καθήκον τοῦ ζωγράφου εἶνε νὰ προσδιορίσῃ εἰς τὸν προσωπογραφούμενον μίαν θέσιν, ἢ ὁποία καὶ τὴν ὁμοιότητα νὰ διατηρῇ καὶ συγχρόνως τὴν εὐνοϊκωτάτην ἔκφρασιν τῆς μορφῆς νὰ φυλάττῃ.

Ἀλλὰ πολλάκις δύο τινὰ ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν, ἢ ἔκφρασις τοῦ προσώπου ἢ εὐνοϊκὴ διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν κατεργασίαν καὶ ἡ ἔκφρασις ἢ ἀπεικονίζουσα πιστῶς τὸν χαρακτήρα. Ἡ εὐτυχὴς συνένωσις τῶν δύο τούτων παραγόντων εἰς μὲν τὸν καλλιτέχνην ἐξεγείρει τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ ὄνομά του θὰ διαφημισθῇ, τὸν δὲ πληρόνοντα διὰ τὴν εἰκόνα εὐχαριστεῖ.

Αἱ γυναῖκες εἶνε ἐν γένει γραφικώτεραι τῶν ἀνδρῶν καὶ λαμβάνουν μὲ ὀλιγωτέραν δυσκολίαν τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν, δὲν εἶνε δὲ καὶ τόσον ματαιοδοξοὶ ὅσον οἱ ἄνδρες. Μεγάλως ἐνοχλήσεις ὑπέφερα, λέγει ὁ γερμανὸς προσωπογράφος, δι' ἕνα λαιμοδέτην ἢ διὰ τὸ χρῶμα τῆς περισκελίδος τῶν κυρίων, ἐν ᾧ αἱ κυρίαι προσέρχονται τελείως ἐνδεδυμέναι, μὲ τὸν τρόπον δὲ τῆς ἐνδυμασίας τῶν δεικνύουν ὅχι μόνον τὴν καλαισθησίαν των, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν χαρακτήρα των.

Εἰς πολλὰς προσωπογραφίας βλέπομεν ὅτι τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον παρίσταται ἐκτελοῦν ἐνέργειάν τινα. Εἶνε τολμηρὸν νὰ θέλωμεν νὰ ζωογονήσωμεν τὴν προσωπογραφίαν διὰ πολλῶν ἀλλεπαλλήλων παροδικῶν θέσεων. Αἱ περιφημόταται προσωπογραφίαι τοῦ κόσμου ἀπεικονίζουσιν στάσεις πληρεστάτης ἡσυχίας.

Ἀφ' οὗ καθωρίσθη ἡ θέσις, ὑπολείπεται κατ' ἐσπουδαίωτον, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία, ἡ διάταξις τοῦ φωτός. Οἱ ἐν Γερμανίᾳ πρῶτοπαιροὶ ζωγράφοι δίδουν εἰς τὰς εἰκόνας των συνήθως πολὺ βόρειον φῶς, τὸ ὅποιον διὰ τοῦ κανονίζοντος τόνου τοῦ παρέχει συχνάκις ψευδῇ χρωματισμὸν καὶ ἀφανίζει τὴν ὁμοιότητα μὲ τὰς βαρεῖας σκιάς. Γραφικώτερα φαίνονται τὰ πρόσωπα εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸ ἀνοικτὸν λεωφορεῖον, εἰς τὴν ἄμαξαν, ὅπου τὸ φῶς ἐξαπλώνεται ἐφ' ὅλης τῆς φυσιογνωμίας. Εἰς τὸ γλυκὺ φῶς, τὸ ὅποιον ὁ φωτισμὸς τῆς ἐσπέρας ρίπτει ἐπὶ μιᾶς γυναικείας μορφῆς, μᾶς φαίνεται αὕτη εὐάρεστος καὶ ὡραία, ἐν ᾧ τὴν ἀκόλουθον πρῶϊαν εἰς τὸ τραχὺ φῶς τῆς πρῶϊας τὸ θέλγητρον ἐξαφανίζεται. Ἐγὼ εὐρῆκα πάντοτε πρακτικὸν νὰ ἔχω δύο φῶτα εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, ἐν πίπτον ἄνωθεν καὶ ἐν πλάγιον· τὸ πρῶτον παρέχει σχῆμα καὶ τὸ ἔκτυπον τῆς σαρκός, ἐν ᾧ τὸ δεύτερον, ὅταν πίπτῃ ἄπλετον ἐπὶ τῆς μορφῆς, διασκορπίζει τὰς βαρεῖας σκιάς, αἵτινες παράγονται ἐκ τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως τοῦ ἄνωθεν φωτός. Μόνον διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν δυνατῶν σκιῶν εἰμπορεῖ ὁ ζωγράφος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν λεπτὴν ἔκφρασιν, ἰδίως τῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ κλειδίον τοῦ χαρακτήρος. Ὁμιλεῖ γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν κατανοεῖ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης. Διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐξάγονται εἰς φῶς τὰ μυχιαίτατα τῆς ψυχῆς. Μόνον διὰ τῆς ζωγραφικῆς δύναται ν' ἀπεικονισθῇ τὸ βλέμμα τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐν ᾧ τὴν ἔκφρασιν τοῦ οὐδεμὶα ἄλλῃ τέχνῃ δύναται νὰ διεξηγήσῃ. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο προσωπογραφία ἄνευ ζωηροῦ καὶ ἐκφραστικοῦ βλέμματος εἶνε ἄψυχον πρᾶγμα.

Ἀφ' οὗ καθωρίσθω ἡ θέσις καὶ τὸ φῶς, δύναται ν' ἀρχίσῃ τὸ ἔργον. Ζωγράφοι τινὲς ἀρχίζουν μὲ ἐλαφρὸν σκαρίφημα δι' ἄνθρακος, ἄλλοι λαμβάνουν ἀμέσως τὸν χρωστήρα καὶ τὰ χρώματα. Αὕτη εἶνε καὶ ἡ ἰδική μου συνήθεια. Ὁρίζομεν τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν ἐπὶ τῆς ὀθόνης καὶ ὕστερα ἀρχίζει ἡ θαυματουργὸς ἐργασία τοῦ χρωστήρος. Ὁ καλὸς ζωγράφος προσέχει

ζηλοτύπως εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος τοῦ ἔργου του, μολονότι γνωρίζει ὅτι κατὰ πρῶτον πρέπει νὰ ληφθῶν ὑπ' ὄψιν αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἐντολέως ὡς πρὸς τὴν ὁμοιότητα.

Ἡ Εὐρώπῃ ἔχει πολλοὺς προσωπογράφους. Δυνάμεθα δὲ νὰ τοὺς κατατάξωμεν εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας.

Ἀληθεῖς καὶ καλλιτεχνικούς.

Ἀληθεῖς καὶ σκαιῶς ὁμοιογράφους.

Ἀληθεῖς καὶ ἀκαλλιτέχνους,

καὶ τοὺς καθιστῶντας χαριεστέραν τὴν ἀλήθειαν, δηλαδὴ ψευδομένους μὲ χάριν. Ὑπάρχουσιν καὶ ζωγράφοι οἵτινες, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, εἶνε γελοιογράφοι.

Ἀρισται προσωπογραφίαι εἶνε αἱ γινόμεναι ὅχι διὰ κοινῆς καὶ τετριμμένης εὐχερείας, ἀλλὰ διὰ λεπτῆς ἀντιλήψεως τῶν ψυχολογικῶν καταστάσεων. Ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε ἄγρυπνος, χωρὶς νὰ φανερῶν ὅτι παρατηρεῖ. Μία ἀληθὺς ὡραία προσωπογραφία, εἶνε ἀνεκτίμητον κτῆμα. Ἐν ᾧ τὸ ἄτομον εἶνε πρὸ πολλοῦ θαμμένον εἰς τὴν λήθην, τὸ καλλιτέχνημα ζῇ διαρκῶς καὶ διεκδικεῖ τὴν θέσιν του ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης. Ἡμεῖς οἱ προσωπογράφοι κρατοῦμεν τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν εἰς χεῖράς μας, διότι ζωγραφοῦμεν

τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κάμνοντας τὴν ἱστορίαν.

Ἐν τέλει τῆς διαλέξεώς του ὁ καλλιτέχνης ἀνέφερεν ἀναμνήσεις του ἀναφερομένας εἰς περιωνύμους ἢ γνωστοὺς ἄνδρας. Ὁ Ἀλφρέδος Τέννυσον, ὁ ὁποῖος ἠσθάνετο ἰσχυρὰν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν προσωπογραφίαν, ἐδέχετο τὸν καλλιτέχνην μὲ τοὺς ἡκίστα ἐνθαρρυντικούς λόγους:

— I hate your coming (Μισῶ τὴν ἐλευσίν σας).

Ὁ Ριχάρδος Βάγνερ δὲν ἐπέισθη νὰ καθίσῃ νὰ προσωπογραφηθῇ, ὥστε ὁ Χερκόμερ ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀπεικονίσῃ ἐκ μνήμης. Ἀλλ' ὅταν εἶδε τὴν περστωθεῖσαν εἰκόνα, κατεθέλχθη τόσον ὥστε ἐνηγαλίσθη τὸν καλλιτέχνην καὶ τὸν ἐφίλει καὶ εἶπε:

— Τώρα κάθημαί !

Ὁ ἀμερικανὸς ἑκατομμυριούχος Γκούλντ ἦλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Χερκόμερ, ἡ δὲ πρώτη χαρακτηριστικὴ ἐρώτησίς του ἦτο:

— Πόσα στοιχίζει μία τέτοια εἰκὼν καὶ εἰς πόσον καιρὸν εἰμπορεῖτε νὰ τὴν τελειώσετε;

Τὸν θαυμασμὸν τοῦ Γκούλντ ἐξῆγειρεν ὅχι τὸσον αὐτὴ ἡ εἰκὼν, ὅσον ἡ ἀκρίβεια μεθ' ἧς ὁ καλλιτέχνης ἐπεράτωσεν αὐτὴν εἰς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

ΤΑ ΠΙΣΤΡΟΦΙΑ

Μπάμ!... ἐξάφνισε τὸν ἀντίλαλο τοῦ δάσους κ' ἔκοψε τῶν πουλιῶν τὸ λάλημα. Καὶ πρὶν ἀκόμη βουβαθῇ ὁ σάλαγος, πρὶν σβύσῃ ὁ καπνὸς τοῦ ἔσους πέπλο ὀλογάλαζο στὸ πεῦκο πέρα, σκυλὶ ἐγαύγισε πρόσχαρα, ἐτσαλαπάτησε τὰ χαμοκλάδια κι ἄρχισε νὰ πηλαλᾷ σὰν ἄτι στὸ ἀμμουδερὸ ξέφωτο. Σύγκαιρα ἐπρόβαλλε νιὸς φουστανελλᾶς, μὲ τὴ φλοκάτα στὸν ὦμο καὶ στὸν ἄλλο τὸ γκραδάκι του. Ἐπειτα χεροπιασμένες τοῦ Μήτρου Κούλα ἡ χήρα καὶ Ζαφεῖρω ἡ θυγατέρα της — λεβεντονιά ἀσημοφορτωμένη ἡ κόρη, σάψαλο ἡλικίας καὶ φτώχειας ἡ μάνα. Καὶ παραπίσω ἔκλεισε τὴν πομπὴ ἕνα γαλανομάτικο βλαχάκι μὲ κόμματο ψωμιοῦ στὸ στόμα, ἀνίδεο κι ἀδιάφορο γιὰ τὴ χαρὰ τῆς νιᾶς καὶ τῆς γριᾶς τὸ βάσανο. Καὶ σὰν ἐκεῖνο ἀνίδεο κι ἀδιάφορο στέκανε γύρω τὰ δεντρά, τὰ χαμοκλάδια, τὰ λούλουδα καὶ παραπίσω ψήλωναν τὰ βουνά καὶ παραπάνω ὁ ἥλιος, ἄγουρος ἐγλυκοφώτιζε τὸ διάστημα.

— Σὰν φτάσῃς στὰ κρύα νερά καὶ τὰ πολλὰ τὰ δάσα μὴ μᾶς ξεχνᾷς, Ζαφεῖρω μου.

— Ὅχι, μάνα μ'!... ὅχι, μάνα μ'!...

— Σὰ μπαίνῃς πρῶτη στὸ χορὸ καὶ σὰ γλεντᾷς στὴν τάβλα μὴ μᾶς ξεχάσῃς, θύγω μου.

— Ὅχι, μάνα μ'!... ὅχι, μάνα μ'!...

— Σὰ βάνῃς τὴν ἀρματωσιά καὶ τὴ βαρεῖα φλοκάτα, νὰ μὴν ξεχνᾷς τῆς μάνας σου τὴν τρύπια τὴ σεγκούνα.

— Ὅχι, μάνα μ'!... ὅχι, μάνα μ'!...

Ἀνήσυχη ἡ Μητροκούλενα ζητοῦσε τὴν ἀξεχασιά κ' ἡ κόρη πρόθυμα τὴν ὑποσχότανε. Ἡ μιά τὴν ἠθέλε ἀκοίμητη, νευρικὴ ἢ ἄλλη τὴν ἔδινε ἀπεριόριστη, ἀποκλειστικὴ, αἰώνια. Ἡ μιά ζητιάνευε κ' ἡ ἄλλη σπαταλοῦσε. Μὰ κ' οἱ δύο τοὺς σφραγίζανε τὸ χωρισμὸ μὲ δάκρυα πολλὰ, μὲ λυγμούς. Κ' ἐνῶ ζητοῦσε ἡ γριά, φανταζότανε τὴν καλύβα της σκουνοφυλιάρα, παντέρμητη καὶ ζύγωνε στὴ νιὰ νὰ γίνη ἕνα μαζί της, λές κ' ἠθέλε νὰ πάρῃ τὴ δροσιά καὶ τίς ἐλπίδες

της. Κ' ἐνῶ ὑποσχότανε ἡ κόρη, σφούγγιζε μὲ τὸ μανικοπουκάμισο τὰ δάκρυά της καὶ κοιτάζε τὸν ἄντρα της ποθητὰ κ' ἐβλεπε τὸ μονοπάτι ποῦ ξετυλιγότανε μακριὰ, μέσα στοῦ δάσους τὰ γλωροκύματα. Καὶ βλέποντας ἔσερνε ἀνάλαφρα τὰ χέρια της ἀπὸ τίς σφιχτοκλεισμένες παλάμες τῆς γριᾶς καὶ τίναζε τὸ κορμί, σὰ νὰ τὴν στένευαν τὰ ροῦχά της.

Παντρεύτηκε ἡ Ζαφείρω ἐνὸς τσελιγγα τὸ γιὸ καὶ τώρα ἔκανε τὰ Πιστρόφια στὸ πατρικό της. Τὰ Πιστρόφια καὶ τὸν ἀποχαιρετισμό. Αὔριο σύναυγα τὸ τσελιγγάτο τοῦ ἀντρός της θ' ἄφινε τὸ χειμαδιὸ νὰ ξεκαλοκαιριάσει στὰ βουνά. Ἀέριο ξάμνηο θάκανε ἡ Μητροκούλενα γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν κόρη της. Ἐάμνηο μονάχα ἡ καὶ περισσότερο; ποῖος τὸ ξέρει! Μιὰ τὴν εἶχε καὶ τὰ μοναχοπαῖδια τὰ κυνηγοῦν χίλια κακὰ. Μὰ καὶ τὸ ξάμνηο λίγο δὲν εἶνε. Καλὰ-καλὰ δὲν πρόφτασε νὰ πιστέψῃ πῶς τὴν πῆραν ἀπὸ τὴν καλύβη της καὶ λὲν νὰ συνηθίσῃ στὸ χωρισμό της! Μ' ἂν ἔρθῃ θάνατος στὸ μεταξύ· κι ἂν ἔρθ' ἀρρώστια! Μ' ἂν ἡ φτώχεια γίνῃ πείνα ἀγριόδοντη στὴν πόρτα της! Ποῖος θὰ καθίσῃ παρηγορίτης ἄγγελος στὸ προσκεφάλι της; ποῖος θὰ ταγίσῃ τὸ παιδί; Ὁμιέ! πικρὸς ποῦ εἶνε ὁ πόνος της. Κοιτάζει κατὰματα τὴν κόρη της, σφίγγει τὴν στήν ἀγκαλιά της σπασμωδικὰ, φιλεῖ τὴν καὶ ξορκίζει μὲ ὀλότρεμη φωνή:

— Σὰ θὰ γροικᾷς τὸ βέλαιμα καὶ τὸ κουδουνολάσι μὴ μᾶς ξεχάσης, θύγω μου.

— Ὁχι, μάννα μ'! . . ὅχι, μάννα μ'! . .

— Ἐλα, σώνει σου, γριά· ἀφ' τὴν τώρα νὰ πααίνουμε! . . φώναζε ἄξαφνα ὁ γαμπρὸς στενοχωρημένος.

Καὶ κοιτάζοντας ἀντίκρου ἔδειξε στὴ γυναῖκά του ψηλὰ τὸ διάσελο. Ἐπρεπε νὰ φτάσουν ἐκεῖ γιὰ νὰ κατεβοῦν στὶς καλύβες τους. Ἐνα μεγάλο ὀλανθισμένο ἀγιόκλημα καθότανε ἀπάνω, σὰ νὰ τοὺς περίμενε. Τὸ εἶδε ἡ γριά καὶ τῆς φάνηκε Χάρος· τὸ εἶδε κ' ἡ νιά, χαμογέλασε.

— Ἀφσμε, μαννίτσα . . εἶπε κάπως ἀνυπόμονα.

— Ναί· σ' ἀφίνω . . ἐψιθύρισε ἡ γριά πάσχοντας νὰ κρατήσῃ ἓνα λυγρό.

Καὶ σηκώνοντας τ' ἄσπρα χέρια πῆρε τῆς νύφης τ' ὄμορφο κεφάλι, ψήλωσε στὰ νύχια καὶ

κόλλησε τὰ χεῖλη στ' ἀφτί της. Ἐκαμε νὰ μιλήσῃ· κόμπιασε. Ἐκαμε πάλι· ξανακόμπιασε. Μὰ τέλος κάτι κατάρθωσε νὰ εἰπῇ. Κάτι πικρὸ καὶ θλιβερὸ σὰν στερνοθέλημα, σὰν στερνοφίλημα. Ἡ κόρη πτωπότησε τρομασμένη, κίτρινη.

— Ὁχι, μάννα μ'! . . ὅχι, μάννα μ'! . . ἀργοψιθύρισε κοιτάζοντας τὴν κατὰματα.

— Ἐλα-πᾶμε! ξανάειπε ὁ νιός· ἔχε γειά, μάννα· ἔχετε γειά! . .

Ἐσκυψε καὶ φίλησε τὸ χέρι τῆς γριᾶς. Ἐσκυψε κ' ἡ Ζαφείρω, λουστήκανε κ' οἱ δυὸ στὰ δάκρυα.

— Σύρτε στὸ καλὸ . . . σύρτε στὸ καλὸ . . . εὐχήθηκε ἡ Μητροκούλενα.

Πάραυτα κίνησε τὸ ἀντρόγυνο στὸ δρόμο του: μπροστὰ ὁ ἄντρας μὲ τὴ φλοκάτα στὸν ὦμο καὶ στὸν ἄλλο τὸ γκραδάκι του· πίσω ἡ λεβεντονιά σφουγγίζοντας τὰ δάκρυα. Στὴν ἀρχὴ ὠνευαν· κάποτε γύρισαν νὰ ἰδοῦν πίσω τους. Ἐπειτ' ἀγνάντεψαν ψηλὰ τὸ διάσελο· τάχυναν τὸ βῆμά τους. Τὸ σκυλὶ ἐγαύγισε πάλι πρόσχαρα, ἔτσαλαπάτησε τὰ χαμοκλάδια, πῆρε πηλαλῶντας τὸν ἀνίφορο. Τὰ πουλιὰ ξανάρχισαν τὸ λάλημα. Τ' ἀσήμια τῆς λυγρῆς γέλασαν ἀπάνω της.

Ἡ Μητροκούλενα ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια νὰ συμμάζεψῃ τὸ φῶς τους στὴ διαβάτισσα χαρά. Εἶδε τὴ φουστανέλλα τοῦ γαμπροῦ ν' ἀρμενίζῃ στὸ πράσινο φύλλωμα. Εἶδε τὸ φεγγοδόλημα τῶν ἀστημιῶν τῆς νύφης, τὰ ζωηρὰ χρώματα τῆς φουστανοποδιάς νὰ παίζουν στὰ δροσολουμένα ρεῖκια. Ἀκουσε τὸ γαύγισμα τοῦ σκυλιοῦ· τῶν πουλιῶν τὸ λάλημα. Μιὰν ἄφαντη παλάμη ἔνοιωσε νὰ σφίγγῃ δυνατὰ τὴν καρδιά της.

— Πᾶμε, δόλιε! . . ἀργοψιθύρισε πιάνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸ βλαχάκι.

Μπάμ! . . ἀντιλάλησε σύγκαιρα στὴ λαγκαδιά. Γύρισε ψηλὰ· τὸ ἀντρόγυνο ἀνέβαινε τώρα τὸν ἀνήφορο πηδητὰ-κυνηγητὰ, σὰν ζευγάρι ἀγριόγιδι στὴν ὥρα τῆς λαύρας τους. Τραγουδοῦσε ὁ γαμπρὸς· κ' ἦταν τὸ τραγοῦδι τοῦ χαρὰ καὶ ὑπόσχεση. Γέλοιο πηδοῦσε μικρὸ καὶ λιγοθυμισμένο ἀπὸ τὰ πύρινα στήθη τῆς νύφης. Τὸ χιονάτο ἀγιόκλημα περίμενε σὰ νυφιάτικη κλίνη στὸ διάσελο· τράβηξε τὸ ταῖρι στοὺς δροσεροὺς κρυψώνες του.

— Ἀι-οὐ! . . ἔβγαλε φωνὴ σπαρχτική σὰν μυρολόγι ἡ μάννα.

A. KAPKABITZAS

ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Μάταια θεμελιωμένα εἶνε τὰ σπίτια μας,
Νὰ ταξειδεύουν τῶχουν ἀπ' τὴ Μοῖρα!
Μάταια στὴ γωνιά τους τὸ θεὸ κρύβουνε
Κι' ὅλο τὸν κόσμο πίσω ἀπὸ τὴ θύρα.

Κ' ἔτσι ἀρμενίζουν σὲ ταξίδι ἀγύριστο,
Σὰν ξωτικά καράβια αἰώνια πᾶνε,
Οὔτε ἀργά, οὔτε γλήγορα, μονότονα,
Στὴν ἄβυσσο τοῦ χρόνου καὶ σκορπᾶνε.

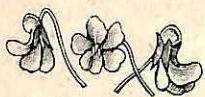
Μπροστὰ, λιμάνι ἀπάνεμο δὲν φαίνεται,
Πίσω, τὴν καταχνιά σκορπᾷ ἡ Αἴθνη
Καὶ κάποτε, ποῦ ὁ πέπλος της ξεσκίζεται,
Θολὸ νησάκι πλέει μακρὸνὰ στὰ βύθη.

Καὶ στὴν ἀκρογιαλιά, ἓνας ἴσκιος γνώριμος,
Σὲ δύση χειμωνιάτικης ἡμέρας,
Ἰσκιος σπιτιοῦ, ποῦ μοιάζει μὲ τὸ σπίτι μας,
Στὸ θλιβερὸ νησάκι τῆς Χιμαίρας.

Κι' ἄλλα σπιτάκια σκοτεινὰ μαντεύονται
Καὶ σ' ἓνα ἀγαπημένο παραθύρι,
Ἡ νύφη τοῦ παλαιοῦ καιροῦ μας, φάντασμα,
Προσμένει τὸ φτωχὸ καραβοκύρη.

Προσμένει . . . Πάλι ἡ καταχνιά . . . Οὔτε ἀργά, οὔτε γρήγορα,
Τὰ ξωτικά καράβια, αἰώνια πᾶνε
Μακρὸνὰ ἀπὸ τῆς Χιμαίρας τὸ νησί, μονότονα,
Στὴν ἄβυσσο τοῦ χρόνου καὶ σκορπᾶνε.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Η ΧΡΥΣΗ ΚΑΔΕΝΑ¹

Τούτο συνετάραξε τὴν μνήμην τῆς γρη-
Κυρατζοῦς, ὡς τὸ κατακαθισμένον κρασίον,
καὶ ἐθόλωσεν αἶφνης τὸ βλέμμα τῆς ἀπὸ ὀργῆς.

— Αὐτὴ ἡ γειτόνισσα, ἡ ξηροκίτρινη! Ἐλε-
γεν ἡ γραῖα. Καλὰ λές, παιδί μου! Καλὰ λές,
κόρη μου! Τὸ χωριό μας χάλασε πλειά. Μιλοῦσε
πάντα μαζί τῆς καὶ ἐχασκογελοῦσεν. Εἶνε ἄλλο
ἀπὸ τὰ λόγια; Ξερυαλίζουσιν τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ,
κόρη μου, κατήντησε νὰ πῇ πῶς τοῦ κάμαμε
μάγια. . .

Ὅταν δὲ πάλιν κατόπιν ἦλθε καὶ ἕνας μικρο-
πλοίαρχος, ἔχων τὴν μανίαν νὰ κομίζῃ εἰδήσεις
καὶ χαιρετίσματα ἀπὸ πατριώτας, καὶ ἔφερε καὶ
εἰς τὴν Θωμαῇ, ἐκείνας τὰς ἡμέρας, πολλὰ-πολλὰ
χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν Λαλεμῆτρον, ποῦ ἦτον δρα-
γουμᾶνος ἐς τὴν Ἀθήνα, τότε ἡ πτωχὴ σύζυγος
ἀπεφάσισε νὰ ταξειδεύσῃ μέχρι Ἀθηνῶν καὶ θέσῃ
τέρμα εἰς τὴν σαρκάζουσαν αὐτὴν ἱστορίαν.
Ἄλλ' ἡ γραῖα, μνησικακοῦσα πάντοτε διὰ τὸν
τρόπον αὐτὸν τοῦ γαμβροῦ τῆς, «ὅστις ἔφυγε
κ' ἐρρίξε πέτρα πίσω του», ἡ γραῖα, ὑπερήφανος
διὰ τὴν καταγωγὴν τῆς καὶ τὸ σόι τῆς, δὲν
ἐπέτρεπε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν κόρην τῆς νὰ ταξει-
δεύσῃ, νὰ γυρίσῃ ἐς τὰ χαμένα.

— Ἀφοῦ δὲν σοῦ γράφει, ἔλεγε, θὰ πῇ πῶς σ'
ἀπαράτησε, κορίτσι μου, καὶ κάθισε ἐς τ' αὐγά
σου. Τόση δὲ ὀργὴ τὴν κατελάμβανε κατὰ τῆς
γειτονίσσης τῆς, ὥστε τῆς ἤρχετο πολλάκις νὰ
συμπλακῇ μετ' αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν ἠθέληεν αὐτὴ
νὰ γείνη θεάτρον εἰς τὸ χωριόν.

Ἦρχετο τότε ὁ χειμὼν. Καὶ θέλουσα καὶ μὴ
θέλουσα ἡ Θωμαῇ, ἀνέβαλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν
ἀπόφασίν τῆς, ὑπακούουσα εἰς τὴν μητέρα τῆς.
Ἦρώτα δὲ πάντοτε εἰς τὸ ταχυδρομεῖον καὶ
πάντοτε ἀνέμενεν ἐπιστολήν, πιστεύουσα πλέον
ὅτι ὁ Λαλεμῆτρος εἰργάζετο ἐν Ἀθήναις ὡς διερ-
μηνεύς. Μαθοῦσα δὲ περὶ τοῦ εἶδους τῆς ἐργα-
σίας ταύτης, ἔλεγε χαίρουσα ὅτι ἦτο ἡ μόνη
κατάλληλος διὰ τὸν ἄνδρα τῆς, ἀναπαυτικὴ καὶ
ἐπικερδής.

Κατὰ δὲ τὰ Χριστούγεννα, ἐπανελθὼν πάλιν
ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου καὶ πάλιν ὑπηρετήσεν ὡς ἐνορ-
τὸ καποτάκι του, τὸ ὅποιον ἦτο Περιμάχως, μὲ
δέρμα ἀγριμίου, ἐκραύγαζεν ὠργισμένος, ἕνα
δειλινόν, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς Θω-
μαῆς, κατηγορῶν τὸν Λαλεμῆτρον:

¹ Ἰδε σελ. 90.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! Νὰ κάμῃ πῶς δὲν μὲ γνωρί-
ζει; Εἶπαμε δὲ νᾶχουμε κ' ἐμεῖς ἕνα πατριώτη
μέσα ἐς τὴν Ἀθήνα, μὰ τὸ προκόψαμε!

— Μήπως, μπάρμπ'—Ἀναγνώστη, κάνεις λά-
θος; παρετήρησεν ἡ γρηῃ-Κυρατζοῦ. Μπορεῖ νὰ
μοιάζῃ κανένας μὲ τὸν Λαλεμῆτρο. Δύο κεφά-
λια εἶνε δύσκολο νὰ μοιάσουν, στὸ μούτρο ὅμως
πολλαὶς φορὰς μοιάζουν οἱ ἄνθρωποι.

— Σώπα, θειά. Τὸν Λαλεμῆτρο δὲν γνωρίζω,
μὲ τὴν χρυσὴ καδένα; Ἀκουσε καὶ κρίνε. Ἦτανε
ἀπάνω σὲ μιὰ καρρότσα, μπροστὰ, μὲ τὸν καρρο-
τσήρη. Ἡ καρρότσα ἐστάθηκε ἐς τὸ Θησεῖο ἀπόζω.
Ὁ Λαλεμῆτρος, κοντός, παχύς, ξουραφισμένος,
μέσα ἐς τῆς μαύραις τσόχαις καὶ σ' τὰ σπρα πο-
κάμισα, μὲ τὴν χρυσὴ καδένα, ἐπήδησεν ἀμέσως
κάτω ἀνοιξε τὴν πόρτα τῆς καρρότσας κ' ἐβγήκαν
τέσσερες ἐγγλέζοι, ψηλοὶ ὡς ἀπάνω, μὲ κάτι σὰν
ζεμπιλία ἐς τὰ κεφάλια τους, μὲ γυαλιὰ ἐς τὰ
μάτια, μὲ τὰ τετραβάγγελα ἐς τὰ χέρια. Καὶ
διαβάζανε καὶ κυττάζανε τῆς κολώναις καὶ λέ-
γανε, ἕνας τὸν ἄλλον χαιρετίζοντας:

— Μὲ τσ' γειαιῖς! Μὲ τσ' γειαιῖς! (μὲ τῆς
ὕψαις).

Καθὼς χαιρετίζουμε κ' ἐμεῖς, σὰν κάμουμε
γαμπρὸ ἢ νύφη, ἡ σὰν ἔχουμε γεννητούρια, ψηλοὶ
θές. Τότες ποῦ οἱ ἐγγλέζοι προχωροῦσαν, ψηλοὶ
σὰν κατάρτια, κυττάζοντας ὅλοι ἐπάνω, πρὸς
τὰ κεραμίδια, καὶ ὅλο ἕνα λέγοντας ἕνας τὸν
ἄλλον «μὲ τσ' γειαιῖς, μὲ τσ' γειαιῖς», τότε ἐπλη-
σίασα τὸν Λαλεμῆτρον, ποῦ ἔμεινε παραπίσω,
ἀκίνητος—κολώνα, καὶ τοῦ λέγω:

— Τί χαμπάρια, πατριώτη;

Κ' ἠθέλησα νὰ πιάσω τὸ χέρι του, σὰν πα-
τριώταις ποῦ εἴμαστε. Μὰ ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ μὲ
κυττάξῃ κἄν, ἐπροσπέρασε πρὸς τοὺς ἐγγλέζους.
Νά! τοῦ κάμνω κ' ἐγὼ μὲ τὰ χέρια μου καὶ τοῦ
γύρισα τῆς πλάταις. Ἐθύμωσα, θειά Κυρατζοῦ.
Ποιὸς εἶνε ἐκεῖνος ποῦ δὲν θυμῶναι; Τόση ἀκα-
ταδεξία πλειά!

Καὶ ἀνασηκόνων τὸ καποτάκι του, ἐξηκολούθει:

— Ἐγὼ μιῶ μὲ δικηγόρους καὶ δικαστάδαις,
ὡς ἀπάνω τρανοῦς. Ἐμένα, μοῦ βάζουν μετὰ-
νοια οἱ δικηγόροι, καὶ μετάνοια οἱ δικασταί.
Καὶ ὁ Λαλεμῆτρος θὰ μοῦ κάμῃ τὸν μεγάλον;
Οἱ μεγάλοι ποῦ εἶνε ἐς τὰ λῶναια, θειά Κυρατζοῦ,
εἶνε ποῖοι μεγάλοι ἀπ' αὐτόν! . . .

Ἡ Θωμαῇ ἤκουεν ἀπὸ τοῦ ἡμικλείστου πα-
ραθύρου.

— Καὶ δὲν τοῦ ξαναμίλησες, μπάρμπ'—Ἀνα-

γνώστη; ἠρώτησε πάλιν ἡ γρηῃ-Κυρατζοῦ,
κατελθοῦσα.

— Ἐγὼ, νὰ τοῦ ξαναμιλήσω πλειά; Καὶ τί
μὲ πῆρες; Δὲν τὸ καταδέχομαι! . . .

Καὶ ἀπλῇ περιέργειᾳ ἂν ἦτο τὸ συναίσθημά
τῆς, ἔπρεπε νὰ μεταβῇ πλέον ἡ Θωμαῇ εἰς
Ἀθήνας. Νὰ βεβαιωθῇ καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Νὰ τὸν
συναντήσῃ. Νὰ ἔλθῃ εἰς ἐξηγήσεις μετ' αὐτοῦ
καὶ μάθῃ τί εἶνε τὸ αἷτιον τῆς ἀπομακρύνσεώς
του καὶ τῆς σιωπῆς του.

— Ἡ θειά—Ἀννοῦσα, ἔλεγε πρὸς τὴν μητέρα
τῆς, τὸ ξεῖρώ ὅτι φαντάζεται, σὰν γρηῃ ὅπου
εἶνε, μὰ οἱ ἄλλοι; ἀδύνατον νὰ ἐγελάσθη-
καν ὅλοι.

Ὁ κόπος τοῦ ταξειδίου ἦτο ἀνεπαίσθητος,
παραβαλλόμενος πρὸς τὰς ἀνησυχίας, τὰς ὁποίας
ἐδοκίμαζεν ἤδη ἀπὸ τῶν τόσων διαδόσεων καὶ
ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν ἄλλων γυναικῶν παρο-
τρύνσεων.

— Τί κάθεται; τῆς ἔλεγεν ἡ μία.

— Ἀκόμα ἐδῶ εἶσαι; τῆς ἔλεγεν ἡ ἄλλη.

— Ὁ Λαλεμῆτρος ἐς τὴν Ἀθήνα, μέσα ἐς τὰ
χρυσὰ παλάτια, καὶ σὺ κάθεται ἀκόμα; ἔπανε-
λάμβανον τὰ στόματα τοῦ χωριοῦ ὅλα.

Τότε ὁ νοῦς τῆς κατὰ μικρὸν ἀπεσπάσθη.
Οὔτε ἐπρόσχευεν εἰς τὰ κωλύματα τῆς μητρὸς τῆς.
Οὔτε τὸ ἀμπελάκι τῆς ἐσυλλογίζετο, οὔτε τὴν ἄλ-
λην οἰκιακὴν ἐργασίαν. Τὸ σῶμα μόνον τὸ γήινον
εὗρίσκετο ἀκόμη ἐν τῷ μικρῷ χωρίῳ, ὁ νοῦς τῆς,
περωτὸς ἄγγελος, ἐπέτετο πλέον μακράν, χα-
ρούμενος, ὡς ἀετὸς αἰθέριος. Διέσχισε πελάγη καὶ
βουνὰ καὶ ἐπετερυγίζεν ἐπάνω μιᾶς λευκῆς πό-
λεως, ὅλης μαρμαρίνης καὶ πελεκητῆς, ὡς ἤρχισε
τελευταῖον νὰ βλέπῃ εἰς τὸ ὄνειρόν τῆς τὸ κατὰ-
λευκον τῆς Ἑλλάδος ἄστου, τὸ ὅποιον οὐδέποτε
εἶχεν ἴδει, οὔτε εἰκονισμένον. Ἀπὸ ὅσα ἤκουσεν
ἀπὸ τὴν θεῖαν τῆς τὴν Ἀννοῦσαν, κ' ἀπὸ ὅσα
διηγῆθη εἰς αὐτὴν ὁ μπάρμπ'—Ἀναγνώστης τῆς
Περιμάχως, ἀπὸ τοὺς πολυελαίους καὶ τὰ φῶτα,
τὸν θόρυβον καὶ τὴν βοὴν τοῦ κόσμου, ἐσχη-
μάτισε μίαν πανέκλαμπρον εἰκόνα μεγαλοπόλεως,
ἀνυπάρχου ἐν τῇ φύσει, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὅλος
ὁ κόσμος γλεντᾷ καὶ διασκεδάζει, αἰωνίως
Ἀνάστασιν ἐορτάζων, ἐνῶ ὁ Λαλεμῆτρος τῆς
μόνον ἔξῃ ἐκεῖ, ἐργαζόμενος μόνον δι' αὐτὴν,
τῆς ἐπιθυροῖε μίαν κρυφὴ ἀπάτη μέσα εἰς τὰ ὦτα
τῆς καρδίας τῆς, νὰ σχηματίσῃ πάλιν νέα κε-
φάλαια, οὐχὶ πλέον δι' ἄλλον, παρὰ μόνον διὰ
τὴν Θωμαῇν του. Ὅχι! ἀνεπὴδα πολλάκις τὴν
νύκτα, ἐξυπνώσα τὴν μητέρα τῆς ἀπὸ χαράν.
Ὅχι, δὲν ἔπαθε κακὸν ὁ Λαλεμῆτρος. Τὸ κακὸν
ἀκούεται ἀμέσως. Δὲν ἔπαθε κακὸν.

Μὲ αὐτὰ τὰ ὄνειρα, ἡ Θωμαῇ ἀπεφάσισε
ν' ἀπέλθῃ εἰς Πειραιᾶ:

— Νὰ ἡσυχάσω μάννα μου! Δὲν μπορῶ πλειά
νὰ περιμένω. Δὲν ὑπάρχει μεγαλειότερο βάσανο
ἀπὸ τὸ νὰ περιμένῃ κανένας. Σὰν πάρω τὴν
ἀπόφασιν, θὰ ἡσυχάσω.

Ὁ χειμὼν ἤδη παρήλθεν. Ἀνεχώρει δὲ τότε
καὶ ὁ ἐξάδελφός τῆς, ὁ καπετὰν-Πέτρος ὁ Ἀπο-
σπερίτης, μὲ τὸ βρατσερί του, φορτωμένο πρᾶγμα,
διὰ τὸν Πειραιᾶ.

Ἡ γραῖα μήτηρ, ἂν καὶ ἐναντία πάντοτε εἰς
τὸ σχέδιον τοῦτο, ὅμως πρὸς ἡσυχίαν καὶ αὐτῶν
καὶ τοῦ κόσμου, ὅστις δὲν ἔπαυε νὰ ὀμιλῇ δι' αὐ-
τάς, τῆς ἔδωκε τέλος τὴν ἄδειαν νὰ ταξειδεύσῃ,
ἀφοῦ ἔτυχεν ἡ λαμπρὰ εὐκαιρία, ἔλεγε, νὰ
ὑπάγῃ μὲ τὸν ἐξάδελφόν τῆς.

Καὶ τὴν ἀπεχαιρέτισε:

— Σ' τὸ καλὸ, κόρη μου! Σ' τὸ καλὸ, Θω-
μαῇ μου!

Τὸ βρατσερί τοῦ καπετὰν Ἀποσπερίτη, στραβά-
στραβά, ἀνοιξε τὰ δύο πανάκια του, ὡς ἦτο
σκολιὸν καὶ τὸ σκάφος, ἀπὸ τὰ σκαριὰ ἀκόμη,
καὶ ἐκρύβη ὀπισθεν τῶν ἀκρωτηρίων. Ὁ καιρὸς
ἦτο εὖδιος καὶ ὁ ἄνεμος οὐριος.

— Σ' τὸ καλὸ, κόρη μου, ἐς τὸ καλὸ, Θω-
μαῇ μου!

Ἡυχήθη ἄλλην μίαν φορὰν ἡ γρηῃ-Κυρατζοῦ,
ὕψηλὰ ἀπὸ τὸν βράχον τοῦ χωρίου. Καὶ ἡ φωνὴ
τῆς παραπονετικὰ ἐκύλισε κάτω πρὸς τὴν ἀκτὴν:

— Σ' τὸ καλὸ κόρη μου! Σ' τὸ καλὸ, Θω-
μαῇ μου! *

Ἐκείναι αἱ ἐλπίδες αἱ εὐόνειροι, μὲ τὰς ὁποίας
ὡς μὲ χρυσὰ πτερὰ ἐπέταξε κ' εὗρεθῇ μίαν ἡμέ-
ραν ἐν Ἀθήναις, ἐν μέσῳ τοῦ κλεινοῦ ἄστεως,
τὸ ὅποιον τόσον λευκὸν καὶ τόσον φωτεινὸν ἐν
τῷ χωρίῳ τῆς ὠνειρεύετο ἡ Θωμαῇ, ἡ χωρική,
περιέπον τὸν σύζυγόν τῆς, τὸν ποθητὸν Λαλε-
μῆτρον τῆς, μέσα εἰς τὰ φῶτα καὶ τὴν χαράν,
νὰ μὴ τοῦ φαίνεται πικρὰ ἡ ξενιτεία, καὶ διὰ τὸν
ὅποιον πάντοτε ἔλεγεν, ἡ ἀθῶα σύζυγος, ἃς ἀνα-
τέλλῃ ὁ ἥλιος καὶ ἃς μὴ τὴν φωτίσῃ αὐτὴν,—
ἐκείναι ὅλαι αἱ ἐλπίδες πάλιν ἤρχισαν μία-μία,
ἐνώρως νὰ μαραίνωνται καὶ νὰ πίπτωσι καλυ-
πτόμεναι ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν τέφραν τοῦ πένθους
πάλιν καὶ τῆς ἀπογνώσεως, ὡς τὰ πτωχὰ δεν-
δρύλλια τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ ἰσοτεράνου
ἄστεως, ὑπὸ τὴν ρυπαρὰν τοῦ κονιορτοῦ σιν-
δόνα, ὅστις οὐδέποτε τ' ἀφίνει, τὰ πτωχὰ, νὰ
ζήσωσιν ὀλίγον, νὰ πρασινοβολήσωσι.

Παρήλθε μίᾳ ἐβδομάς, παρήλθον δύο, κ' ἐπλη-
σίαζεν ἤδη μὴν ὅλος νὰ συμπληρωθῇ, καὶ ἡ

Θωμαῆ οὐδαμῶς κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν σύζυγόν της, οὐδὲ κἀν εἰδήσιν περὶ αὐτοῦ νὰ μάθῃ, ἂν καὶ πολλάκις περιῆλθε τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῆς πόλεως, βασιλεύοντα εἰς χεῖρας κ' ἐπιδεικνύοντα, μὲ ὑπερηφάνειάν τινα, τὴν φωτογραφίαν τοῦ Λαλεμήτρου, ἀποταθεῖσα δὲ ἀκόμα καὶ εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Τοιοῦτος διερμηνεύς δὲν εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς κανὲν ξενοδοχεῖον.

— Ὁνειρο ἦτανε!

Δακρυροῦσα ἔλεγε· καὶ περιήρχετο τρίτην καὶ τετάρτην ἤδη φοράν, τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα μέγαρα τῶν μεγάλων ξενοδοχείων μὲ τὸν πανέοστον φωτισμὸν καὶ τοὺς ὀλοχρύσους στολισμούς των, μὲ κίνδυνον νὰ ἐξουθενωθῇ πλέον, κἀθιδρός, μὲ κατασκονισμένην καὶ ἀγνώριστον τὴν ὥραιαν πολιτικὴν μανδήλαν της, τυφλὴ ἀπὸ τοῦ κονιορτοῦ, ὅστις ἐξηγείρετο ἀφόρητος, ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας, ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων, ὠρυμένων μετὰ λύσσης, ὡς λύκων, ἡμέραν καὶ νύκτα.

Εὐτυχῶς ὁ ἐξάδελφός της, εὐγενὴς ψυχὴ καὶ ἀκούραστος σῶμα, πρόθυμος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὁ καπετάν-Πέτρος ὁ Ἀποσπερίτης, παρέτεινεν ἐν Πειραιῇ τὴν διατριβὴν του, ἐπισκευάζων τὸ μικρὸν βρατσερί του τὸ στραβὸν καὶ σκολιόν. Βλέπων οὗτος τὰ εὐμορφα τοῦ Πειραιῶς πλοῖα—ὅλα στυλάδο—σκαρὶ, ἤνυχτο πάντοτε νὰ εὐρίσκετο κανεὶς ναυπηγὸς ἐξυπνος, ὁ ὁποῖος μὲ τὰς τελειοποιήσεις τῆς τέχνης νὰ ἤμποροῦσε νὰ τὸ μεταβάλλῃ εἰς εὐθὺ καὶ ἀνάλογον, τέλειον λόρδικον, τὸ σκολιὸν βρατσερί του.

— Νά, κύτταξε Θωμαῆ, ἔλεγεν, ὅτε διήρχοντο τὰς μεγάλας τῆς πόλεως ὁδοὺς. Βλέπεις αὐτὸ τὸ σπῆτι, τὸ ἐτοιμόρροπον, τὸ στραβὸν καὶ σκολιόν, σὰν τὸ βρατσερί μου; Βλέπεις ποῦ τὸ πέρασαν σίδερα ἔς τὴν μέση, καὶ τὸ ζώσανε μὲ κοντοστύλια, σὰν καράβι ἔς τὰ σκαριά; Θὰ τὸ χαλάσουν καὶ ὅμως δὲν θὰ τὸ χαλάσουν. Θὰ τὸ ξαναχτίσουν ἀπὸ τὰ θεμέλια, χωρὶς νὰ τὸ χαλάσουν. Χαλῶντας καὶ φκιάνοντας. Θὰ τοῦ ἀλλάξουν τὸ σχέδιον. Θὰ τοῦ προσθέσουν πατώματα. Θὰ τὸ νὰ τὸ χαλάσουν. Νὰ μποροῦσαν ἔτσι νὰ σιάζουν καὶ τὸ βρατσερί μου, τὸ στραβὸν καὶ μισερὸν, οἱ μηχανικοί! Νὰ τοῦ προσθέσουν κουβέρτας. Νὰ τὸ στολίσουν καὶ μὲ ἄλλα κατάρτια. Νὰ τὸ μεγαλώσουν, νὰ τὸ κάμουν σκοῦνα, τὸ μικρὸν μου πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του ὁ καπετάν-Πέτρος γιὰ νὰ περῇ ἡ ὥρα. Καὶ προσέθετε:

— Δὲν γελᾷς καὶ κοιμάτι;

Εἶχε τὴν καλωσύνην ν' ἀναβαίνει μετὰ τῆς

Θωμαῆς καθ' ἐκάστην ὁ καπετάν-Πέτρος καὶ νὰ ὑποβοηθῇ αὐτὴν εἰς τὰς ἐρεῦνας της, συνόδεύων αὐτὴν, καὶ προσπαθῶν συνάμα διὰ τοιούτων παραδόξων νὰ τέρπῃ τὴν ἐξαδέλφην του, ἀνιῶσαν πάντοτε καὶ κατατηκομένην. Ἀλλ' ἐκεῖνη, ἐνῶ ἐθλίβετο, ἀπαρηγόρητος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ συζύγου της, περὶ οὗ εἶχεν ἀπελπισθῇ πλέον, ἐπικραίνεται συνάμα καὶ διὰ τὸ οἰκτρόν των Ἀθηνῶν θέαμα, μιᾶς πόλεως αὐχμώσης καὶ ρυπαρᾶς. Σχεδὸν ἐκλαίει, διότι δὲν εὔρεν αὐτάς, ὡς τὰς ὠνειρεύετο, ὡς τὰς τῆς παρέστησαν. Βόρειοι ἀνεμοὶ, πνέοντες μετὰ βίας ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας τῆς ἀνοιξέως, ἀνετάρασσον σύμπαν τὸ ἔδαφος αὐτῶν, ἐξεγείροντες νεφέλας κόνεως παχείας καὶ στερεᾶς, μετ' ἀγριότητος ἀσυνήθους. Μόνον εἰς τὴν θάλασσαν εἶχεν ἰδεῖ τοιαύτην δύναμιν τῶν στοιχείων ἡ Θωμαῆ. Νὰ φυσᾷ μανιώδης ὁ βορρᾶς καὶ ἀναρπάζων σύσσωμον τὸ κύμα, νὰ τὸ σκορπίζῃ πέραν ἐν ἀφρῶ συσπυρίζοντι, ἀπαράλλακτα ὡς ὁ μάλιστα ἐσάρωνε τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, κατακαλύπτων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ὥχραν ἐκείνην τέφραν. Καὶ μάρμαρα καὶ φῶτα καὶ χρωματισμούς καὶ ἀνθρώπους καὶ δένδρα. Ἐβλεπε τὰς ὥραιας ἀκακίας τῶν δενδροστοιχιῶν, φθινούσας ὑπὸ τὸ χῶμα τὸ πηκτὸν ἐκεῖνο, ὡς νὰ ἦσαν ἀνθρώποι θαμμένοι ζωντανοί. Ἐβλεπε πολύτιμα ὑφάσματα ἀγνώριστα ἀπὸ τὴν κόνιν εἰς τὰς θύρας τῶν ἐμπορικῶν. Ἐβλεπε κρέατα ἐπιπεπασμένα διὰ παχέος στρώματος λύθρου τῶν ὁδῶν, μ' αἵματτα μαύρα, αἵματτα ὄζοντα. Ἐβλεπε τὰ πρὸ τῶν παντοπωλείων ὄψα, ἀγνώριστα ἀπὸ τὰς διαφόρους τῶν δρόμων ἀκαθαρσίας, μὲ τὰς ὁποίας ὁ ἀνεμος τὰ ἐμόλυνε, μὲ ὅλας τῶν παντοπωλῶν τὰς προσφυλάξεις. Ἐβλεπεν ὀπώρας καὶ λαχανικά, ἐφ' ὧν εἶχον συσσωρευθῇ ὅλα τὰ κάρφη καὶ ἄχυρα. Φοίνικας καὶ σῦκα, συλλεγέντα, θαρρεῖς ἀπὸ τοῦ πηλοῦ, καὶ κορινθιακὴν σταφίδα περιμαζευθεῖσαν ἀπὸ τοῦ βορβόρου, ὡς τὰ σκουπίδια τῶν σαρωτῶν. Οἱ ἀνθρώποι ἔσπευδον, ὡς διωκόμενοι, μὲ βλεφαρίδας πιναράς, μὲ πώγωνας ὠχροὺς, χωρὶς πῆλους. Ἀνιπτοὶ καὶ ἀκτένιστοι ἀνθρώποι, τῆς ἐφαινοντο. Ἄν δέ ποτε κατὰπαυεν ὁ ἀνεμος, ἐφλέγετο τότε, ἡ ξηρὰ πόλις ὑπὸ τοῦ καυστικοῦ ἡλίου, συμφλέγουσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα, ὡς ἔρημος ἀνεὺ ὕδατος.

— Αὐτὴ εἶνε ἡ Ἀθήνα!

Διηπόρει μετὰ θλίψεως ἡ Θωμαῆ! Ἐν τούτοις ὑπέμεινεν ὅλον αὐτὸ τὸ μαρτύριον, ἀναπνεύουσα ἀντὶ ἀέρος τὴν ἀπόζουσαν καὶ ἀποπνίγουσαν ἐκείνην κόνιν, μόνον διὰ νὰ μάθῃ, τέλος, ν' ἀκούσῃ τι περὶ τοῦ συζύγου της.

Εὐτυχῶς ἡ θεία—Ἀννούσα εἶχεν ἐπανέλθει πάλιν παρὰ τῷ υἱῷ αὐτῆς, διότι ἤκουσε, ὅτι παντρολογεῖται καὶ δὲν ἤθελεν αὐτὴ νὰ χάσῃ τὸ παιδί της, κ' ἔδραμε, λησμονήσασα τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα ὑπέστη κατὰ τὸ πρῶτον ταξίδιον. Οὕτως ἡ Θωμαῆ δὲν ἦτο ἀνάγκη πλέον νὰ καταβαίνει καθ' ἐκάστην εἰς Πειραιᾶ, φιλοξενουμένη πλέον ἐν Ἀθήναις παρὰ τῇ θείᾳ της, ἐν καλῇ συντροφίᾳ, δαπανῶσα μετὰ φειδούς καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων χρημάτων της, τὰ ὁποῖα ἐπορίσθη, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν της, πωλήσασα μίαν νυμφικὴν της ἐσθήτα.

— Νά! τῆς ἔλεγεν ἡ ἀπλοϊκὴ θεία της, ὅταν ὁμοῦ μετέβησαν, μίαν Κυριακὴν, εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον, κατὰ τὴν πρώτην λειτουργίαν, μὴ τυχόν κ' ἐπανάιδωσι τὸν Λαλεμήτρον. Νά! ἐδῶ δὲ ἴσχεσθαι ἐγώ, καὶ ἦλθεν ὁ Λαλεμήτρος ἀπὸ καὶ, καὶ ὁ κλησιάρχης τοῦ εἶπεν: ἀπὸ καὶ παρακαλῶ... Καὶ ἐδείκνυνεν ἡ γραῖα τὰ μέρη τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν Θωμαῆν, προσπαθοῦσα καὶ ἡ ἰδία νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν ἦπατήθη.

Ἀφοῦ παρήλθεν οὕτω δίμηνον διάστημα εἰς ἀγόνους ἐρεῖνας, ἵνα μὴ βαρύνῃ τὴν θείαν της ἡ Θωμαῆ, λαμβάνουσα καὶ ἐπιστολάς ἐκ τῆς μητρὸς της, ἐσκέπτετο πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ χωρίον της. Ἀλλ' ὁ ἐξάδελφός της, πληροφορηθεὶς ὅτι κάποιος διερμηνεύς κοντός, παχύς, σὰν τὸν Λαλεμήτρον, ἀλλὰ Καλομηῆτρος αὐτὸς καλούμενος, συνώδευεν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα συντροφίαν περιηγητῶν, οἵτινες θὰ ἐπανήρχοντο μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς περιηγήσεώς των, κατέπεισε τὴν Θωμαῆν νὰ περιμείνῃ ἀκόμη.

— Μπορεῖ νᾶνε αὐτός, ἔλεγεν ὁ καπετάν-Πέτρος, καὶ ἀλλάξε τὸ ὄνομά του, γιὰ ν' ἀποφεύγῃ τοὺς συμπατριώτας του.

— Ἄν εἴν' αὐτός, μασκαρὰ θὰ τὸν κάμω, ἔλεγεν ὠργισμένος ὁ καπετάν-Πέτρος.

Οὕτως ἐπέστη ἡ Θωμαῆ νὰ παρατείνῃ ἀκόμη τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβήν, πρὸς χαρὰν τῆς θείας της Ἀννούσας, ἡ ὁποία τὴν εἶχε χρυσὴν συντροφίαν ἐν τῇ σκληρᾷ πάντοτε μοναξίᾳ της.

Ἐκεῖνους τοὺς μῆνας ἔτυχε πάλιν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας ὁ μπάρμπ—Ἀναγνώστης τῆς Περμάχως, κληρωθεὶς καὶ πάλιν ἑνορκος, μὲ τὸ καποτάκι του ἐκεῖνο τὸ σκληρόν, ὅπου ἦτον ὡς ἀγριμίου δέρμα.

Ἡ Θωμαῆ, ἀναμένουσα τὴν ἐπάνοδον τῶν περιηγητῶν, τὸν παρεκάλεσε νὰ μεταβῇ μὲ αὐτὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ὅπως ἐξηνιάσωσιν ἀλήθειάν τινα.

— Ἐγὼ δὲν θέλω οὔτε ἔς τὰ μάτια μου νὰ τὸν ἰδῶ πλέον, μὰ γιὰ τὸ χατήρι σου πᾶμε, εἶπε

μίαν ἡμέραν ὁ ἑνορκος, θέλων καὶ νὰ ξεσκάσῃ, ὡς ἔλεγεν, ἀπαρηγόρητος, διότι ὁ εἰσαγγελέας, ἓνας γέρος, πετσὶ καὶ κόκκαλο ἀπὸ τὴν κακίαν του, ἔλεγεν ὁ ἑνορκος, ὅπου ἤθελεν ὅλο νὰ καταδικάζῃ, γιὰ νὰ δείχνῃ τὴν κακίαν του, προσέθετεν ὁ ἑνορκος, τὸν ἐξήρεσεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ μίαν δίκην ἐνδιαφέρουσαν καὶ ἦτο λυπημένος, ὡς νὰ ἔχασε χρήματα.

Ὁ ἐξάδελφός της, ἔχων ἐπείγουσαν ἐργασίαν εἰς Πειραιᾶ, δὲν ἀνῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἡ Θωμαῆ μετέβη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μετὰ τοῦ μπάρμπ—Ἀναγνώστη, ὅστις, συνηθίσας εἰς τὸ κακούργιο-δικεῖον, ὅπου ὁ χαρακτήρ του ἔγεινεν ὑγρὸς καὶ εὐστροφὸς ὡς ποτιστικὸν ῥύακιον, ἦτο πάντοτε βολικὸς ἀνθρώπος, μὴ θέλων νὰ χαλάσῃ τὴν καρδίαν κανενός.

— Πᾶμε, Θωμαῆ, ἔλεγεν, ἀπορῶν πῶς ἀκόμη δὲν τὸν συνήντησε. Μὰ δὲν πιστεύω νὰ τὸν εὐρούμε. Γιατί αὐτοὶ οἱ δραγουμᾶνοι κάμνουν ταξείδια συχνὰ μὲ τοὺς ξένους.

Ἡ Θωμαῆ, ἐπισκεφθεῖσα ἤδη, ὡς εἶπομεν, ἐπανειλημμένως τὸ μέγα τοῦτο ξενοδοχεῖον, αὐτὸ μάλιστα πρῶτον-πρῶτον, προσέβαινε μὲ ἀπλοϊκὸν θάρρος πρὸς αὐτὸ, θαρραλεώτερον μάλιστα ἢ ἄλλοτε, θέλουσα νὰ φθάσῃ εἰς τὰ προπύλαια, καὶ εἰσελθοῦσα νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐσωτέραν μεγαλοπρεπῆ εἰσοδὸν, μὲ τὰ πορφυρᾶ βελούδινα παραπετάσματα, ὅπως ἔπραττε πάντοτε, ὅσκις μετέβη, καὶ συναντήσῃ τὸν ἴδιον διευθυντήν, ὡς καὶ ἄλλοτε, προκαλοῦσα δι' αὐτὸ τὸν θαυμασμὸν τῆς θείας της, πρὸς ἣν ἀπήντα ἡ Θωμαῆ, ἀπτόητος: τί; θὰ μὲ φάνε, θεία; Ἀλλ' ὁ μπάρμπ—Ἀναγνώστης τῆς Περμάχως, ἀνασηκόνων τὸ σκληρὸν καποτάκι του, αἰφνης ἐκράτησεν αὐτὴν ἀποτόμως, πολὺ πρὸς τὰ ἐπάνω, σχεδὸν ἐπὶ τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων:

— Τί κάνεις, θὰ πῶ, Θωμαῆ;

Καὶ ἀπώθει πρὸς τὰ ὀπίσω ἀκόμη τὴν γυναῖκα, μετ' εὐλαβείας δεικνύων μακρόθεν τὰ ἀνθοστόλιστα τοῦ ξενοδοχείου προπύλαια, ὅπου ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰσόδου, ἐπὶ πρασίνων ἐδράνων, ἐκάθητο μαυροφορεμένον, μὲ κάτασπρα ὑποκάμισα, τὸ πολυάριθμον ὑπηρετικόν.

— Νά, ἐκεῖ—δὲ καθόντανε ὁ Λαλεμήτρος, εἰδείκνυε μετὰ σεβασμοῦ ὁ μπάρμπ—Ἀναγνώστης, ὁμιλῶν μὲ χθαμαλὴν φωνήν. Κοντός, παχύς, μίσαν ἔς τὰ μαύρα σόξινα, μὲ ἄσπρο ὑποκάμισο, μὲ τὴν χρυσὴν καδένα του. Κ' ἐκράτει στερεῶς τὴν Θωμαῆν ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἵνα μὴ προχωρή.

Ἀλλ' αὕτη, ἐπιθυμοῦσα νὰ προχωρήσῃ, ὥρμα πρὸς τὰ κάτω πάντοτε λέγουσα:

— Πᾶμε μέσα, πού φοβάσαι μὴ σὲ φάνε! Καὶ εἶλκεν αὐτόν.

— Ποῦ πᾶς, ἀδελφὴ; παρετήρησε τότε ὁ μπάρμπ'— Ἀναγνώστης, ἔμβροδος. Δὲν βλέπεις τοὺς ἀστυφύλακας πῶς στέκουν 'ς τὴν ἀράδα, σὰν τοὺς νιουδαίους, νὰ συλλάβουν τὸν Χριστόν; Ἐκεῖ γιὰ νὰ πλησιάσῃς, πρέπει ν'ἄχῃς μιὰ πιθαμὴ κολλάρο. Ἐσὺ εἶσαι πρωτόβγαλτη καὶ δὲν τὰ ξέρεις αὐτά. Ἐχεις δίκαιον. Μὰ δὲν ρωτᾷς ἐμένα;

Ἡ Θωμά, ἀφρημένη, ἔβλεπε τοὺς παρὰ τὴν εἰσοδὸν παρατεταγμένους ὑπαλλήλους τοῦ ξενοδοχείου, προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ τινὰ μὲ χρυσὴν καδένα καὶ ὁλονὲν εἶλκε πρὸς τὰ κάτω τὸν μπάρμπ'— Ἀναγνώστη, ὅστις κοντοστεκόμενος πάντοτε κ' ἐπτοημένος ἔλεγε:

— Μὰ τοῦ κάκου! Αὐτοὶ οἱ δραγουμᾶνοι κάμνουν συχνὰ ταξείδια. Δὲν θᾶνε δὴ ὁ Λαλεμῆτρος. Αὐτὸς θὰ μᾶς ἔβλεπε τώρα, τόση ὥρα. Κ' ἐπανελάμβανε, μὲ χθαμαλὴν πάντοτε φωνήν:

— Νά! ἐκεῖ—δὴ καθόντανε. Κοντὸς—παχύς. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ταραχὴ αἰφνιδίᾳ ἠκούσθη ὀπισθεν καὶ ὀρυμαγδός. Κατήρχετο καλπάζουσα ἡ ἀμαξά τοῦ Διαδόχου, οἱ δ' ἀστυφύλακες, τρέχοντες κατόπιν, ἀσθμαίνοντες, προσεπάθουν ν' ἀπομακρύνωσι τὸν συνωθούμενον ὀπισθεν ὄχλον ἐν δρόμῳ, ἄγριοι καὶ ἐτοιμοὶ νὰ ξεσπαθώσουν σχεδόν.

— Δὲν σ' ἔλεγα ἐγὼ! Ἐκραύγασε τότε περιδεὴς ὁ μπάρμπ'— Ἀναγνώστης, ἀνασηκόντων τὸ καποτάκι του, ἔτοιμος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γυναῖκα. Ποῦ σ' ἀφίνουν οἱ νιουδαῖοι νὰ κάμῃς τὴν δουλειά σου. Ποῦ σ' ἀφίνουν, κακομοίρα, νὰ πλησιάσῃς οἱ ἀστυφύλακες! Καὶ ἀπώθει αὐτήν.

Ταυτοχρόνως δὲ καὶ ἄλλο τρομακτικώτερον ἀκόμη συνέβη, ὀλίγον πέραν, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῇ αἰφνης πλῆθος κόσμου, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς πλατείας ἔνθεν κ' ἐκείθεν ἔσπευδον ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη καὶ ἀπὸ τὴν μαρμαρίνην τοῦ κήπου κλίμακα, ὡς ἐν ἐφοδῷ.

Ὁ τροχιόδρομος, διερχόμενος, παρέσυρεν ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἀμαξῶν, γράϊαν, ἥτις συνεκίνησεν ὅλην τὴν πλατείαν μὲ τὰς οἰμωγὰς τῆς στενάζουσα ὡς σφαζομένη ὄρνις. Αἱ σπαρακτικαὶ τῆς γράϊας κραυγαί, αἱ βοαὶ τῶν κερατοφόρων τοῦ τροχιοδρόμου, καὶ αἱ ἔκθαμβοι ἀναφωνήσεις τῶν ἐν ταῖς ἀμάξαις, ἐχρησίμευσαν ὡς ἰσχυρότατα τοῦ μπάρμπ'— Ἀναγνώστη δικαιολογῶν πάντοτε πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ κήπου τὴν ἐμφανήθη Θωμά, μέσα εἰς ἐκεῖνον τοῦ πλῆθους τὸν ἄγριον συνωστισμόν, συμμαζευμένος εἰς τὸ καπο-

τάκι του, ὡς χελώνη ἐντὸς τοῦ κελύφους τῆς, εἰς τὸν τρόμον ἐκείνον τοῦ πλῆθους λαβῶν αὐτὸς θάρρος, ἐξηκολούθει νὰ κραυγάζῃ ἀκόμη:

— Δὲν σ' ἔλεγα ἐγὼ!

Ἀλλὰ βιαία τις ριπὴ τοῦ ἀνέμου ἐκάλυψεν ἐν στιγμῇ διὰ πυκνῆς νεφέλης αὐχμηροῦ κονιορτοῦ καὶ πλατεῖαν καὶ ἀνθρώπους, ἐπλήρωσε δὲ λύθρου καὶ τὸ στόμα τοῦ ἐνόρκου, ὅστις πτύων ἐλεεινῶς χῶμα καὶ λόγους ἐσπιλωμένους, ἐφώναζε:

— Σ' ἀφίνουν οἱ ἀστυφύλακες, οἱ νιουδαῖοι!

Ἐπανελθοῦσα οὕτω μετὰ ταῦτα εἰς τὸν οἶκον ἡ Θωμά, ἐκλείσθη εἰς ἓν δωμάτιον σκοτεινόν, ὡς τὴν ψυχὴν τῆς καὶ ἔκλαιεν ὅλην τὴν ἡμέραν.

Ἀναλογιζομένη τὴν ἀνεξήγητον ἐκπτώσιν τοῦ μπάρμπ'— Ἀναγνώστη, ἀρνούμενου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ συνδυάζουσα πρὸς τοῦτο τὸν ἀπλοϊκὸν καὶ ζαλισμένον πάντοτε χαρακτήρα τῆς θείας τῆς Ἀννούσης, ἥτις εἶχε τὴν μανίαν ν' ἀνακαλύπτῃ ὁμοιότητας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐπιμένῃ ἔπειτα εἰς τὴν ἀπάτην, τότε μόνον ἐπέσθη ὅτι ὅσοι ἐκόμιζον εἰς αὐτὴν τὰς χαρμολύπας εἰδήσεις τὴν ἐξηπάτων, αὐταπατάμενοι, καὶ ἠσθάνθη κατάκαρδα τὴν θλιβεράν ἀπελπισίαν πλέον, ὡς νὰ ἤγγισε βελόνη τὴν καρδίαν τῆς.

Πρὸς τί ν' ἀναμένη ἐν Ἀθήναις πλέον; Ἀσθενστάτη ἐλπίς μία ὑπελείπετο ἀκόμη καὶ αὕτη διελύθη ὡς πομφόλυξ ὕδατος, καθὼς τόσαι ἄλλαι. Οἱ περιηγῆται ἐκεῖνοι ἐπανῆλθον, ὁ δὲ διερμηνεὺς αὐτῶν δὲν ἦτο ὁ σύζυγός τῆς. Ἡ μητέρα τῆς τῆς ἔστειλε θρήνους μὲ τὰ γράμματά τῆς, νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Νὰ κυττάξουν τὴν φτώχειαν τῶν, νὰ κυττάξουν τὸ νοικοκυριόν των. Πάει τὸ καλοκαίρι, παιδί μου, κ' ἔρχεται ὁ χειμῶνας, ἐστὲν νὰ ζεῖν ἡ γρηῃ—Κυρατζοῦ, μὲ τὰ γράμματά τῆς.

Μοῦ γράφεις ὅτι περιμένεις νὰ μάθῃς ἀκόμη, ἀπὸ τὴν Πάτρα, ἀπὸ τὸν Πύργον καὶ δὲν ξέρω ἀπὸ ποῦ ἄλλου. Τοῦ κάκου περιμένεις. Σὲ γελᾶνε ὅλοι, ἀφοῦ ὁ ἄνδρας σου σ' ἐγέλασε. Κάμε νὰ ἔλθῃς γιατί ῥημάξανε τὰ πράγματά μας. Οἱ νοικοκυραῖοι παραξένεψαν; οἱ ἀργάταις γροσσούξεψαν; Δὲν γνωρίζω. Γνωρίζω μόνον ὅτι ὁ μπάρμπα—Γιωργὸς ὁ Δεσπότης, ὁ πρῶτος τοῦ χωριοῦ μας κλαδευτής, ποῦ μᾶς κλάδευε τὸ ἀμπέλι πάντοτε, καὶ τὸ ἐβλογοῦσε, κ' ἔκαμνε πολλὰ καὶ καλὰ σαφύλια, μ' ἐγέλασε, μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο, καὶ μᾶς ἄφησε τὸ ἀμπέλι ἀκλάδευτο, καὶ ἔγινε κλάρα τὸ ἀμπέλκι σου, Θωμά μου. Οἱ σκαφτιάδες μ' ἐξαπατήσανε, μὲ τῆς ψευτιάς τους, καὶ δὲν τὸ σκάψανε, καὶ τὸ ἀμπέλκι σου ἔμεινεν ἄσκαφτο, Θωμά μου. Θεῖά σου δὲν εἶχα

Ἐλαιογραφία: Γ. Ν. Ροῖλου.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

(Ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐκτεταμένης Ἐνώσεως).

Ἐλαιογραφία: Α. Γερασιώτου.

ΚΡΙΝΟΙ

(Ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων).

να τὸ θειασίω, καὶ τὰ σταφύλια τῆς κλάρας χολεριασθήκανε, Θωμάκη μου. Ἀπὸ ποῦ νὰ δανεισθῶ; Οἱ δανειστάδες πεθάνανε ἔς τὸ χωριό μας. Σταφύλια τῆς ἁγίας Σωτείας δὲν ἔστειλα ἔς τὴν ἐκκλησιά, παιδί μου. Καὶ καλὴ χρονιά κανεῖς δὲν μοῦπε τῆς ἁγίας Σωτείας, παιδί μου. Κλαίω μέρα-νύχτα. Κάμε νὰ γυρίσης γλήγορα, παιδί

μου, νὰ κυττάξουμε τὴν φτώχεια μας. Ἔρχονται καὶ μοῦ λένε πῶς δὲν ἔχεις σκοπὸ νὰ ξανάλθης. Μὴ τὸ κάμης αὐτό, παιδί μου, γιατί θὰ μὲ θανατώσης πρόωρα. Νάχης τὴν εὐχίτσα μου, νὰ ἔλθης. Μὲ αὐτοὺς τοὺς θρήνους προσεκάλει ἡ γρηῃ-Κυρατζοῦ τὴν κόρη τῆς νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὸ χωριόν.

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

ΝΕΑΙ ΠΗΓΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ¹

(«Ἡ Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Εὐρώπη» ὑπὸ Γ. ΙΖΑΜΠΕΡ).

Περὶ τὴν σημαίαν τοῦ Μετερνίχου συνεκεν-τροῦτο ἐν ἀρχῇ τοῦ αγώνος ἡ πολιτικὴ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν παρ' ὅλα τὰ ἡρωϊκά κατορθώματα τῶν πατέρων μας καὶ τὰ ἀνήκουστα μαρτύρια τὰ κορυφωθέντα εἰς τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἱεραρχῶν.

Ὁ λόρδος Καστελρίγκ εἶχε δηλώσει εἰς τὸν ἐν Λονδίῳ ἀντιπρόσωπον τοῦ Μετερνίχου τὸν πρίγκιπα Ἑστερχάζ, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας ταυτίζεται καθ' ὅλα προέβη δὲ καὶ εἰς μέτρον διπλωματικῶς ἀηθῆς καὶ ἐξαιρετικόν. Ἐγραψεν αὐτόγραφον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τσάρον, ἐν ᾗ μεταξὺ ἄλλων φέρονται καὶ τὰ ἑξῆς... «Ἡ Τουρκία ἀποτελεῖ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ συστήματι ἀναγκαῖον κακόν, μολονότι εἶναι νεόπλασμα (une excroissance), τὸ ὁποῖον δυσκόλως θὰ ἡδυνάτο τις νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς μέλος τῆς Εὐρώπης ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει. Ἡ νοσηρὰ κατάστασις τῆς αὐτοκρατορίας ταύτης πρέπει νὰ ἀποτρέψῃ πᾶσαν ἀπόπειραν περὶ ἐγκαταστάσεως ἐννόμου τάξεως ἐν αὐτῇ. Καίτοι ἄξιοι οἶκτου οἱ Ἕλληνες, δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν ὅτι εἶναι οἱ πρῶτοι προσβαλόντες. Ὡς πρὸς τὰς μουσουλμανικὰς ὁμότητες τὰς ἐξηγεῖ ἡ καταλαβοῦσα τοὺς Τούρκους παραφροσύνη, ἥτις τοὺς κατέστησεν ἀπροσίτους εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐπεικειας».

Ποία δὲ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τῆς Γαλλίας ἡ πολιτικὴ, ἀποδεικνύουν εὐαργῶς αἱ πρὸς τὸν Λαφερονναί ὁδηγίαι τοῦ βαρὺνου Πασκαί, ἃς δημοσιεύει ὁ συγγραφεύς. — Μεταξὺ ἄλλων φέρονται ἐν αὐταῖς τὰ ἑξῆς. «Τὸ σαφές

συμφέρον τῆς Γαλλίας συνίσταται εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ καθεστώτος... Καὶ ἂν ἡ Γαλλία ἀποκτήσῃ ὀλίγας νήσους (ἐλληνικὰς νήσους εἰς τὴν Μεσόγειον), τοῦτο δὲν ἀντισταθμίζει ἐπαρκῶς τὰ πλεονεκτήματα τῆς τουρκικῆς φιλίας. — Τὴν σύστασιν δὲ ἐλληνικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς Ῥωσσίας ἐπιδράσιν, δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ εὐνοήσῃ ἡ Γαλλία».

Ἀλλὰ τότε ὁ Τσάρος προέβη εἰς διαχύσεις πρωτοφανεῖς πρὸς τὸν Λαφερονναί. «Δὲν σὰς κάμνω διπλωματίαν, τῷ εἶπε· σὰς ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου. Τοὺς Τούρκους πρέπει νὰ ἀποδιώξωμεν μακράν, πολὺ μακράν. Καὶ αὐτὴ ἡ γειτνίασις των θὰ εἶναι ὀχληρά, ὅσον καὶ ἡ παρούσα των. — Νὰ ἀνοίξωμεν πολὺ τὰ σκέλη τοῦ διαβόλου».

Ἀλλὰ δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς δηλώσεις ταύτας θὰ ἀνέυρισκον προθέσεις προστασίας τοῦ ἡμετέρου αγώνος, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραθέσωμεν τὸ συμπλήρωμα τῶν προτάσεων του. «Ἐκαστὴ δύναμις τότε θὰ εὕρῃ τὴν θέσιν της (Dès lors chacun trouve sa place)». — Οὕτως ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ διὰ τῶν αἱμάτων της θὰ κατέβαλλε μόνον τὰ ἔξοδα τῆς διανομῆς.

Ἐπὶ τῇ δὲ ἔτι σαφέστερος ὁ Ῥώσος αὐτοκράτωρ εἰς δευτέραν συνέντευξιν πρὸς τὸν Λαφερονναί, λέγων ὅτι ὁ πρὸς τὴν Τουρκίαν πόλεμος δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπείγων. — «Ἐκτὸς ἐὰν οἱ Ἕλληνες προχωρήσουν νικηταὶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦτο εὐτύχημα διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἀλλ' αἱ διαιρέσεις των καὶ τὰ σφάλματά των μᾶς ἀπαλλάτουν τοῦ φόβου τοιούτων κατορθωμάτων τῆς

ἀπελπισίας των... Θὰ συμβῇ μὲ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν (τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν) ὅ,τι καὶ μὲ τὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἢ τοῦ Περσῶν Ὀγλοῦ. Θὰ κατακοποῦν ἄνευ ἀποτελέσματος».

Καὶ ἐπανελάμβανεν ὡς ὀρεκτικὸν τὴν αὐτὴν ἐμφάνεισιν «ὑπάρχει θέσις καὶ ἔδαφος δι' ὅλον τὸν κόσμον» (de la place et du terrain pour tout le monde).

Πῶς ἀπὸ τοιαύτης διπλωματικῆς ἀτμοσφαιρας κατέστη δυνατόν μετὰ ἔτη νὰ ἐξέλθῃ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, διὰ τίνων βραδέων βημάτων καὶ μακρᾶς ἐξελίξεως, διὰ τίνων συνδυασμῶν γεγονότων ἐπιβλητικῶν· πῶς πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν ἡ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἐμφάνισις ἄλλων προσώπων, ἰδίᾳ τοῦ Γεωργίου Κάννιγκ, ὅλα ταῦτα ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ κ. Ἰζαμπέρ εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐξελισσόμενα μετὰ διαυγείας ἀπαρμιλλοῦ, καὶ ὅπερ τὸ σπουδαιότερον μεθ' ὅλων τῶν ἐπισημοτήτων ἀποδείξων, ἐξ ἀνεκδότων διπλωματικῶν ἐγγράφων. — Τὴν τοιαύτην ἐξελίξιν τῶν γεγονότων ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ παρακολουθήσῃ, ὅσον καὶ ἂν ἐπιδιώξῃ τὴν συντομίαν.

Διὰ τοῦτο περιορίζομαι εἰς τοὺς κυριωτέρους μόνον τῶν παραγόντων τῆς τοιαύτης ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων πατέρων μας μεταστροφῆς τῆς Εὐρώπης, παραλείπων, ὡς γνωστόν, τὸν οὐσιωδέστερον, τὰς πρωτοφρονεῖς δηλαδὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐκδηλώσεις ἡρωϊκῆς αὐτοθυσίας, δι' ὧν ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν ἀρωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ.

*

Εἶχον ἐπακολουθήσει τῆς Χίου αἱ σφαγαί, ὁ δαυλὸς τοῦ Κανάρη εἶχε πληρώσει τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως, ὁ Κολοκοτρώνης εἶχεν ἐπιτελέσει τὸ μέγα πολεμικὸν ἔργον τῆς καταστροφῆς τοῦ Δράμαλη.

Ἀλλ', ὡς προσφύεστατα παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς, τὰ κύματα τοῦ ἥχου τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι τόσον ἰσχυρά, ἀπαιτοῦν πολὺ περισσότερον χρόνον, ὅπως πληξοῦν τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ἀρχικαγκελλαριῶν καὶ τῶν ἀνακτοβουλίων, ἢ τὰ κύματα τοῦ ἥχου ἢ τοῦ φωτός ἐν τῷ ἀέρι».

Ὅχι μόνον δὲ δὲν προώδευσεν παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐλληνικὴ ὑπόθεσις εἰς τὰς σκέψεις τῶν ἀνακτοβουλίων, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ὠπισθοδρόμησε πολὺ. Ὁ φιλελληνισμὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, τοῦ ὁποῖου ἐκ τῶν πρὸς τὸν Λαφερονναί ἀνακινώσεων ἐγνωρίσαμεν τὴν ποιότητα, ἐξελτρίσθη τελείως, ὅταν οἱ πατέρες ἡμῶν διὰ τοῦ

συντάγματος τῆς Ἐπιδάουρου ἐκήρυξαν τὴν αὐθυναρχίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐθέσπισαν συνταγματικούς θεσμούς.

Ἐν τούτοις ἐκείθεν ὅθεν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀναμνή τις, ἐκείθεν ἐξέλαμψεν ἡ πρώτη ἑλπίς, ὁ ῥιστος ἔτι ἀκτὺς φωτεινῆς, ἀλλ' ἥτις, ὡς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς, ὑπῆρξε πρόδρομος τῆς ἡούς τοῦ Ναυαρίνου.

Εἰς τὴν δριμύτιαν γλῶσσαν τοῦ Στράτωρδ πρὸς τὸν μέγαν βεζύρην διὰ τὰς σφαγὰς τῆς Χίου, οὗτος ἀπήντησε μετ' αὐθαδείας:

— Τοῦτο εἶναι ἰδική μας ὑπόθεσις.

— Συγγνώμην· ἐξ ἴσου καὶ ἰδική μας, νὰ ἦσθε βέβαιος, ἀπήντησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Βρεττανικοῦ ἔθνους.

Ἀλλ' ὁ Ῥώσος αὐτοκράτωρ εἶχε παύσει πλέον ἔστω καὶ κατ' ἐπίφρασιν ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ ὁ Καποδίστριας, τὸν ὁποῖον παρέστησεν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔργου του ὁ συγγραφεύς ὡς ἔχοντα φιλοπατρίαν, τὴν ὁποίαν συγκερᾷ τὸ προσωπικὸν συμφέρον, ἀπέδωκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἑλβετίαν.

Κραυγὴ ἀνακουφίσεως ἐξῆλθε τότε ἀπὸ τοῦ στήθους τοῦ λυσσώδους τοῦ ἐλληνικοῦ αγώνος ἐχθροῦ.

«Ὁ Καποδίστριας εἶναι ἤδη νεκρός, γράφει εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ Μετερνίχος. Δὲν τὸν φοβοῦμαι πλέον, διότι δὲν φοβοῦμαι οὔτε τοὺς νεκρούς, οὔτε τὰ φαντάσματα».

Ἡ ὁμολογία αὕτη δεικνύει τὸ ὕψος τοῦ μόνου πολιτικοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ἐφοβεῖτο. Ἀλλ' ὁ Μέγας Ἕλληνας δὲν ἦτο ἀκόμη νεκρός· δὲν τὸν εἶχε πληξῇ ἀκόμη σφαῖρα ἐλληνικὴ. Ἀπ' ἐναντίας, ἀφ' ἧς ἐξῆλθε τοῦ ἐχθρικοῦ περιβάλλοντος τῆς Περουπόλεως, ἡδυνήθη νὰ παράσχῃ εἰς τὸ ἔθνος του καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι τὰς ἀτιμῆτους αὐτοῦ εὐεργεσίας.

Τὸ συνέδριον τῆς Βερόνης ἀπήγγειλε τότε εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀγωνιζομένων πατέρων μας ἀράς σκληροτέρας καὶ ἀγριοτέρας ἀπὸ τὴν κραυγὴν τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας ἐν Λαίμπαχ. «Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ κινήματος τούτου, λέγει ἡ διακήρυξις τῆς Βερόνης, θὰ ἡπατώντο πολὺ ἐλπίζοντες... Τὸ πνεῦμα τῆς ἀποστασίας θὰ πατάσῃται πανταχοῦ, ὅπου ἐκδηλοῦται».

Ἀλλ' ἡ κραυγὴ αὕτη ἦτο ἡ τελευταία.

Ὁξυδερκὴς παρατηρητής, λέγει ὁ συγγραφεύς, ἔκτοτε θὰ διέβλεπεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον τῶν γεγονότων ἡ ἐξελίξις νὰ μὴ ἐπιφέρει τροπὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπισήμου Εὐρώπης.

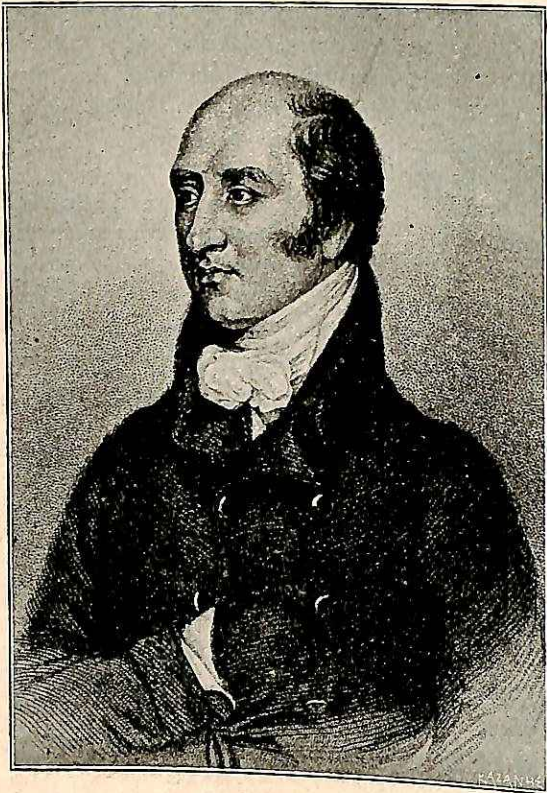
*

Τὴν τροπὴν ταύτην πρὸ παντὸς ἐπέφερεν ἡ

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 103.

ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἐμφάνισις τοῦ Γεωργίου Κάννιγκ.

Σπουδαστὴς ἔτι ἐν τῷ κολλεγίῳ τοῦ "Ετον, εἶχε γράψῃ ποίημα «Ἡ δουλεία τῆς Ἑλλάδος». Οὕτως ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης νεότητος αἱ συμπάθειαι του, λέγει ὁ συγγραφεύς, τὸν ἔφερον πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἀπεμάκρυνον τῶν φιλισλαμικῶν παραδόσεων τῆς Ἀγγλικῆς πολι-

Γεώργιος Κάννιγκ.

τικῆς. Ἦτο τόρως, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ τοῦ οὐλοῦ τὸν τορισμόν, πολὺ ἀνόμοιον τῆς ἀδιαλλάκτου ἀκαμψίας τότεων, οἷοι ὁ Κάστλεριγκ καὶ ὁ Βέλιγκτων, ἐφώτιζε τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς προόδου. Ὁ Κάννιγκ δὲν φοβεῖται τὰς ἐπαναστάσεις, δὲν τρέμει πρὸ τοῦ φάσματος τοῦ Καρβοναρισμοῦ. Ἐχει συνείδησιν ὅτι ἡ ἐλευθερία, ἡ κοινοβουλευτικὴ πατρίς του, δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν θέσιν ἐν τῇ τριπλῇ συμμαχίᾳ, ὅτι ἡ προστασία τῶν δυναστευομένων δὲν ἀντιτίθεται εἰς τοῦ Βρεττανικοῦ κράτους τὰ συμφέροντα.

Αἱ ὁδηγαί τὰς ὁποίας ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1823 ἤρχισε νὰ ἐκπέμπῃ ὁ Κάννιγκ ἐπέχυσαν φάρμακον ἐλπίδος εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα καὶ ἐπροξένησαν, ὡς λέγει ὁ συγγραφεύς,

ἀληθῆ κατάπληξιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, «οἱ ὅποιοι εἶδον τὴν δύναμιν, παρ' ἧς εἶχον μέχρι τοῦδε τὰς μεγαλειτέρας ἐκδηλώσεις δυσμενείας, προσφερομένην πρὸς αὐτοὺς ὅχι μόνον μετὰ δικαιοσύνης, ἀλλὰ σχεδὸν μεθ' ἀδρότητας».

Ἀλλ' ἡ πρώτη ἐπίσημος ἐκδήλωσις τῆς τροπῆς τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθημάτων τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους εἶναι ἡ γενομένη τὴν 13]25 Μαρτίου 1823. Ἡ χρονολογία αὕτη εἶναι ὑψίστης σημασίας διὰ τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα, τῆς ὁποίας δὲν ἔχομεν πλήρη τὴν βαθεῖαν συνείδησιν.

Κατ' αὐτὴν ὁ Κάννιγκ ἀνεγνώρισε τὸν ὑπὸ τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους προκηρυχθέντα ναυτικὸν ἀποκλεισμόν.

Τοῦτο ἀπετέλει ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐμπολέμου καὶ ἀνεξαρτήτου. Ἡ πρώτη οὕτως ἐν τῷ κόσμῳ ναυτικὴ δύναμις ἀνεγνώριζεν εἰς τοὺς πυρπολητὰς καὶ εἰς τοὺς ἀπλοῖ-κούς ναυτίλους τῶν νήσων τὰ δικαιώματα τοῦ ἐμπολέμου. Ἡ Εὐρώπη κατεπλάγη τότε προαισθανομένη ὅτι κυφορεῖται τι μέγα ἐν τῇ σοβαρᾷ ταύτῃ τροπῇ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους.

Ἐννοεῖται, ὅτι τὸ πρῶτον γεγονός τῆς τροπῆς ταύτης ὑπῆρξαν οἱ σαρκαστικοὶ συριγμοὶ τοῦ Μέτερνικ. «Ἡ Ἀγγλία ἐργάζεται διὰ νὰ καταστρέψῃ ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐπετέλεσεν. Ἐφεξῆς μόνον κατὰ συνήθειαν πρέπει νὰ γίνεταί λόγος περὶ ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Διότι ἡ ἀβεβαιότης καὶ τὸ μὴδὲν δὲν ἀποτελοῦν βέβαια πολιτικὴν».

Ἀλλ' οὐδ' ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἀφορμὴν νὰ εἶναι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν Κάννιγκ.

Δὲν τῷ συνεχῶς τὴν καταπολέμησιν τοῦ ῥωσικοῦ σχεδίου του περὶ συστάσεως τριῶν ἡγεμονιῶν ἐλληνικῶν (τὸ οὐδέποτε γηράσκον ῥωσικὸν σχέδιον τῆς κατατμήσεως τοῦ ἐλληνισμοῦ) ὑπὸ τὴν προστασίαν μὲν τῶν δυνάμεων, κατ' ἐπίφασιν, πράγματι δὲ ὑπὸ τὴν ῥωσικὴν κηδεμονίαν. Τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ ὅποιον διέλυ-σεν ἐν Ἑλλάδι ὅλα τὰ ὄνειρα τῶν ῥωσσοφίλων, ἐματαίωσεν ἡ ἀγγλικὴ ἀντίδρασις. Ὅπως σαφέστατα εἶπεν ὁ τότε πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐν Πετροπόλει Μπάγοτ εἰς τὸν Λαφερονναί: «Τὸ οὐσιῶδες διὰ τὴν Εὐρώπην εἶναι τοῦτο· νὰ παρεμποδίσῃ τὸν καὶ ἤδη λίαν ὀχληρὸν τοῦτον κολοσσόν, τὴν Ῥωσίαν, τοῦ νὰ ἐπεκταθῇ διὰ τοιούτων τεχνασμάτων ἐπὶ τῆς Μεσογείου». Καὶ εἰς τὴν δῆλωσιν ταύτην ἐπηκολούθει τὸ συμπέρασμα «δυνάμεθα νὰ σᾶς ἐγγυηθῶμεν ὅτι δὲν θὰ πατήσῃ ἐν αὐτῇ τὸν πόδα».

Καὶ ὁ Κάννιγκ ἐπέστεψε τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συμπαθείας του, ἀπαντήσας ἀπ' εὐθείας

εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἔγγραφον τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὸ ὅποιον κατὰ τὸν βιογράφον του Στάπλετον, τὸν κατηύφρανε ὑπὲρ πᾶν ὅ,τι ἕως τότε εἶχον πράξει οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐπαμεινώνδα, προσφέρων διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἀντὶ τῆς βρεττανικῆς προστασίας τὴν μεσολάβησιν τῆς Ἀγγλίας.

Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν προσήνεγκεν εἰς τὸν ἐλληνισμόν ὁ Κάννιγκ, εἶναι ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ ματαίωσις τοῦ περὶ οὗ ἀνωτέρω ῥωσικοῦ σχεδίου, τὸ ὅποιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ φέρει τὸ ὄνομα de trois tronçons; καὶ καθ' ὃ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς, — Δυτικὴ Ἑλλάς, — Πελοπόννησος καὶ Κρήτη — θὰ ἀπετέ-λουν τρεῖς ἀσχετοὺς πρὸς ἀλλήλας ἡγεμονίας.

Εἰς τὰς δέλους τοῦ μέλλοντος κρύπτεται ἂν ὁ Κάννιγκ ἀπέτρεψεν ὀριστικῶς ἢ ἀπλῶς κατῴρθησε νὰ ἀναβάλῃ μόνον τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀπαισίου σχεδίου τῆς κατατμήσεως τοῦ ἐλληνισμοῦ.

*

Ἐν καὶ μόνον κεφάλαιον τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. Ἰζαμπέρ, τὸ περὶ τοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα Φιλελληνισμοῦ, ἀρκεῖ ὅπως καταστήσῃ ταύτην πολὺ πρωτότυπον καὶ πολῦτιμον. Συστηματοποιεῖ ἐν αὐτῇ τὸν παγκόσμιον φιλελληνισμόν, φω-τίζει ἀπλῶς τὴν γέννησιν αὐτοῦ, παρακολουθεῖ μετ' ἐπιμονῆς ἀκαμάτου τὴν ἐξελίξιν του, δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας παρέχει πολλὰς εἰδήσεις ἀγνώστους. Σημειοῦμεν δὲ ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι μόνον ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ μελέτη, ἀλλὰ καὶ φιλολογικὴ σπουδὴ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα, ἐκχύνε-ται πικνότερον ὅλων τὸ ἀθρόον ἄρωμα τῆς πρὸς τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἀγάπης τοῦ συγγραφέως.

Ἀλλὰ τί δύνανται νὰ περιλάβουν ἐξ αὐτοῦ τὰ στενὰ ὅρια τῶν σημειώσεων τούτων;

Ἐν πρώτοις παραλείπω τὰ περὶ τῶν μαχη-τῶν Φιλελλήνων ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀναπτυσ-σόμενα, καίτοι ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ αὐτῶν, ὧν τὰ ὅσα ἀπὸ τοῦ Πέτα μέχρι τῶν προποδῶν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ μέχρι τῆς Κωλιάδος Ἀκρας τῆς ἐκάλυψαν τὴν γῆν, ὑπὲρ ἧς προσήνεγκαν τὰς εὐ-γενεῖς ὑπάρξεις των. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς οὐδὲν μαυσώλειον, ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ πηχθῇ ἡ εὐγνωμο-σύνη τοῦ ἔθνους, ἐχαράχθησαν τὰ τιμημένα αὐτῶν ὀνόματα. Ἀλλὰ δύναται τις ἐπὶ τέλους νὰ ἀναγνώσῃ τὰ πλείστα, ἐν τῷ ἐν Ναυπλίῳ καθο-λικῷ ναΐσκῳ, ἐπὶ ξυλίνης στήλης — ξυλίνης στή-λης ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ μαρμάρου, — ὡς λέγει ὁ Ἀμ-ποῦ, ἣν καὶ ταύτην ἡγεῖρεν οὐχὶ ἡ εὐγνωμοσύνη

ἡμῶν, ἀλλὰ ξένου φιλέλληρος, τοῦ συνταγμα-τάρχου Τουρέτ ἡ εὐσέβεια.

Διὰ τοῦτο παρακολουθῶ διὰ βραχείων τὸν συγ-γραφέα εἰς τὰς τρεῖς ἐτέρας κατηγορίας τοῦ φι-λελληνισμοῦ· εἰς τὴν φιλελληνικὴν ἐκστρατείαν τοῦ τύπου, εἰς τὴν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος σωμα-τείων καὶ συνδέσμων καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ φιλο-λογικοῦ φιλελληνισμοῦ. Καὶ λόγῳ δὲ τῆς ἐθνι-κότητος τοῦ συγγραφέως, καὶ διότι αἱ μορφαὶ αὗται τοῦ φιλελληνισμοῦ πρὸ παντὸς ἐν Γαλλίᾳ ἀνεδείχθησαν, ὁ συγγραφεύς εὐρύτερον ἀναπτύσ-σεται ἐπὶ τούτων.

Ἡ δημοσιογραφικὴ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐκ-στρατεία τοῦ φιλελευθέρου τύπου ἤρχισε διὰ μνημοσύνων ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἀγῶνι τούτους ἔσχομεν προ-μάχους καὶ συνηγόρους. — Δι' αὐτῶν παρου-σίασεν ὁ τύπος τοὺς ταπεινοὺς πατέρας μας εἰς τὴν ἀγνοοῦσαν αὐτοὺς εὐρωπαϊκὴν κοινωνίαν.

Πρῶτοι ὕψωσαν τὴν ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος φωνὴν «ὁ Γάλλος Ταχυδρόμος» καὶ ἡ «Συνταγματικὴ». — Πρῶτοι δὲ δημοσιογραφι-κοὶ κάλαμοι ἀφιερωθέντες εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἡσάν οἱ τοῦ Λαφφίτ, τοῦ Καζιμίρ Περριέ, τοῦ Τιερύ, τοῦ Δουκὸς Μπρολιῦ, τοῦ Μπενζαμέν Κωνσταντίν, τοῦ Ἰζαμπέρ.

Βραδύτερον τὸ φιλελληνικὸν πνεῦμα κατέκτη-σεν αὐτὰ τὰ κυβερνητικὰ καὶ τὰ ὅλως συντη-ρητικὰ φύλλα. Ἐν τινι τούτων ἡ δούκισσα de Duras μίαν συγκινητικὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησίαν τῆς πρὸς τὸν Βασιλέα τεματίζει ὡς ἐξῆς: «Ἐν τέλει, Μεγαλειότατε, ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ Βανδέα τοῦ Χριστιανισμοῦ». Ἀλλὰ πρὸ παν-τὸς τὸ κόμμα τῶν Βασιλοφρόνων καὶ τοὺς διστακτικὸς κατέταξεν εἰς τοὺς ὑπερμάχους τῶν ἐλληνικῶν δικαίων, ἀπὸ τοῦ 1822, ὁ κάλαμος τοῦ Σατωμπριάν.

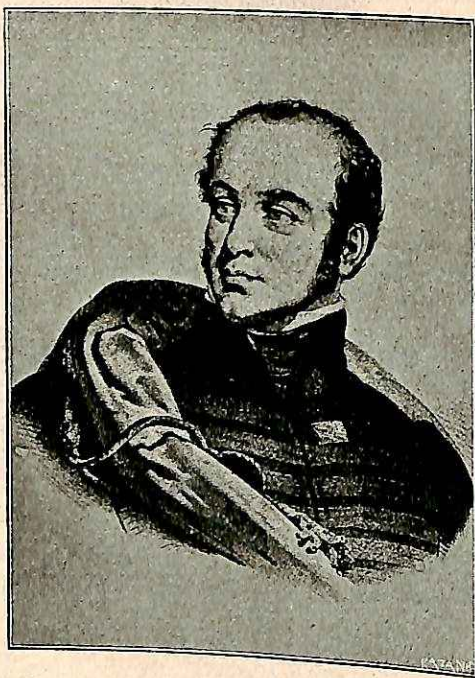
Ἐπακολουθεῖ ἤδη ἡ ἑτέρα τοῦ φιλελληνισμοῦ μορφή, ἡ τῶν φιλελληνικῶν συνδέσμων.

Πρῶτον ἰδρύθη ὑπὸ τῆς ἐταιρείας τῆς «Χρι-στιανικῆς Ἠθικῆς» τὸ «Κομιτάτον τῶν Ἑλλή-νων», μεῖνδρτὰς τὸν δοῦκα τοῦ Λαφῶς-Φουκῶ-Λαγκούρ, τὸν στρατηγὸν Σεμπαστιάνι, τὸν Γκιζῶ, τὸν Κοκερέλ, τὸν Μπενζαμέν Κωνσταντίν. Ταύτην δὲ ἐπηκολούθησε τὸ ἐπὶ ὅσον ἔτος ἡ «Φι-λανθρωπικὴ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐταιρεία», τῆς ὁποίας τὸ κεντρικὸν κομιτάτον ἐκόσμουσαν προσω-πικότητες, ὡς ὁ Μπρολιῦ, ὁ Καζιμίρ Περριέ, ὁ Φίτε-Ζάμες, ὁ Βιλλεμαίν, ὁ Διδότος.

Ὁ συγγραφεύς κατατάσσει μεταξὺ τῶν παραρτημάτων τῶν φιλελληνικῶν σωματείων τῆς Γαλλίας τὸν φιλελληνικὸν σύνδεσμον τῆς

Γενεύης. Τοῦτο δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἀκριβές. Διότι ἡ ἐν Ἑλβετίᾳ φιλελληνικὴ κίνησις ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἑνὸς μόνου ἀνδρός, τοῦ μεγάλου φιλέλληρος Ἑννάρ, ἐμπνευσθέντος τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην ὑπὸ τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ φίλου του Ἰωάννου Καποδιστρίου, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἐκώφευσε παρέχων ἀφειδῶς ἀνεκτιμήτους τὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐεργεσίας του.

Λυπούμαι μὴ δυνάμενος ἡ ὀλίγας νὰ χαραῶ

Φαβιέρος.

γραμμὰς ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου περὶ τοῦ φιλολογικοῦ ἐν Γαλλίᾳ φιλελληνισμοῦ.

Σημειῶ μόνον ὅτι πρώτη ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ποιητικὴ κραυγὴ ἦτο ἡ τοῦ Gaspard de Pons «Ὡδὴ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν Ἑλλήνων», μεθ' ἣν ἐπηκολούθησαν πολλὰ ποιητικὰ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐκδηλώσεις, ἐν αἷς προέχει ὁ ἐν τῷ «Κωδωνοστασίῳ τοῦ Ἀγίου Μάρκου» τοῦ Λεφέβρ Ντεμιέ ποιητικώτατος «θρῆνος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μπαίρων καὶ τῇ καταστροφῇ τῶν Ψαρῶν».

Μεταξὺ δὲ τῶν τραγικῶν ἔργων, ὁ Λεωνίδας τοῦ Πισάλδ ἐκορύφωσεν ἐν τῷ «Γαλλικῷ Θεάτρῳ» τὸν φιλελληνικὸν ἐνθουσιασμόν, μὲ πρωταγωνιστὴν τὸν μέγαν Τάλμαν.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ παραδόξως δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐμπνευσθῇ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἀγῶνων. Συνήγορος τῆς Ἑλλάδος ἡ μουσά του ἐνέπνευσε

τὸν ποιητὴν τὸ πρῶτον εἰς τὰ «Ἀνατολικά του». Ἀλλ' ἀφαιρεῖ πολὺ τῆς φιλελληνικῆς γοητείας τινῶν ἐξ αὐτῶν ὁ πρόλογος τοῦ συγγραφέως. «Ἐὰν ἐρωτηθῶ, λέγει, εἰς τί ἀποβλέπει τὸ ἄχρηστον τοῦτο βιβλίον... διατί στιχουργῶ περὶ Ἀνατολῆς, θὰ ἀποκριθῶ, ὅτι οὔτε ἐγὼ γνωρίζω· εἶναι μίᾳ ποιητικῇ ἰδιοτροπία, ἡ ὁποία κατὰ τρόπον ἀστείότατον μὲ κατέλαβε τὸ παρελθὸν θέρος». Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς ὅτι αἱ γραμμὰ αὗται ἐμπνέουν αἰσθημα δυσάρεστον (une malaise). «Εἶναι ἐπιτετραμμένον», λέγει, «εἰς τὸν ποιητὴν, νὰ ἱσταται ὑπεράνω πάντων, πρὸς πάντα ἄλλον σκοπὸν ἀδιάφορος, πλὴν τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ὅταν ἐκλέγῃ θέματα, οἷον τὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐθνεγερσίας, ἡ ἐμπνευσις του πρέπει νὰ εἶναι κόρη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς εἰλικρινείας».

Ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι ἡ φιλελληνικὴ κραυγὴ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ πρέπει νὰ κριθῇ μὲ τὸν πῆχυν τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ προλόγου του. Πάντοτε δὲ ἐκχειλίζει εἰς τὴν ψυχὴν μου ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν ποιητὴν τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν ἁσμάτων τοῦ λυκόφωτος, ὅστις ἐκάλει τὴν Εὐρώπην εἰς ἐπιλογὴν μεταξὺ τοῦ δικαίου ἀγῶνος καὶ τῆς βίας.

Choisis enfin, avant que ton Dieu ne se lève,
De Jésus et d'Omar, de la croix et du glaive,
de l'auréole et du turban.

Καὶ θὰ εὐρίσκω ἀληθῆ εἰλικρινεῖαν ἐμπνεύσεως εἰς τοὺς στίχους τοὺς ἀπαρμιλλοῦς, δι' ὧν παριστᾷ τὸν Κανάρην ἐπαίροντα εἰς τὸ κέρας τοῦ ἐπιδρόμου τοῦ πυρπολικοῦ του τὴν σημαίαν τῆς πυρκαϊᾶς.

Sur le vaisseau que prend comme son pavillon
Arbore l'incendie.

Καὶ πάντοτε θὰ ἀνευρίσκω ἀνταξίους τοῦ ὑμνουμένου στρατηγοῦ τοὺς στίχους, τοὺς ὁποίους τῷ ἐνέπνευσεν ὁ Φαβιέρ, τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ὁ πρῶτος ὀργανωτής, ὁ γενναῖος στρατιώτης τῆς Καρύστου, τοῦ Χαϊδαρίου καὶ τῆς Χίου, ὁ ἐπικὸς τῆς Ἀκροπόλεως πρόμαχος.

Commande nous, Fabvier, comme un prince invoqué,
Toi qui seul fus au poste où les rois ont manqué
Chef des hordes disciplinées,

Parmi les Grecs nouveaux ombre d'un vieux Romain,
Simple et brave soldat, qui dans ta rude main
D'un peuple a pris les destinées

Ἀλλ' ὅχι μόνον ὁ ῥωμαντισμὸς ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος καὶ ἔψαλε τοὺς θριάμβους του καὶ ἔκλαυσε τὰς περιπετείας του. Ὁ Λαμαρτίνος αὐτός, ῥωμαντικὸς τὴν ἐμπνευσιν καὶ κλασσικὸς τὴν μορφήν, ἀφιέρωσε, καίτοι ἐν παρόδῳ, θερμούς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος στίχους.

Ὅσον πενιχρὰ καὶ ἂν ἦτο ἡ συμβολὴ του, ἀπετέλουν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεγάλην ἐνίσχυσιν διὰ τὴν Ἑλλάδα στίχοι τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ στίχοι οἷοι οἱ ἐξῆς:

Un seul cri vous restait et vous l'avez jeté
Votre langue n'a plus qu'un seul mot: Liberté.

Au signal des combats, qu'il entend retentir
Tout Hellène est soldat, tout soldat est martyr.

Καὶ ἡ κλασσικὴ ποίησις ἔδωκε καὶ ἕτερον ἐπιφανῆ ψάλτην εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, τὸν Καζιμίρ Δελαβίνιε, εἰς τὴν λύραν τοῦ ὁποίου ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐνέπνευσε τὰς γλυκυτέρας μελωδίας.

Ἀλλὰ πῶς νὰ λησμονηθῇ τοῦ Βερανζέ, τοῦ λαϊκοῦ τραγουδιστοῦ, ὁ φιλελληνισμός; Τὰ ἔσχατά του ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Γαλλίας ἀντήχουν τότε καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν καλαμοσκεπῇ στέγῃ τῆς ἐσχάτης ἀγροτικῆς καλύβης προσκάλουν παλμούς ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος.

Νομίζω, παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ περὶ τοῦ γαλλικοῦ φιλολογικοῦ φιλελληνισμοῦ μελέτη τοῦ συγγραφέως εἶναι ἀτελής. Περιωρίσθη εἰς τὰς κορυφάς. Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας εἶναι ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα ἡ σπουδὴ τοῦ φιλολογικοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν τῷ συνόλῳ.

Τόσον καθολικὴ ἦτο τότε ἡ ἐκ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐμπνευσις, ὥστε οἱ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος παλμοὶ ἔκαμαν πλήθος ἀνθρώπων νὰ πιστεύσουν, ὅτι εἶναι συγγραφεῖς, πρὸ πάντων δὲ ποιηταί. Ἀλλὰ ἐγράφοντο ἀνωνύμως, ἄλλα ὑπὸ ψευδώνυμα ἢ ἀρχικὰ στοιχεῖα μόνον, ἀλλ' ὅλα ἔφερον ἐν προμετωπίδι: «Πωλεῖται ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων».

Μόλον ὅτι δὲ μὲ τοὺς στίχους πολλῶν ἐκ τῶν ποιητῶν τούτων, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα ἔφερον τὸ ὄνομα Ἑλληνίδες ἢ Ἑλληνιάδες (Hellénides) θὰ ἐγέλων βεβαίως οἱ συμπολιταί των, ἡγοράζοντο ταῦτα κατὰ μυριάδας.

Τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων τούτων εἶναι ὄντως φιλολογικὰ τέρατα. Ἀλλὰ θὰ ἦτο βδελυγμία τὸ ἐλαφρότερον σκῶμμα εἰς τὰ χεῖλη τῶν τέκνων ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπρομήθεον ἄρτον καὶ πυρίτιδα.

Ὀλίγα γράφει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ ἐκτὸς τῆς Γαλλίας φιλελληνισμοῦ, ὅστις πανταχοῦ ἐξεδηλώθη καὶ φιλολογικὸς καὶ πρακτικὸς εἰς χεῖρα καὶ εἰς αἷμα. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ «Φιλελληνικὴ Ἐταιρεία τοῦ Λονδίνου», ὁ Μπαῦρων, ὁ Στάνωπ, ὁ Κόχραν, ὁ Τσούρτε, ὁ Ἀστιγξ, προσήνεγκαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεκτιμήτους εὐεργεσίας. Τὸν γερμανικὸν δὲ φιλελληνισμόν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης

ἀρκεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐνθερμος ἀγάπη τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου, ἡ τόσον ποιητικὴ καὶ πρακτικῶς εὐεργετικὴ συνάμα, αἱ πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίαι τοῦ Θεοφίλου καὶ ἡ μνεῖα ὅτι ἡ Πρωσσία, ἡ Σαξονία καὶ ἡ Βαυαρία ἔδωκαν εἰς τὰς φάλαγγας τῶν ἀγωνιζομένων Φιλελλήνων τοὺς πολυαριθμότερους μαχητάς.

Ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ καὶ περὶ ῥωσικοῦ φιλελληνισμοῦ καὶ ἀναφέρει ὡς ἐκδηλώσιν αὐτοῦ τὴν «Φιλικὴν Ἐταιρείαν».

Μόνον Ἕλληνα δύναται νὰ κατανοήσῃ τὸ μέγεθος τῆς πλάνης τοῦ συγγραφέως, ὁ ὁποῖος, ὡς ἔπραξε καὶ περὶ τοῦ Κοραῆ βαπτίζων αὐτὸν Γάλλον φιλέλληνα, βαπτίζει ἐπίσης φιλέλληνας ῥώσους τὸν Σκουφᾶν, τὸν Ξάνθον, τὸν Τσακάλωφ, καὶ τὴν ἄλλην ἀείμνηστον χορείαν τῶν Φιλικῶν, τοὺς ὁποίους ὀνομάζει ἐκρωσσιθέντας Ἑλληνας (de Grecs russifiés). Ἀλλ' εἶναι ἀνεξήγητος ἡ πλάνη αὕτη τοῦ συγγραφέως ἡ ἀποδίδουσα εἰς τὴν ἐν τῇ ξένῃ ἐγκατάστασιν, ἔστω καὶ μόνιμον, ἀπώλειαν τῆς φυλετικῆς ιδιότητος καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως.

Ὁ συγγραφεὺς ὁμολογεῖ ἄλλως, ὅτι οὔτε ἡ ῥωσικὴ φιλολογία ἡσχολήθη περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, οὔτε φιλέλληνα ῥώσος κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μόνοι οἱ τετιμημένοι ῥώσοι νεκροὶ τοῦ Ναυαρίνου προσήνεγκαν θυσίαν αἵματος εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Καὶ τελευταῖον σημειῶ τὴν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως παράλειψιν οἷας δέποτε μνεῖας περὶ τοῦ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις φιλελληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος τόσον ἐνθερμος καὶ τόσον εὐεργετικὸς ἐξεδηλώθη κατὰ τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα.

Τὸ ἀτυχέστερον μέρος τῆς ἱστορικῆς μελέτης τοῦ κ. Ἰκαμπέρ εἶναι τὸ ἀφορῶν τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Τὸν μέγιστον τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων κρίνει, φαίνεται, ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰδήσεων τῶν συγχρόνων ἐχθρῶν του, καὶ τῶν δημοσιογραφικῶν ἄρθρων τῶν λυσσαλέων πολεμίων του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ξυνορία τῶν στιχοπλόκων τοῦ καιροῦ ἐκείνου εἶχεν ὀνομάσει Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα τοὺς δολοφόνους του. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνταποκρίσεις τῶν τότε διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας συντελοῦν καὶ αὗται εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ τὸν Καποδίστριαν ὁ συγγραφεὺς ὡς ἑνα πολιτικόν, ἀσχολούμενον μὲ ραδιουργίας (intrigues), ἂν καὶ δὲν ἀπέφυγε τὴν ὁμολογίαν, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Πατρίδος του

υπῆρξεν ἐχθρικωτάτη πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας προεῖδε καὶ προεῖπε τὸν Γολγοθᾶν, ὅστις τὸν ἀνέμενε, τὴν ἐξηγεῖ ὁ συγγραφεὺς λέγων, ὅτι «ἡγάπα μὲν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡγάπα τὴν ἐξουσίαν», λησμονῶν ὅτι πολὺ πλέον ἐπίφοβος ἐξουσία ἦτο ἡ τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου τῆς ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μὲν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐπέταξε διὰ νὰ ἀγωνισθῇ ἐν Γενεύῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ δὲ τοῦ Νικολάου διὰ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς πατρίδος του.

Καὶ συναντᾷ τις μετ' ἐκπλήξεως ἐν τῇ συγγραφῇ του, ὅτι ὁ Καποδίστριας μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη ἦσαν ἐναντίοι τῆς πλήρους ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, λησμονοῦντος τοῦ συγγραφέως, ὅτι, ὅταν εὗρεν Ἑλλάδα τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἀνέστησεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὴν ἐπανάστασιν, ἐδημιούργει στρατόν, ἀνέκτα τὸ πλεῖστον τῆς Στερεᾶς, κατελάμβανε τὴν Ναύπακτον, ἐπολιόρκει τὸ Μεσολόγγιον καὶ τὰς Ἀθήνας, ἐξώθει τοὺς Τούρκους τῆς Στερεᾶς διὰ τῆς ἱστορικῆς μάχης τῆς Πέτρας, καὶ μετέθετε τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ὀθρυν.

Ἐπαναλαμβάνει ὁ συγγραφεὺς καὶ δι' ἐκφράσεων ἡκιστα ἀνταξίων τῆς σοβαρότητος τοῦ ὅλου ἔργου, τὴν κατηγορίαν, ὅτι ὁ Κυβερνήτης ἦτο ὑπαίτιος τῆς μὴ ἀποδοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ Στέμματος ὑπὸ τοῦ Λεοπόλδου, καὶ τοῦτο διὰ νὰ κρατήσῃ τὴν ἀρχήν! Ὡς νὰ ὑπῆρξέ ποτε ἑλλειψὶς ὑποψηφίων ἡγεμόνων, δι' οἷον δὴποτε ἦρόν. Τὸν καταγγέλλει δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν ἔτει 1900, μετὰ τὴν πείραν τῆς ἱστορίας ἐτῶν ἐβδομήκοντα, ὅτι ἦτο αὐταρχικός, ἀφοῦ δὲν ἔσπευσε νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς κοινοβουλευτικούς θεσμούς, καὶ ὅτι ἦτο καὶ... φωτοσθέτης. — «Δὲν ἠνύοει», λέγει, «τὰς ἀνωτέρας σπουδὰς, λέγων ὅτι ἦσαν ἀρκούντως δυσκυβέρνητοι οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἀμαθείᾳ των, ὥστε νὰ μὴ τοὺς δώσῃ καὶ πνευματικὰ ὅπλα». — Αἱ αὗται δηλαδὴ βδελυγμίαι, ὧν ἐγένετο ἡχώ, — σύγχρονος τούλαχιστον ἐκείνου, — καὶ ὁ μέγας Θεότιμος.

Ἀλλὰ σήμερον ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν εἶναι ἀσύγγνωστος. Ἡ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας θὰ ἦτο ἄχρηστός τις κενολογία, ἐὰν τὰς πράξεις τοῦ

«On pouvait amener l'élu des puissances à renoncer d'être roi. Et alors, quand les marions auraient été tiré du feu par le prince Bertrand, le président Raton pourrait satisfaire son ambition».

παρελθόντος δὲν ἡρμήνευεν ὁ διακρέυσας χρόνος. Διότι ὡς πρὸς ἀμφότερα ταῦτα ὁ χρόνος ἐξόχως ἐδικαίωσε τὰς προόψεις τοῦ Μεγάλου Ἑλλήνου.

Μὴ ἡ κατ' ἐπιπολὴν, δίκην σταγόνος ἐλαίου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐπέκτασις τῶν ἀνωτάτων σπουδῶν, καὶ ἡ πρόωρος εἰσβολή, πρὸ πάσης ἐθνικῆς διαπαιδαγωγήσεως, τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν, δὲν ἦσαν οἱ κύριοι παράγοντες ἐθνικῆς καχεξίας καὶ τόσης ἀποτυχίας ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς φυλετικῆς ἡμῶν ἀποστολῆς ἐργασίᾳ;

Ἀς ἀπολογηθῇ ἀντ' ἐμοῦ εἰς ταῦτα αὐτὸς ὁ Μέγας Ἕλληνας, ὁ φίλαρχος, ὁ παρασχὼν ἅπαν τὴν μεγάλην τῆς οἰκογενείας του περιουσίαν, τὴν μεγαλοφυίαν του καὶ τὴν ἡγιασμένην ὑπαρξίν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ φωτοσθέτης, ὅστις, ἐνῶ αὐτοσχεδιάζε στρατοὺς, κατέκτα τὴν Στερεάν καὶ μετέθετε διὰ τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ περινοίας εἰς τὴν Ὀθρυν τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος, ἡνκαίρει νὰ κατακαλύπτῃ αὐτὴν διὰ δημοτικῶν σχολείων, νὰ ἰδρῇ ἐμπορικὰς, γεωργικὰς καὶ ἱερατικὰς σχολὰς, καὶ νὰ διδῇ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους, ἐν τῷ μέσῳ ἐρείπιων καὶ καταστροφῆς, ὥθησιν, ὁποίας οὐδέποτε μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων εἶχεν εὐμοιρήσει.

Τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1830 ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἔγραφε πρὸς τὸν Saint-Vincent γραμμάς, τῶν ὁποίων ἡ ἔννοια ἐξαίρεται σήμερον φωτεινότερα λαμβάνουσα μορφήν προφητειῶν, μετὰ τὴν ἐτυμηγορίαν ὑπερτάτου δικαστοῦ, τοῦ Χρόνου, ἣν δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὁ κ. Ἰζαμπέρ.

«Ψέγουν τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι δὲν διδὲ ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Ἐγὼ ἐν τούτοις, ἀδιαφορῶν ἀκολουθῶ τὴν ὁδόν μου, διότι ὅσον μελετῶ τὰ πράγματα, τόσο μού, περισσώτερον πείθομαι, ὅτι ἂν ἄλλως ἔπραττον, θὰ προέδιδον τὴν εἰς ἐμὲ πίστιν τοῦ ἔθνους.

» Κατὰ τὴν γνώμην μου πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἐπὶ τινα ἀκόμη ἔτη ἀπαιτεῖται νὰ τεθῶσιν αἱ βάσεις ἀγαθῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς διαπαιδαγωγήσεως. Ὡστε εἰς τρία κυριώτερα ἀσχολοῦμαι τὴν εἰς πᾶσαν κοινότητα σύστασιν σχολείων προκαταρκτικῆς ἐκπαίδευσως, τὴν ἰδρυσιν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν σχολῶν, καὶ τέλος τὴν εἰς τὸν λαόν, συνιστάμενον ὅλον ἐκ πενήτων καὶ ἀκτημόνων, διανομὴν τῆς ἐθνικῆς γῆς, ὅπου δρὺς ἐπιεικῆς. Τούτων γενομένων, ὁ λαὸς δούλειον ἀπορριπθῇ ἀπὸ τὴν ἐπαχθεστέραν τῶν δουλειῶν, τὴν δουλείαν τῶν ἀναγκῶν, καὶ μορφωμένος καὶ ἐλεύθερος, θέλει ἀπολαύσει εὐρὺς τοῦ πολιτικῶν δικαίων... Ἄν ὅμως εἰσαχθῇ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, πρὶν ταῦτα ἐκτελεσθῶσιν, εἰς ἀτομικὰ μόνον συμφέροντα

χρησιμεύσει, καὶ τὸ κράτος τοῦ ἰσχυροτέρου θὰ στηρίζεται ἐκάστοτε ἐπὶ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἀποκτηνώσεως τοῦ πλήθους. Τότε δυοῖν θάτερον θὰ προκύβῃ, ἢ ἡ καταστροφή αὐτοῦ δι' ἐπαναστάσεως, ἢ ἡ στερέωσις ἐπονειδίστων τυραννίδων, οὐδετέρου τῶν ὁποίων στέργω νὰ γείνω συναίτιος».

*

Κλείω τὰς σημειώσεις ταύτας συγκεφαλαίων ὡς ἐξῆς τὸ συμπέρασμά μου.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Ἰζαμπέρ εἶναι ἐξόχως σπουδαϊότητος καὶ βαθύτητος πόνημα ὡς μελέτη

περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος γεγονότων, ἀτινα κατ' οἷον δὴποτε τρόπον ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν αγώνος καὶ τῶν κατ' αὐτὸν περιπετειῶν, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, ἐπ' ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ βλάβῃ αὐτοῦ. — Ἰσως δὲ ἄνευ ὑπερβολῆς ἕνεκα τῶν νέων ἀνεκδότων πηγῶν, ἀφ' ὧν ἀντλεῖ, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ πληρεστέρα κατὰ τοῦτο ἱστορικὴ συμβολή.

Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα, τὰ πολεμικὰ γεγονότα καὶ τὰς περὶ τῶν προσώπων κρίσεις, πολὺ ὑστερεῖ, ἐνιαχοῦ δὲ ὁ συγγραφεὺς διολισθαίνει εἰς κατάφωρον ἀδικίαν.

EMMANOYHΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΙΨΕΝ

Ο Ἐνρὶκ Ἰψεν ἐγεννήθη τὴν 20 Μαρτίου 1828 εἰς τὴν πόλιν Σκιέν ὅπου ὁ πρόπαππὸς του, δανικῆς καταγωγῆς, ἐγκατεστάθη τῷ 1726. Ὁ πατὴρ του εὐπορος ἔμπορος ἦτο φαιδρὸς καὶ διαχυτικός, ἀλλ' ἡ μήτηρ του ἦτο αὐστηρὰ καὶ σιωπηλή. Ἡ οἰκογένειά του ἐτιμᾶτο πολὺ εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ἐκείνην πόλιν. «Ἡ οἰκία μας, γράφει ὁ Ἰψεν ἔκειτο πλησίον τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἦτο ἀξία λόγου διὰ τὸ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιόν της» δεξιὰ εὐρίσκετο μία ἀγγλὴν, ἀριστερὰ τὸ δημαρχεῖον, αἱ φυλακαὶ μὲ ἐν φρενοκομείον καὶ δύο σχολεῖα. Παντοῦ οἰκίαι, καμμία πρασινάδα, οὐδεὶς ἐλεύθερος ὀρίζων. Ἀλλ' εἰς τὸν ἀέρα ὑπόκωφος καὶ φοβερός ἦχος ἐμυκάτο ἀκαταπαύστως καὶ ὠμοιάζεν ἄλλοτε πρὸς στεναγμούς, ἄλλοτε πρὸς θρήνους ἦτο ὁ ἦχος τῶν καταρρακτῶν καὶ τὸ πένθιμον ἄσμα τῶν πριονιστηρίων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐκτὸς τῆς πόλεως. Ὅταν ἀνεφάνησαν διηγήσεις περὶ λαϊμητόμου ἐνθυμούμενην τὰ πριονιστήρια ταῦτα.

«Ἡ ἐκκλησία ἦτο τὸ ὠραιότατον οἰκοδόμημα τῆς πόλεως. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπησχόλει πρὸ πάντων τὴν φαντασίαν μου ἦτο ὁ φεγγίτης, ὑποκάτω τοῦ κωδωνοστασίου δι' ἐμὲ εἶχε μυστηριώδη σημασίαν ἡ πρώτη ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν μού ἐνεποίησε δὲν ἐξαλείφεται ἀπὸ τὴν μνήμην μου. Ἐνθυμοῦμαι, μίαν ἡμέραν, ἡ τροφὸς μου μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ κρατοῦσά με εἰς τὰς χεῖράς της μὲ ἔθεσεν εἰς τὸν φεγγίτην. Κατάπληξις μ' ἐκυρίευσεν... Εἶδα τοὺς διαβάτας, εἶδα τὴν οἰκίαν μας καὶ τὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων μας διέκρινα καὶ τὴν μητέρα μου... Ἐξαφνα ἔγινε ταραχὴ ἐκεῖ κάτω... μού κάμνουν νεύματα... Ὅταν κατέ-

βην, ἔμαθα ὅτι ἡ μητέρα μου ἰδοῦσά με εἰς τὸν φεγγίτην ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος. Ὅταν μ' ἐπανεῖδε, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ μὲ φιλῇ. Ὅταν βραδύτερον διηρχόμην τὴν πλατεῖαν, ὕψωνα πάντοτε τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸν φεγγίτην ἐκεῖνον καὶ μού ἐφαίνετο ὅτι δεσμός μυστηριώδης ὑπῆρχε μεταξύ ἐκείνου καὶ ἐμοῦ».

*

Τῷ 1836 ὅτε ὁ μικρὸς Ἐνρὶκ ἦτο ὀκτὼ ἐτῶν, οἱ γονεῖς του κατεστράφησαν οἰκονομικῶς. Ἡ καταστροφή αὕτη μετέβαλεν ἐντελῶς τὴν κατάστασιν τῆς οἰκογενείας Ἰψεν ἀπῆλθεν ἀπὸ τὸ Σκιέν, καὶ τὴν πλουσίαν κατοικίαν διεδέχθη πτωχὸς οἰκίσκος. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπέφερε βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος δραματοῦρου ἔθουζέτο εἰς ἐαυτόν, ἀπέφευγε τὴν κοινωνίαν, ἐζήτει τὴν μόνωσιν. Ἐν ᾧ οἱ μικροί του ἀδελφοὶ ἐπαίζον εἰς τὴν αὐλήν, ὁ Ἰψεν ἐκλείετο εἰς ἐν σκοτεινὸν δωμάτιον πλησίον τοῦ μαγειρείου καὶ διήρχετο ἐκεῖ ὥρας καὶ ἡμέρας. «Δὲν ἦτο καλὸς πρὸς ἡμᾶς, ἔγραφεν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἰψεν, καὶ ἐβάλλεμεν ὅλα τὰ δυνατὰ μας νὰ τὸν πείσωμεν νὰ μὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἡθέλαμεν νὰ παίζῃ μαζί μας. Ἐκτυπούσαμεν τὴν θύραν τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου ὅταν δὲ αἱ ἀταξίαι μας τὸν ἔκαμναν νὰ χάνῃ τὴν ὑπομονήν του ὁ Ἐνρὶκ ἠνοιγεν ἑξαφνα τὴν θύραν καὶ μᾶς ἐκυνήγει, ἀλλ' ὅχι πολὺ, διότι ἦτο πολὺ ἀδύνατος. Καὶ ἔπειτα ἐκλείετο πάλιν».

Τῷ 1842 ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰψεν ἐπ' ἀπῆλθεν εἰς Σκιέν, ὁ δὲ μέλλων συγγραφεὺς τῶν Βουκολικῶν εἰσῆλθεν εἰς σχολεῖον, τὸ ὁποῖον διηθύονον θεολόγοι. Τὸν ἐνεθουσία ἡ ἱστορία καὶ ἡ θεολογία. Σπανίως ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γρα-

σὴν. «Μίαν ἡμέραν, διηγείται εἰς ἐκ τῶν ἄλλοτε συμμαθητῶν του, ὁ Ἰψεν ἀντὶ ἄλλου θέματος ἐκθέσεως ἔγραψεν ἐν ὄνειρον τὸ ὅποιον εἶδεν».

— «Ἦμην μὲ φίλους· εἶχαμεν περὰ πολλὰ βουναὶ καὶ κουρασμένοι πολὺ ἐξηπλώθημεν ὅπως ὁ Ἰακώβ, ἐπάνω εἰς πέτρας. Οἱ σύντροφοί μου ἀπεκοιμήθησαν· ἐγὼ δὲν ἠμπόρεσα νὰ κλείσω ῥάτι· ἡ κόπωση ἐπὶ τέλους μὲ ἐνίκησε· ἀπεκοιμήθη καὶ εἶδα ἐν ὄνειρον· εἰς ἄγγελος».

— Σήκω ἐπάνω καὶ ἔλα μαζί μου! μοῦ εἶπε.

— Ποῦ μὲ ὀδηγεῖς εἰς τὸ σκότος; τῷ εἶπα.

— Ἐμπρός! ἀπεκρίθη· πρέπει νὰ σοῦ δείξω τὸ θέαμα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅπως εἶνε εἰς ὅλην τὴν πραγματικότητα της.

Ἐντρομος τὸν ἠκολούθησα καὶ μὲ ὠδήγησε πολλὴν ὥραν διὰ γιγαντιαίων βαθμίδων... ἔξανα εἶδα μίαν μεγάλην νεκρὰν πόλιν γεμάτην ἀπὸ ἐρείπια καὶ ἀπὸ σῆψιν· ἦτο ὁλόκληρος κόσμος πτωμάτων, τὰ λείψανα ἐκλιπόντος μεγαλείου... Καὶ ὥς ὥρην ὡς τῆς ἐκκλησίας, ἐφώτιζε τὴν νεκρὰν πόλιν... Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐγέμισεν ἀπὸ τρόμον... Καὶ ὁ ἄγγελος μοῦ εἶπε σιγὰ: Ἐδῶ βλέπετε τὰ πάντα εἶνε ματαιότης!

Καὶ ἤκουσα θόρυβον—ταραχὴν καταγίδος—καὶ ἔπειτα στεναγμούς, χιλιάδας ἀνθρωπίνων φωνῶν, ἔπειτα μυκηθμὸν θυέλλης, φοβερὸν μυκηθμὸν καὶ οἱ νεκροὶ καὶ τὰ πτώματα ἐκινήθησαν καὶ οἱ βραχίονές των ἐτάθησαν πρὸς ἐμέ... Καὶ ἐξύπνησα πλέων εἰς τὸν ἰδρώτα».

*

Ὅταν ἔγεινε δεκαεὶς ἔτων ὁ Ἐνρικ Ἰψεν ἔμεινεν ὀρφανός, ἠναγκάσθη δὲ τότε νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς του καὶ νὰ λάβῃ θέσιν μαθητευομένου εἰς ἐν φαρμακεῖον τῆς Κρίμσταδ, μικρᾶς πόλεως εἰς τὰ παράλια τοῦ Σκαγεράκη.

Ἐν ᾧ παρεσκευάζε καταπότια καὶ σιρόπια, ἡσχολεῖτο καὶ εἰς τὴν στιχουργίαν.

Τὸ φαρμακεῖον τῆς Κρίμσταδ ἦτο πολὺ στενὸν πλέον εἰς τὸν μέλλοντα ποιητὴν τοῦ Βράνδ· ἡ ψυχὴ του ἔτεινε πρὸς ἄλλα ιδεώδη...

Τῷ 1850 ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Χριστιανίας μετὰ τοῦ Βυγιόρσον, τοῦ Ἰωνᾶ Λῆ, τοῦ Λίνγε—οἵτινες ὅλοι διέπρεψαν βραδυτέρον.

Αἱ σπουδαὶ δὲν ἠυδοκίμουν πολὺ. Πολὺ βραδυτέρον ὁ Ἰψεν ἔλαβεν honoris causa τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος, διὰ τὸν ὅποιον ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ εἶνε ὑπερήφανος.

Ὁ Ἰψεν ἀνεγίνωσκε τὸν Σαίξπηρ, τὸν Σχίλλερ, τὸν Γκαίτε, ἀλλὰ τὸ βιβλίον τὸ ὅποιον ἐπέδρασε τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτοῦ, τὴν ἐποχὴν ταύτην, εἶνε ὁ Κατλίνας, τοῦ Σαλουστίου· ἡ

μορφή τοῦ Κατλίνας ἐνεγράφη εἰς τὸ πνεῦμά του, ἐξήγειρεν ἐν αὐτῷ βαθεῖαν συμπάθειαν διὰ τοὺς ἀντάρτας. Ἐγραψεν ὁμώνυμον δράμα, τὸ ὅποιον παρεστάθη τῷ 1850, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε.

Τῷ 1851 ὁ Ἰψεν, ὁ Βυγιόρσον καὶ ὁ Λίνγε, ἤρχισαν τὴν ἐκδοσιν ἐβδομαδιαίου περιοδικοῦ ἄκρως φιλελευθέρου, τὸ ὅποιον δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρηθῇ πέραν τῶν ἐννέα μηνῶν· ἐκεῖ ἐδημοσιεύθησαν τὰ πρῶτα ποιήματα τοῦ Ἰψεν, ἐν ἔπος του καὶ ἐν σατυρικῶν δράμα Νόρμα.

«Ἐνθυμοῦμαι τόσον ζωηρά, λέγει εἰς ἐν ἐκ τῶν ποιημάτων του, ἐνθυμοῦμαι ὡς νὰ ἦτο τώρα τὴν ἐσπέραν κατὰ τὴν ὁποίαν εἶδα εἰς τὸ φύλλον τυπωμένους τοὺς πρῶτους στίχους μου· καθήμενος εἰς μίαν γωνίαν, φουσῶν ἑλικας καπνοῦ ὠνειροπόλουν, εὐθυμος ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μου».

Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ νεαρὸς δραματουργὸς διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τοῦ Βέργκεν, τὸ ὅποιον εἶχεν ἰδρύσῃ πρὸ μικροῦ ὁ Ὀλε Βούλ, ὁ περίφημος νορβηγὸς τετραχορδιστής. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησε μέχρι τοῦ 1857, ὁπότε διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς Χριστιανίας.

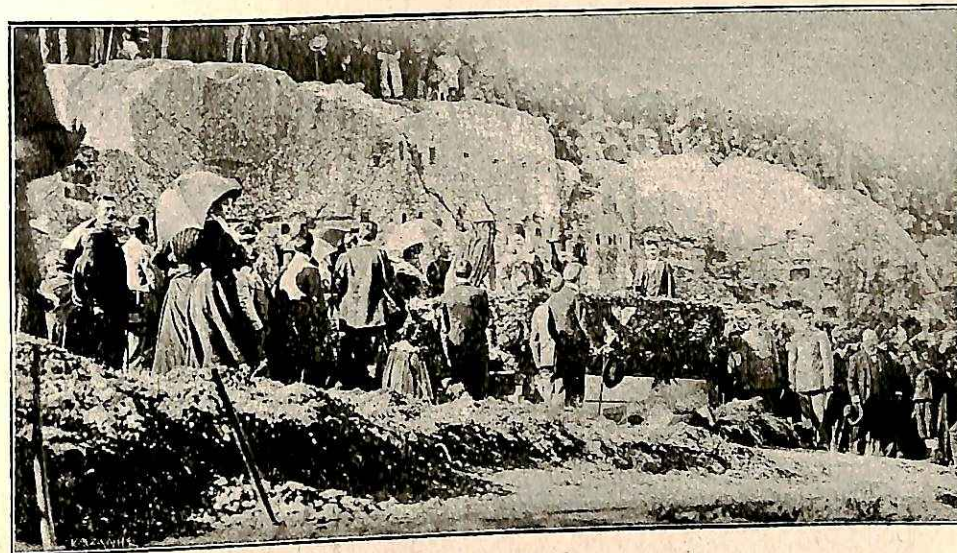
Τῷ 1857 ὁ Ἰψεν ἐνυμφεύθη τὴν Σωσάναν Δάε Τόρεσεν, θυγατέρα τοῦ πάστορος τοῦ Βέργκεν καὶ τῆς Μαγδαληνῆς Τόρεσεν, τῆς ὁποίας τὰ ποιητικὰ ἔργα εἶνε πασίγνωστα ἐν Σκανδιναβίᾳ.

Ὁ γάμος οὗτος προήλθεν ἐξ ἔρωτος· ὁ συγγραφεὺς τῆς Κωμωδίας τοῦ ἔρωτος ἠγάπησεν ὅπως ἀγαπᾷ τις ὅταν ἀγαπᾷ μίαν φορὰν.

Ἡ κυρία Ἐνρικ Ἰψεν εἶνε ὑπέρροχος γυνή. Δεικνύει πολὺ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ἔργον τοῦ συζύγου της καὶ ἔχει τὸ μέρος της εἰς αὐτό. Αὐτὴ ἐμπνέει τὴν δημιουργίαν τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀνεξαρτήτων ἐκείνων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι πληροῦν τὰ ἔργα τοῦ Ἰψεν. Εἰς αὐτὴν πρῶτον ὁ σύζυγός της ἀνακοινῶναι τὰς σκέψεις του καὶ εἰς αὐτὴν ἀναγινώσκει πρῶτον τὰ δράματά του. Αὕτη δὲ ἀρέσκειται νὰ τὰ συζητῇ. Ὁ μέγας δραματουργὸς ἐνόησε πόσον κερδίζει ἀφίνων ἐλεύθερον τὸν λόγον εἰς τὴν σύντροφόν του καὶ τῇ εἶνε εὐγνώμων. Εἰς τὸν τόμον τῶν ποιημάτων του εὐρίσκονται στίχοι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτήν. «Εἶνε ἡ ἐστία ἡ ὁποία διατηρεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν σβύνεται».

Ὡραῖον εἶνε ν' ἀκούῃ τις τὴν κυρίαν Ἰψεν ὁμιλοῦσαν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ συζύγου της. Μετὰ τὴν νοημοσύνην της, τὴν ἔκτακτον ἀντίληψίν της, τὴν θερμὴν καὶ ἐνθουσιώδη συμπάθειάν της εἶνε ὁ ὀξύδερκέστερος δικαστής καὶ σχολιαστής αὐτοῦ.

Εἶνε δὲ εἰς ἄκρον μετρίων καὶ τὸν ἀφίνει νὰ δρέπῃ μόνος τὰς δάφνας του.

Ἡ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Ἐγεννήθη ἐν δάσος. Τὴν ὥραν ποῦ ἐπήγαιναν ἐπρὸς τὸν λόφον τοῦ Φιλοπάππου διὰ νὰ τὸ φυτεύσουν πενήντα χιλιάδες λαοῦ, ὡς μία ἀπὸ τὰς πλημμύρας ποῦ περνοῦν αἰφνιδίως ἀπὸ ξηρὸς τόπους καὶ ἀφίνουν ὀπίσω των πρασιὰν, τὴν ὥραν ἐκείνην ἠκούσθησαν εἰς τὴν λεωφόρον τῆς Ἀκροπόλεως δύο φλογεραὶ. Ὁ λευκομάλλης λιὰν τοῦ Πανὸς εἰς τὴν πεζότητά των Ἀθηναίων δεινδροστοιχίῳ, ἔχυνεν ἀσθματικὸν φύσημα εἰς τὴν φλογέραν τοῦ ζητῶν κέρματα. Πλησίον του μικρὸν βλαχόπουλον ἔπαιζεν ἄλλην φλογέραν βαθυφωνοτέραν, ἀφίνουσαν μίαν βραχνὴν στοναχὴν βαρβίτου καὶ πλαγιαύλου. Καὶ ἐνῶ τὰ δεκάλεπτα τῶν διαβατῶν ἐρρίπτοντο ἐπὶ τῆς ἐξηπλωμένης ἐμπρὸς των παλαιᾶς καπότας, αἱ δύο φλογεραὶ τῶν βλάχων ἐλάλουν βαθεῶς καὶ ἐλάλουν παραπονετικά. Δὲν ἦσαν ἐμπρὸς μας δύο ἐπαῖται, ἀλλὰ δύο ἐξόριστοι τῶν δασῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχουν πλέον. Δὲν ἐζήτουν δεκάλεπτα αἱ δύο μακρὰ ποιμενικαὶ φλογεραὶ, ἀλλ' ἐζήτουν τὰ πράσινα βασίλεια, τὰ ὁποῖα κατέπιεν ἡ φλόξ, ἐνοστάλγουν, ἐθρήνουν τὰ ἀποθανόντα. Καὶ ἦσαν οἱ δύο λεροὶ βλάχοι, οἱ περιβαλλόμενοι μὲ τὴν ποίησιν τῆς φωτεινῆς ἐκείνης ἐορτῆς, ἦσαν ἐπαῖται δένδρων, φυλλωμάτων, εἰδυλλίων...

Ἀλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην παρήλθε στιγμιαία ἐφ' ἀμάξης ἡ κυανὴ αἰθρία δύο ἡγεμονικῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ πριγκίπισσα μετέβαινε νὰ φυτεύσῃ ἐν δένδρον, νὰ φουσῇ μίαν ψυχὴν, νὰ πλάσῃ ἓνα

κόσμον. Ὁ ἥλιος, ὅλος δόξα, ὑπέσχετο τὴν ὥραν ἐκείνην νὰ δωρήσῃ τὰ γονιμώτερα θάλαππ του εἰς τὸ γεννώμενον δάσος, ὁ οὐρανὸς προητοίμαζε δρόσον. Ἐνῶ αἱ χιλιάδες τοῦ λαοῦ ἀνῆρχοντο τοὺς λόφους, ἄνθη ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα κἀνίστρα τῶν κανηφόρων ἀνεβλάστανον εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα τῶν πουπῶν καὶ τῶν συναγεμῶν ἐζήρχετο εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ λαὸς ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν πόλιν διὰ νὰ ἴδῃ τὸ δάσος γεννώμενον. Ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν πόλιν ὅπου ἀπέθανεν ἡ εἰκὼν τοῦ πρασίνου, τὴν πόλιν ὅπου δύο δεινδρύλλια ὑφούμενα ἐντὸς τῶν σιδηρῶν φραγμῶν εἰς τοὺς δρόμους ἀναπνέουν κονιορτὸν καὶ πεθαίνουν εἰς τὸν κονιορτὸν. Λέγουν ὅτι δὲν εἶδον ἴσως αἱ νεώτεραι Ἀθηναὶ συναγεμὸν πλῆθος ὡς ἡ προχθεσινὴ ἀνθρωποπλημμύρα, ἡ ὁποία ἐνηγκαλίσθη τοὺς λόφους λάμπουσα μὲ ἀπειρίαν χρωμάτων εἰς τὸν ἥλιον. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων λόφων, ὑπὸ τὰ μεγάλα μέτωπα καὶ τὰ μεγάλα νεύματα τῶν κίωνων τοῦ Παρθενῶνος, ἐποπτῶν αὐστηρῶν, ἡ συνάθροις 50 χιλιάδων λαοῦ ἀνεζωγράφισε τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Πνυκός, τὸν δῆμον τὸν μέγαν καὶ πανίσχυρον.

Καὶ ἐπὶ τῶν ξηρῶν ἐκτάσεων ὁ λαὸς δι' ὀλίγων πρασίνων γραμμῶν φαινομένων μακρόθεν, ἔγραψεν ἐν μιᾷ στιγμῇ συμβόλαιον ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν. Ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ, ἐν ὀνόματι τοῦ πλῆθους τῶν γερόντων καὶ τῶν γηρασάντων νέων, διεκήρυξε τὴν μεγάλην ὑπόσχεσιν ἡ κρυσταλλινὴ φωνὴ 10 χιλιάδων μικρῶν λαρυγγῶν,

ἡ φωνὴ τῆς μαθητικῆς ἡλικίας. Ἐκεῖνο τὸ «ζήτω» ποὺ ὑπεδέχθη τὴν περιγίπισσαν ἐρχομένην εἰς τὸν τόπον τῆς δεινδροφυτείας, ἡ ἐπευφημία ποὺ ἐπετάχθη ὀξεῖα ἀπὸ ἀμόλυντα χεῖλη καὶ ἀμιάντους ψυχὰς ἦτο λαμπερὰ ὡς τὸ φῶς

χοῦν καὶ θὰ ζήσουν, γενεὰ φυτῶν μὲ γενεὰν ἀνθρώπων, νέος χυμός, νέον αἷμα.

Εἰς γέροντες εἶπε τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς πανηγύρεως:

— Διὰ τὴν ἀπέναντι τῆς φυλακῆς τοῦ Σωκρά-

τῆς Κυριακῆς, διαυγῆς καὶ κρυσταλλώδης ὡς ὁ οὐρανὸς ποὺ ἐσαπφείρωνε τὴν πανήγυριν.

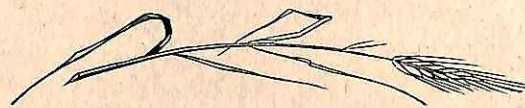
Ἡ βασιλὶς τοῦ μέλλοντος μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ποὺ κλείουν τὴν ἀσυννείριστον αἰθρίαν ἀτελειώτου καλωσύνης ἐφύτευσε τὸ δάσος τοῦ μέλλοντος. Ἀμφὶ ἐλαμψαν τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ ἡ ἐκκλησία ἠύλογησε τὸν ναὸν ποὺ ἐθεμελιόυτο. Αἱ πράσιναι γραμμαὶ ἐγράφοντο ὅλον ἐπὶ τοῦ κιτρίνου λόφου ἀπὸ χεῖρας ἀπλάστους καὶ ἀκηλιδώτους ἀκόμη. Δενδρύλλια ἐρρίζωσαν εἰς τὴν γῆν, ὁμήλικα μὲ τὰ παιδάκια καὶ τὰ κοράσια ποὺ τὰ ἐφύτευσαν, διότι μαζὺ των θὰ ἀναπτύ-

τους; Τὸ δάσος ἔπρεπε νὰ φυτευθῇ ἀπέναντι μιᾶς φυλακῆς, ἀπὸ τὰ σιδηροφράγματα τῆς ὁποίας νὰ προβάλλουν βασανισμένοι αἱ μορφαὶ ἐμπρηστών. Ἄλλ' ὑπῆρξάν ποτε τοιαῦται φυλακαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἀχ! ἂς μὴ πικράνω τὴν γλυκύτητα τῆς πανηγύρεως. Φθάνει.

Ἡ πανήγυρις ἐτελείωσεν. Ὁ ἥλιος ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανὸν φιλῶν τὸ νεογνὸν δάσος. Ἡ περιγίπισσα ἐπέστρεφεν ἐπὶ τῆς ἀμάξης διὰ τῆς λεωφόρου Ἀκροπόλεως, ὅλη καλωσύνη, ἐλαφρὰ καὶ φωτεινὴ ὡς θεότης.

Αἱ δύο φλογεραὶ δὲν παρεπονούντο πλέον.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Εὐφ' ἐκπνέουν αἱ τελευταῖαι κρίσεις, καὶ αἱ πλέον καθαυστερήσασαι, περὶ τῆς τέχνης τῆς κ. Ἀγνῆς Σόρμα καὶ ἐνῶ ἀρχίζον νὰ ἀναπαύωνται μαζὶ μὲ αὐτὴν οἱ ποιηταί, τοὺς ὑποίους ἔσυρε μέχρι τῶν σανίδων τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου, ἐξαιρέσει, ἐννοεῖται, τοῦ ἀξιοτίμου κ. Γεωργίου Ὀνέ, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ὑπέφερε τὸ παραμικρὸν εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν γῆν — ἦλθεν ἐπὶ τέλους καὶ ἡ σειρά τῆς ζωγραφικῆς. Τὴν εὐκαιρίαν ἔδωκε τὸ ἀνοιγμα τῶν δύο ἐκθέσεων μας, τῆς μιᾶς εἰς τὸν περίβολον τῆς Βουλῆς, τῆς ἄλλης εἰς τὸ παλαιὸν Πανόραμα τῆς οδοῦ Σταδίου, ἴσως δὲ καὶ μιᾶς τρίτης, τὴν ὁποῖαν δικαιοῦμεθα νὰ ἀναμείνωμεν, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ τριπλοῦν μέχρι τῆς ὥρας αὐτῆς σχίσμα τοῦ ζωγραφικοῦ μας κόσμου. Οἱ συνειθισμένοι νὰ ἀναζητοῦν πάντοτε τὰ αἷτια τῶν φαινομένων πολὺ δύσκολα θάνευρουν τὴν ἀφορμὴν τοῦ σχίσματος αὐτοῦ. Κάποιος ξένος λόγιος, παρεπιδημὸν ἐνταῦθα, μ' ἐρωτοῦσε τελευταῖον, ἐὰν τὸ σχίσμα προῦλθεν ἀπὸ «λόγους Σχολῆς». Ἡθέλησα, διαφεύγων τὴν δύσκολον ἀπάντησιν, νὰ τοῦ μεταφράσω τὸ χαρακτηριστικὸν μανιάντικο λόγιον, τὸ ὁποῖον ἐνθυμήθη ἐπικαιρότατα προχθὲς ἕνας πνευματώδης γρογογράφος, ἐπειδὴ ὅμως ἐσκέσθην ὅτι καμμία γλώσσα τοῦ κόσμου δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ ποδώσῃ τὸ μουσικὸν σατυρικὸν ὕψος τοῦ ἀραῖα, ἀραῖα, νὰ φανώμασε καμμιά σαρανταεῖα, ἐπρωτίμῃσα νὰ ποδώσῃ τὸ αἷτιον εἰς μὴ λόγους... κοινὸβουλετικὸς. Καὶ ἡ συνεννόησις ὑποθέτω ὅτι ἐπῆλθεν.

Ὅπως δὲ αἱ δύο ἐκθέσεις ἤνοιξαν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, οἱ πρῶτοι ἀκροβολισμοὶ τῆς καλλιτεχνικῆς κριτικῆς, τῆς ὁποίας τὴν γνωριμίαν ἐκάμαμεν μόλις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἠκούσθησαν πάλιν εἰς μὴ στήλας τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων καὶ τὸ κοινόν, τὸ καλλιτεχνικὸν κοινὸν τῆς πρωτευούσης, ἤρπινε, μετὰ τὰ κοραϊστικὰ τῆς δραματικῆς τέχνης καὶ τῆς ἡθοποιίας, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς ὅλους τοὺς τόνους τὰ κοραϊστικὰ τῆς ζωγραφικῆς, τὰ ὁποῖα τοῦ συλλαβίζον πρῶτῃ καὶ βράδῃ οἱ εἰδικοί κριτικοί. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαράτητον ὅτι τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν παρουσιάζει ἰδιαιτέραν κλίσιν καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐπιρρέπειαν πρὸς τὴν ἀγρίστον τέχνην τῆς κριτικῆς, μιᾶν κλίσιν, ἡ ὁποία προσλαμβάνει τὴν σοβαρότητα καθήκοντος. Εἰς ὅλον τὸν κόσμον πηγαίνει κανεὶς, ὑποθέτω, εἰς τὸ θέατρον ἢ τὴν πινακοθήκην ἀπλούστατα διὰ νὰ ποδώσῃ, χωρὶς καμμίαν ὑστεροβουλίαν κριτικῆς, ἀπὸ τὰς χιλιάδας δὲ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι περνοῦν ἀπὸ τὰς αἰθούσας τῶν ἐκθέσεων τῆς ζωγραφικῆς καὶ χάσκουν

ἐμπρὸς εἰς ἕνα πίνακα ἢ ἀπολιθώνονται ἐμπρὸς εἰς ἕνα μάρμαρον ἢ μένουν καρφωμένοι ἐπάνω εἰς τὴν ἑδραν μιᾶς πλατείας θεάτρου, δὲν ἀκούει κανεὶς συνήθως ἢ τὸ πολὺ-πολὺ μονοσύλλαβα θαυμαστικά, ὅταν δὲν ἀνακαλύπτῃ μιᾶν συνοφρύωσιν ἢ ἕνα μορφασμὸν ἢ μιᾶν χειρονομίαν, χωρὶς ποτὲ ἢ αἰθούσα τῆς πινακοθήκης ἢ ἡ πλατεία τοῦ θεάτρου νὰ προσλαμβάνῃ ἀγρίαν καὶ ἀγέλαστον ὄψιν συνελεύσεως συγκλητικῶν. Καὶ ὑποθέτω ὅτι δι' ὅλους τοὺς φρονίμους αὐτοὺς εὐρωπαίους ἢ τέχνη, ὅταν δὲν ἀποτελῇ εὐχαρίστησιν, δὲν καταντᾷ βασανόν. Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται δυστυχεῖς χωρὶς λόγον. Πηγαίνουν ὅλοι εἰς μιᾶν ἐκθεσιν ζωγραφικῆς, προμελετημένοι διὰ κριτικὴν ἢ δὲν πηγαίνουν καθόλου, διότι φοβοῦνται ὅτι δὲν ἔμαθαν καλὰ τὸ μάθημά τους πηγαίνουν εἰς τὴν Σόρμα μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὴν συγκρίνουν πρὸς τὴν Δουζε ἢ δὲν πηγαίνουν καθόλου, διότι δὲν συνέπεσαν ἢ πρώτη νὰ παίξῃ ἕνα δρᾶμα, εἰς τὸ ὁποῖον εἶδαν τὴν τελευταίαν καὶ ἐπομένως ἢ κριτικὴν τῶν ναυαγεί. Δὲν θὰ λησμονήσω δὲ ποτὲ ὅτι εἰς μιᾶν παράστασιν, δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖας μεγάλης ἡθοποιῆς — ἴσως νὰ εἴνε ἡ Σόρμα — ἕνας κύριος πλησίον μου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως ἐδασανίζετο μὲ τὸν Ἰψεν, τὸν Λεμαίτρ καὶ τὸν Λεγκουβέ (δὲν εἰσεύρω κ' ἐγὼ πῶς, ἀνακατώνων τὴν παράδοξον σαλάταν του) χωρὶς νὰ ἐνοχλῇ παντάπασιν τοὺς γείτονάς του, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ εὗρισκαν πλέον ἐνδιαφέροντα τὴν κριτικὴν τοῦ ἀπὸ τὸ θέαμα καὶ τὴν τέχνην τῆς ἡθοποιῆς καὶ προσεπάθουν, συνωστιζόμενοι ὑφ' ὅσον, νὰ πάρουν μερικὰ πρόχειρα μαθήματα διὰ τὴν πνευματικὴν τουαλέτταν των τῆς αὔριον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι σοβαρώτερον παρ' ὅσον φαίνεται, ἔχω δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, ἂν εὗρίσκετο κάποιος — ἔστω καὶ ὁ ὑπνωτιστής κ. Ἀντωνίου — νὰ πείσῃ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον ὅτι ἡ κριτικὴ δὲν ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν καὶ ὅτι τίποτε δὲν ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ τὴν γνώμην του καὶ μάλιστα νὰ τὴν ἐκφράσῃ, διὰ τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα, οἱ θαμῶνες τῶν ἐκθέσεων τῆς ζωγραφικῆς, τῶν συναυλιῶν καὶ τῶν ἐκτάκτων καλλιτεχνικῶν παραστάσεων θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο καταπληκτικῶς.

Ἰσως αὐτὸς εἴνε, ἐκτὸς τῆς ἄλλης πτωγαλαζο-νείας, ὁ λόγος τῆς ἀπροθυμίας καὶ ἀστοργίας τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ θεάματα καὶ ἀκούσματα, ἀκόμη καὶ ὅταν εὗρισκῶνται ἄνω τοῦ μετρίου. Ἀνθρωποὶ, οἱ ὁποῖοι συγχάζουν εἰς τὸ θέατρον ἢ τὰς πινακοθήκας, διὰ τὸν ἀπλούστατον καὶ φυσικώτατον λόγον τῆς ἀπολαύσεως, ἀνέχονται εὐχαρίστως ὅλας τὰς ἀνεκτὰς διαβαθμίσεις τῆς ἀπολαύσεως αὐτῆς, ὅταν μάλιστα δὲν ὑπάρχουν ἀνώτεροι ἄνθρωποι ὅμως, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὑποχρεώσιν των νὰ «κρίνουν», δὲν εὗρισκουν τὸν λόγον νὰ ἐξευτελίσουν τὴν ἐπιστήμην των ἐντεῦθεν τῶν συνόρων τῆς μεγαλοφυΐας. Τὰ κενὰ θρανία εἰς τὰς παραστάσεις

Ο Κ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ὁ τὸσον ἐνθουσιάζας πέρυσι τοὺς Ἀθηναίους ἑλλην βαθύφωνος, θριαμβεύει κατ' αὐτὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐν τῇ ὑποδύσει τοῦ Ciccio εἰς τὴν «Ἰριδα», τὸ νέον μελόδραμα τοῦ Μασκάνη. Αἱ ἑφημερίδες ἀφιερώνουν ἄρθρα δι' αὐτὸν ἐνθουσιῶδη καὶ δημοσιεύουν τὴν εἰκόνα του.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ, 19 Νοεμβρίου, ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων». Ἡ εὐρυτάτη καὶ κάλλιστα φωτισμένη αἴθουσα τῆς ἐκθέσεως περιλαμβάνει ὑπερεκπαισμένη ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς διαφόρων ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, ἐν οἷς τῶν κκ. Δ. Γερασιώτου, Ε. Θωμοπούλου, Β. Μποκασιάνη, Ν. Ὁθωνίου, Θ. Δημητρίου, Ζ. Φρυδά, Π. Μαθιοπούλου, Δ. Γαλάνη, Σ. Σκαρβέλη, Β. Κοντοπούλου, Ν. Ξυδιᾶ, Μ. Πιέρρη, Σ. Βικάτου, τῶν κυριῶν Θαλείας Φλωρεῆ, Ε. Κοντουμᾶ, Ε. Ζλατάνου, Ε. Βοζίκη καὶ τῶν ἀποθανόντων ἐν τῇ ξένῃ Κουνελάκη καὶ Πανταζῇ.

Τινὰ τῶν ἔργων τῆς ἐκθέσεως θέλουσι δημοσιεῦσθαι εἰς τὰ «Παναθηναία» διὰ φωτοτυπιογραφίας.

Η ΝΟΙΞΕΝ ἐπίσης ἡ ἐκθεσις τῆς «Ἐνώσεως τῶν Καλλιτεχνῶν» ἐν τῷ περιόδῳ τῆς Βουλῆς. Ἡ ἐκθεσις αὕτη περιλαμβάνει περὶ τὰ 30 ἔργα ζωγραφικῆς τῶν κκ. Ν. Γύζη, Γ. Ροῦλου, Π. Λεμπέση, Ι. Οἰκονόμου, Ν. Ὁθωνίου, Κ. Βολανάκη, Ε. Λαμπάκη, τινὰ τῶν ὁποίων θὰ δημοσιεύσωσιν ἐπίσης διὰ φωτοτυπιογραφίας τὰ «Παναθηναία».

Ἀθηναϊκά.

ΕΝΩΠΙΟΝ τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἐτελέσθησαν πρό τινων ἡμερῶν ἐν τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου μεγάρῳ ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπείᾳ τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Ἀκαδημαϊκοῦ Ὁμίλου», πρόεδρος τοῦ ὁποίου τυγχάνει ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημίας καὶ συνεργάτης ἡμῶν κ. Γεώργ. Στρατήγη. Μετὰ νευρώδη καὶ σύντομον προσλαλίαν τοῦ διευθυντοῦ κ. Ὁθωνος Ρουσσοπούλου ὁ κ. Στρατήγη ἀπήγγειλεν ὥραιαν ἔμμετρον προσφώνησιν.

Τὸ παρελθὸν Σάββατον 5 μ. μ. ἐγκαίνιασθησαν εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» αἱ φιλολογικαὶ ἡμερίδες. Ὁ κ. Ἰωάννης Πολέμης ἀνέγνωσε τὸ «Ἐιχόνισμα» ἐν μέσῳ ἐκλεκτοῦ κύκλου λογίων καὶ καλλιτεχνῶν.

Ἀπεβίωσεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του ὁ Γεώργιος Κασδόνης, ἰδιοκτήτης τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας καὶ διευθυντὴς ἄλλοτε τοῦ περιοδικοῦ «Ἑστία». Ὁ Κασδόνης ἦτο τύπος φιλοκάλου καὶ φιλοπροόδου ἀνδρός, κατορθώσας εἰς σμικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας του νὰ δώσῃ μεγίστην ὠθησιν εἰς τὸ βιβλίον ἐν Ἑλλάδι.

ΚΟΡΟΦΥΛΑΚΕΣ Εἰς ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βουδαπέστης φοιτοῦν καὶ φοιτήτριαι, ἀλλ' οἱ θερμότατοι οὐγγροὶ φοιτηταὶ φέρονται πρὸς αὐτὰς μὲ ἐλευθερίαν ὑπερβαίνουσαν τὰ ὅρια. Ὁ οὐγγρικὸς τύπος κατεκεραύνωσε τοὺς σφριγηλοὺς ἀκαδημαϊκοὺς πολίτας, ἀλλ' οὗτοι δὲν κατέβησαν τὰ ὅπλα, οὐδὲ μετέβαλον συμπεριφορὰν πρὸς τὰς νεαρὰς συναδέλφους τῶν. Τότε ἐνεφανίσθησαν αἱ κοροφύλακες. Αἱ μητέρες πολλῶν φοιτητρίων ἀπεφασισαν νὰ ἐγγραφῶν φοιτήτριαι, ὅπως συνοδεύουν τὰς κόρας τῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὑπερασπίζουσιν αὐτὰς κατὰ πάσης ἐνοχλήσεως. Μία κυρία, τῆς ὁποίας ἡ κόρη εἶνε φοιτήτρια τῆς φιλοσοφίας, ἔκαμεν ἥδη τὴν ἀρχήν, καὶ τὸ ἀποφασιστικὸν διάβημα τὸσον κατεπότησε τοὺς Πεκταίους φοιτητάς, ὥστε ὑπεσχέθησαν νὰ φέρονται τοῦ λοιποῦ κοσμίως.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑλληνικά.

Ἐξεδόθησαν: **ΑΓΡΟΛΟΥΛΟΥΔΑ**, ὑπὸ Ἰω. Μάμου. Ἀθήναι, 1900. [Ἡ μικρὰ καὶ κομψή αὕτη ποιητικὴ συλλογὴ, τῆς ὁποίας προτάσσεται σύντομος πρόλογος τοῦ συνεργάτου ἡμῶν κ. Ἰωάννου Πολέμη ὑπὸ μορφὴν ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ποιητὴν, μὲ τὸν μετριόφρονα τίτλον τῆς δεικνύει τὴν μετριοφροσύνην τῶν ἀξιώσεων τῆς. Οὐτε ρωμαλέα πτῆσις πρὸς τὰ ὑψηλά, οὔτε ἀριστοτεχνικὴ λάξευσις τοῦ στίχου, οὔτε ἀτομικὴ τις ἰδιοφυΐα συγκίνησις καὶ πλαστικότης ἐκφράσεως, χαρακτηρίζουσι τὰ ποιήματα ταῦτα. Ἀφελὴς εἰλικρίνεια, χαρίεσσα ἀδεξιότης, ἀτεχνος ἀλλ' αὐθόρμητος φυσικότης καὶ ἱερατικὸν τι ἄρωμα πίστεως διαπνέουν τὴν τρυφεράν αὐτὴν ποίησιν].

— **ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ**, (διηγήματα) ὑπὸ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.

— **ΕΘΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ**, (ἔτος 1900), ὑπὸ Κ. Φ. Σκόκου.

— **Η ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΕΛΛΑΣ**, ὑπὸ Κωνσταντίνου Α. Δοσίτου, ἀνθυποπλοίαρχου.

— **ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ**, ὑπὸ Δημητρίου Χ. Δανιήλ. (Βάρνα, 1900).

— **ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΛΜΥΡΩ ΦΙΛΑΡΧΑΙΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΘΟΥΡΟΣ** (τεύχος Γ').

Ἀπὸ τὰ ξένα περιοδικά. — **Τὸ Κρητικὸν ζήτημα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ διεθνoῦς δικαίου** [συνέχειαν], ὑπὸ Γ. Στρέιτ. («Γενικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου», Μάϊος - Ἰουνίος 1900).

— **Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι**, ὑπὸ Ἀλφρέδου Ραμπώ.

— **Ἐπιθεώρησις τῶν Δύο Κόσμων**, 15 Σεπτεμβρίου 1900.

— **Νόμος περὶ ἐκδόσεως ἐν Ἑλλάδι**, ὑπὸ Μ. Σ. Κέπεδης. (Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ καὶ τῷ αὐτῷ τεύχει).

— **Πανισλαμισμὸς καὶ ἐθνικότητες ἐν Ἀνατολῇ**, ὑπὸ Λουδοβίκου δὲ Κοντανσόν. («Ὁ Ἀνταποκριτής», 25 Μαΐου).

— **Κρίσις τοῦ Ἰουβενταίου περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀνατολιτῶν**, ὑπὸ Γ. Μποναζοιέ. («Revue des Cours et des Conférences», 24 Μαΐου).

— **Νέα Ἱστορία Ἰουλιανῶν τοῦ Ἀποστόλου**, ὑπὸ Η. Delorme. — **Ἀνάλυσις τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Ἰουλιανῶν τοῦ Ἀποστόλου** ὑπὸ Η. Ἀλλάρ.

— **Παροπαραμύθησις** Εἰς τὸ γ' τεύχος ἐν σελίδι 105, ἀντὶ τοῦ Παρθενῶτος γράφε: τῆς Ἀπτεροῦ Νίκης.

Τὸ τεύχος τῶν

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

τοῦ Νέου Ἔτους

καλλιτεχνικώτατον.

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

60—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—60

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΑΣΙΤΗΣ ΚΑΙ ΣΑ

ΟΛΑ Τ' ΑΝΔΡΙΚΑ ΕΙΔΗ

ΑΘΗΝΑΙ

35—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—35

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ

ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 18

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ: Ἀθηνῶν ἐνὸς μηνὸς δρ. 8,

τομηνίας δρ. 8, ἑξαμηνίας δρ. 15, ἐνὸς ἔτους δρ. 25.

Ἐπαρχιῶν ἑξαμηνίας δρ. 25, ἐνὸς ἔτους δρ. 40.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.

Ἐφθονία, Ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΥΦΑΣΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὁδὸς Σταδίου ἐναντὶ Β. Σταύλων.

Υφάσματα μεταξοτά, μονόχρσα, στικτά, ραβδωτά, κλαδωτά, ὁμβρέλλαι ποικίλων χρωμάτων καὶ σχεδίων. Βραβευθέντα ἅπαντα ἐν τῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει τῶν Παρισίων διὰ χρυσοῦ βραβείου, διὰ 16 τιμητικῶν διπλωμάτων ἐν τῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει τοῦ Σικάγου καὶ διὰ διπλώματος τιμῆς ἐν τῇ ἐκθέσει Βουκουρεστίου.

Ἡ Κυρία Καρασταμάτη εἶνε προμηθεύτρια:

Τῆς Α. Μ. τῆς Βασίλισσης τῶν Ἑλλήνων, τῶν Α. Β. Υ. τοῦ Πρίγκηπος καὶ Πριγκίπισσας τῆς Ουαλίας, τῶν Α. Β. Υ. τοῦ Πρίγκηπος Σάξ Μάινεγκεν καὶ τῆς Πριγκίπισσας τῆς Πρωσίας τῶν Α. Β. Υ. τοῦ Μεγάλου δούκῃ καὶ τῆς Μεγάλῃς δουκίσσης Ἀναστασίας τοῦ Μεκλεμβούργου καὶ πολλῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν Αὐλῶν.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΑΤΕ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ

ΜΕΓΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΕΙΟΝ

I. Δ. ΤΣΑΜΗ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΥ ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΥΛΩΝ

Τετιμημένον δια τῶν πρώτων βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων καὶ τῆς Κρήτης.

Πλουτιζόμενον καθ' ἑκάστην μὲ τὰς νεωτέρας Παρισινὰς φόδους. Μὲ μεγάλην παρακαταθήκην τῶν καλλιτέρων δερμάτων ὅλου τοῦ κόσμου.

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 45 — ΟΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ 1

Κ. ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΗΣ

Ἐξεδόθη:

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ 1901 ΕΤΟΥΣ

ΤΟΜΟΣ ΙΣΤ

Συνεργάται οἱ ἐκλεκτότεροι Ἑλληνικοὶ κάλαμοι.
Εἰκόνες καλλιτεχνικαί. — Ἐκτύπωσις ἀπαράμιλλος.

Ἐκάστον χρονόδετον ἀντίτυπον δρ. 5

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΣ ΛΩΤΟΣ

ΕΤΟΣ Β'-ΝΥΜΦΑΙΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΙ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΤΑΣΟΥ Π. ΚΑΖΩΤΗ

Τιμὴ ἑκάστον ἀντίτυπον διὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 5.

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Αἰγύπτου δίδεται ὡς δῶρον ἀντίτυπον τῆς θαυμασίας μεταφράσεως τοῦ Σαρανὸ δὲ Μπερζεράκ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Στρατήγη.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. — Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων. ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τόκο-μεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ τρεχοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3	1/2	ἐτησίως,	ἀπόδοσις	εἰς	πρώτην	ἀναζήτησιν.
4		"	"	"	μετὰ	ἓνα μῆνα.
4	1/2	"	"	"	"	τρῆς μῆνας.
5		"	"	"	"	ἑξ μῆνας.
5	1/2	"	"	"	"	ἐν ἔτος καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δόσεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντας ὁρους, μετρηταῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΣΙΔΝΕΥ ΝΟΕΛ

ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΙΔΗ

ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΣΚΕΥΗ ΕΠΑΡΓΥΡΩΜΕΝΑ

ΕΚΤΟΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΥ